

planinski

V E S T N I K

REVILJA ZA LJUBITELJE GORA ŽE OD LETA 1895

111. LETO / JANUAR 2006 / 750 SIT

Revija
Planinske zveze
Slovenije

1

Ljubezen v gorah

Intervju: **Tomaž Banovec**

PRIVOŠČITE SVOJIM NOGAM NAJBOLJŠE!

Tehnične nogavice nastajajo vedno bolj specializirane. S kombinacijo vrhunskih materialov, izbranimi tehnološkimi rešitvami in z blaginjavim razstavljeno lažjo nastajajo nogavice, ki očistijo, sproščajo, preprečujejo žulje in omogočajo dober stik stopala s čevljem.

Bridgedale

TRIGLAVSKI NARCIJONI PARK
Naravnostni trg za mlajševske posle
obisk v naravnem okolju

GTX TRAIL

Univerzalna tehnična nogavica, primerna za pohod in minimalistne čevlje.

A.T. BOOT

Dvojna oblačenje tehnične nogavice za čevlje gorilov.

WOMEN'S SKI

tehnične smučarske nogavice, prilagojene ženskemu stopalu.

SKI MIDWEIGHT

tople in dobro podložene tehnične smučarske nogavice.

SNOWBOARD PRO

tehnične nogavice, natterjene deskarjem na snegu.

KJE LAHKO KUPIMO NOGAVICE BRIDGEDALE:

HERVIS – vse trgovine • SPIRIT 2000 (BTC, Ljubljana-Trudnik, Koper) • TOMAS SPORT, Ljubljana (Črnpova, City Park) • ANNAPURNA WAY, Ljubljana • GOLTES (BTC, Tribunj) • K ŠPORT, Kranjska Gora • SPORTLAND, Kobarid • SUNEL SPORT, Nova Gorica • DS Sport, Kamnik • POHODNIK – BTC Ljubljana • FANTANI NOGAVICE – vse trgovine • PRIMORJANA – vse trgovine.

Ekskluzivni zastopnik in distributer blagovne znamke BRIDGEDALE v Sloveniji je podjetje LOGOS TREND, d. o. o. / www.logos-trend.si

tel.: 01 / 83 11 665 / logos.trend@k2.net

**PONOVO DISTRIBUTER
ZA SLOVENSKO TRŽIŠČE**

PRODAJA: TRGOVINA POHODNIK, UNIVET D.O.O.,
ŠMARTINSKA 152, BTC-HALA A,
LJUBLJANA

TEL.: 01 585 26 30
E-MAIL: POHODNIK@UNIVET.SI
WWW.POHODNIK-SI.COM

**TRGOVINA
POHODNIK**

Izdajatelj in založnik:

Planinska zveza Slovenije

ISSN 0350-4344

Izhaja enkrat na mesec,
julija kot dvojna številka.

Planinski vestnik objavlja izvirne
prispevke, ki še niso bili objavljeni
nikjer drugje.

106. letnik

Naslov uredništva:

PLANINSKA ZVEZA SLOVENIJE

Uredništvo Planinskega vestnika

Dvorčakova ulica 9, p.p. 214

SI-1001 Ljubljana

telefon: 01 434 56 87, faks: 01 434 56 91

e-pošta: pv@pzs.si

<http://www.planinskivestnik.com>

Odgovorni urednik: Vladimir Habjan

Uredniški odbor:

Marjan Bradeško, Marjeta Keršič-Svetel,

Andrej Mašera, Mateja Pate,

Emil Pevec (tehnični urednik),

Andrej Stritar (namestnik odgovornega

urednika), Tone Škarja, Slavica Tovšak

Lektoriranje: Mojca Volkar

Grafična priprava:

Repro studio SCHWARZ, d.o.o.

Tisk: SCHWARZ, d.o.o.

Naklada: 5150 izvodov

Prispevke, napisane z računalnikom, pošiljajte po elektronskem mediju na naslov uredništva ali na elektronski naslov. Poslanih prispevkov ne vračamo. Številka transakcijskega računa PZS je 05100-8010489572, odprt pri Abanki, d.d., Ljubljana. Naročnina 7.500 SIT, 55 EUR za tujino, posamezna številka 750 SIT, julijska 1.000 SIT. Članarina PZS za člane A vključuje naročnino. Reklamacije upoštevamo dva meseca po izidu številke. Ob spremembi naslova navedite tudi stari naslov. Upoštevamo samo pisne odpovedi do 1. decembra za prihodnje leto. Mnenje avtorjev ni tudi nujno mnenje uredništva. Kopiranje revije ali posameznih delov brez privolitve izdajatelja ni dovoljeno. Uredništvo si pridržuje pravico do objave ali neobjave, krajšanja, povzemanja ali delnega objavljanja nenaročenih prispevkov v skladu s svojo uredniško politiko in prostorskimi možnostmi.

Program informiranja o planinski dejavnosti so-financirata Ministrstvo za šolstvo in šport in Fundacija za financiranje športnih organizacij v Republiki Sloveniji.

Fotografija na naslovnici:

Na grebenu Triglava

 Vladimir Habjan

O ČEM NAJ PIŠEMO

V uredništvu Planinskega vestnika se dostikrat pogovarjamo o problemih vsebinske usmeritve revije, z željo, da bi bila v okviru materialnih možnosti čim boljša in zanimivejša. Pogosto se oglasijo tudi posamezni bralci s koristnimi predlogi, ki so nam v veliko pomoč in spodbudo. Problem je večstranski in ga je treba natančneje razčleniti. Osnovno protislovje, s katerim se stalno srečujemo, je to, da bi oblikovno in vsebinsko raven revije lahko pomembneje dvignili s povečanjem finančnega potenciala Planinskega vestnika, to se pravi z izdatnejšim povečanjem števila naročnikov in proste prodaje, to pa je spet nujno povezano s poprejšnjimi izboljšavami in vsebinsko obogatitvijo same revije. Kako iz tega začaranega kroga?

Uredništvo je pri svojem delu odvisno predvsem od prispevkov sodelavcev, ti pa so seveda lahko taki ali taki. Poseben problem so tako imenovani doživljajski prispevki, ki bi nujno morali imeti tudi literarni nabož ali pa bi morali opisovati kako izjemno gorniško dejanje, da bi bili primerni za objavo. Hvalevredno je, da se pojavlja vse več nadarjenih piscev, ki znajo svoje gorniške doživljaje tudi izbrano ubesediti. Podobno je tudi s fotografi, saj je dobra fotografija lahko veliko povednejša od plohe praznih besed.

V svojem uredniškem programu smo vedno poudarjali tudi informacijsko funkcijo Planinskega vestnika; zanimivo, da gre to nekaterim v nos, saj nam to stalno oponašajo. Menim, da tem ni povsem jasna vloga, ki jo imajo danes gorniške revije po svetu (in verjemite, da te skrbno spremljamo), v katerih je dobra informacija ne samo izvor vedenja, ampak tudi spodbuda in poziv h gorniškemu dosežku. V naših pogovorih na uredništvu sem vedno poudarjal, da je po mojem mnenju Planinski vestnik predvsem strokovna revija in da je resno in kompleksno ukvarjanje z gorniško problematiko eminentno strokovno vprašanje. Zato težko razumem tiste pisce, ki nam pošljejo članke, v katerih mrgoli strokovnih napak, predvsem v zvezi s pisanjem gorskih toponimov, še posebno tujih. Nekateri jih zapišejo kar tako, nekako po posluhu, namesto da bi vzeli v roke zemljevid ali kak vodnik, preverili podatke in svoj prispevek napisali korektno. Seveda je uredniško delo v takih primerih zelo zamudno, zahtevno in odgovorno. Revija pa bo dosegla strokovno odličnost šele tedaj, ko bomo površno napisane prispevke lahko preprosto zavrnil, ker bo kakovostnih dovolj.

Najteže dobimo dobre problemske članke, ki bi določeno gorniško tematiko obdelali z vseh pomembnih plati in v katerih bi se poznavanje gorništva prepletalo z drugimi strokovnimi in/ali kulturnimi vidiki. Prepričan sem, da redko katera človekova dejavnost lahko spodbudi toliko različnih intelektualnih in čustvenih odzivov kot gorništvo. Zato so taki poglobljeni problemski prispevki v Planinskem vestniku še kako zaželeni.

Predvsem pa moramo biti raznovrstni in zanimivi za vsakogar, ki ljubi gore in je v njih aktiven. Pred kratkim smo dobili pismo bralca, ki je odpovedal naročnino z obrazložitvijo, da je v njej preveč alpinizma, tujih gora in društvenih novic; njega to ne zanima, ampak bi rad, da pišemo samo o domačih gorah. Vedno nam je iskreno žal, če kdo odpove revijo, posebno če izjavi, da preprosto nima denarja za plačevanje naročnine. V primeru tega bralca pa gre vendarle za ekskluzivno, skoraj bi rekel rahlo sebično stališče. Seveda ima bralec vsvo pravico, da odpove revijo, ki ne izpolnjuje njegovih pričakovanj, toda revijo skušamo ustvarjati za čim večji krog ljudi, katerih interesi so sila različni, okusi pa raznovrstni. In dokler bo Planinski vestnik skušal ustreči večini teh interesov in okusov, bo vsebinsko tak, kot je. To pa tudi pomeni, da ga bomo z vsem trudom in znanjem, kar ga premoremo, skušali še izboljšati.

Andrej Mašera

TEMA MESECA 4-22

Ljubezen v gorah

Vladimir Habjan

Čar nedosegljivega

Olga Kolenc

Nenavaden poljub

Metka

O tebi sanjal bom ...

Dušan Škodič

PLANINSTVO 23-44

Štirje pari na Srednjem vrhu

Mojca Luštrek

Od nekod je prineslo snežinke

Marjan Bradeško

Koraki na bele vrhove

Magda Šalamon

Zlitje modrin

Marjan Bradeško

V objemu nesmrtnih grških bogov

Vesna Juvan

Mednarodni festival filmov Gradec

Marjeta Keršič – Svetel

Evropska zelena vez v Sloveniji

Stanka Dešnik

Osnovni tečaj planinskih veščin za

Nepalce

Bojan Pollak

NA TURO 45-52

Jesenski dan na Peci

Aleš Tacer

Peca, 2125 m

Irena Musič

Po vulkanski kamnini v osrčju

Dolomitov

Drago Metljak

Ferata delle Trincee

Drago Metljak

INTERVJU 53-58

Tomaž Banovec

Slavica Tovšak

ALPINIZEM 59-66

Ama Dablam

Tone Škarja

... in tedaj se zavem, da sanjam že trideset let ...

Tina Di Batista

Ceüse

Martina Čufar

NAŠA SMER 67-70

Dama s čipkastim ovratnikom

Vladimir Habjan

NOVICE IZ VERTIKALE 71-73

LITERATURA 74-76

NOVICE IN OBVESTILA 76-80

Kako poznamo naše gore 80

Andrej Stritar

Ljubezen v gorah

Pogovor s hribovskimi pari

✍ Vladimir Habjan
✍ Lorella Fermo - Gržentič

Septembra lani sem v uvodniku napovedal, da bo ena naslednjih »tem meseca« *Ljubezen v gorah*. Takrat sem vas tudi povabil, da nam pošljete kakšno zanimivo ljubezensko dogodivščino, ki bi jo radi delili z drugimi. No, tema je zdaj tu. Na naše povabilo se je odzvalo nekaj avtorjev – njihove prispevke lahko preberete v nadaljevanju takoj za tem prispevkom.

Ali vas zanima, kako smo dobili to zamisel? Prav zabavno je bilo. Na sestankih uredniškega odbora, ki so vedno pestri in zanimivi

(večkrat pa tudi burni ...), se vedno kar precej časa zadržimo pri vprašanju, kaj bi izbrali za prihodnje aktualne mesečne teme. No, lani je urednik Andrej Mašera na moje »večno« vprašanje: »Kaj pa bo naslednja aktualna tema?« kar izstrelil: »Seks v gorah!« In smo se nasmejali. Ko pa je urednik Andrej Stritar po sestanku prišel domov in je svojo življenjsko družico vprašal: »Ali veš, kaj je Mašera predlagal, da bo naslednja tema meseca?« in je tudi ona kot iz topa izstrelila: »Seks v gorah!« – smo zadevo začeli jemati bolj resno ...

Ta zanimiva, za nekatere morda tudi kočljiva tema se mi pravzaprav zdi nekaj povsem naravnega. Saj se boste strinjali z mano, da je za dva, ki se imata rada, odlična popotnica za življenje tudi skupna interesna dejavnost, kot

(zato boste morda morali včasih pogledati tudi nazaj; se opravičujem). Oba smo vprašali isto, najprej smo dali besedo »njej«, potem »njemu«, da se ne bi ponavljala. Na srečo se noben par ni sprl ... Odzvali so se nam trije bolj »izkušeni« pari in dva malo bolj »sveža«. Hvala vsem za odgovore. Prav užival sem, ko sem jih prebiral, in verjamem, da boste tudi vi. Pa vsem še naprej veliko »ljubezni v gorah«!

je hoja v gore, plezanje... skratka, skupna ljubezen do gora in vsega, kar sodi zraven. Pa bodi dovolj na to temo. Za uvod v temo meseca smo najprej prosili nekaj bolj ali manj »izkušenih« hribovskih parov, naj nam povedo svoje izkušnje. Nekaj jih je vabilo na pogovor odklonilo – to seveda ni nič tragičnega –, bolj neprijetno pa mi je bilo, ko sem izvedel, da je eden izmed povabljenih parov žal že razpadel...

Marija in Andrej Štremfelj,
alpinista, prvi zakonski par na Mt. Everestu

Marija: Spoznala sva se pri meni doma, ker je Andrej zahajal k mojemu bratu Tonetu, ki je bil takrat načelnik AO. Seveda so k temu pripomogle gore, saj je Andrej k nam zahajal zaradi plezanja (v začetku seveda). Najina prva plezalna tura? Ne boste verjeli, nekega lepega

Kaj smo jih vprašali? Tole:

Kje in kako (če ni skrivnost) sta se spoznala? So k temu pripomogle tudi gore? Kako sta se prvič skupaj odpravila v gore (ali pa plezat)?

Kako vama danes uspeva uresničevati skupne hribovske aktivnosti? Sta še skupaj aktivna v gorah (tako kot nekdaj ali celo bolj kot prej)? Kakšne skupne načrte še imata? Se vajine poti kdaj tudi ločijo in zakaj?

Kaj mislita, ali gore utrjujejo vajino zvezo (in kako) ali ne? Kaj bi vidva kot »hribovski« par priporočila mladim? Ali se da tudi v gorah ali s hribovsko aktivnostjo spoznati partnerja za vse življenje?

Vprašanja smo zapisali samo enkrat, in to na tem mestu, v odgovorih jih nismo ponavljali

julijskega dne sva bila že ob sedmih zjutraj na vrhu Frdamanih polic (po smeri Jesih-Potočnik). Že takrat sem vedela, da Andrej ni čisto običajen alpinist.

Andrej: V bistvu je pri Tonetu doma sploh nisem opazil, saj jih je v družini deset in mi je vsakič predstavil kakega novega brata ali sestro. Bolj se mi zdi, da sva se spoznala na AO. Kar zadeva prvo plezanje, pa nikdar ne veš, kako počasi se ti bodo pripravniki obračali v steni.

Marija: Skupne aktivnosti si trenutno lahko privoščiva z nenehnim usklajevanjem in prilagajanjem ter ob pomoči starejših otrok in širše družine. Seveda pa je aktivnost mojega »soproga« neprimerno večja od moje in to je tudi pglavitni razlog, da se najine poti včasih ločijo. Skupnih ciljev imava še veliko, vedno pa pustiva, da jih prinese čas.

Andrej: Domača opravila si morava razdeliti, da lahko najdeva čas tudi za plezanje. Brez pomoči otrok (in prej staršev) pa ne bi šlo, saj ima Neža šele sedem let.

Marija: Menim, da gore utrjujejo najino zvezo. Tako preživiva več časa skupaj, to pa je za kakovost odnosov pomembno. V okolju, kot

so gore, je človek bolj odprt, zato je reševanje skupnih problemov lažje. Problemi se pokažejo v pravi luči, medtem ko so v dolini pogosto zamegljeni. Celo priporočljivo je, če je le gorništvo (alpinizem) resnična želja in izbira obeh in ne le prilagajanje partnerju.

Andrej: Po eni strani preživiva več časa skupaj, po drugi pa občasno pridejo daljše ločitve, ki so dobro zdravilo za navade v zakonu (da partner ne postane kaj tako samoumevnega kot kos pohištva v stanovanju). Recepta za dober hribovski zakon (tako kot tudi za preostale zakone) pa ni, vsak par si mora poiskati svojo pot.

Barbara in Zoran Gaborovič,
alpinista, ljubitelja gora

Barbara: Spoznala sva se kar v dolini (v Ljubljani) prek prijateljice. Takrat gore še niso bile pomemben dejavnik v mojem življenju. Šele čez nekaj časa sva se skupaj odpravila vanje. Prvič je bilo v hudi zimi; šla sva iz Kamniške Bistrice na Kamniško sedlo. Dan je bil tako meglen, da nisem vedela, ali se je res že zdanilo, ko sva šla na pot. Moj bodoči mož je suvereno rinil naprej v pravi smeri (kot vedno), prav tako pa bi mi lahko prodajal meglo (sem si mislila). Za popolno začetnico so bili megla, mraz, požled in sneženje res ekstremne razmere, še posebno, ker sem bila brez prave zimske opreme. Ker je pozimi dan kratek,

megla pa se je samo še zgoščevala, nisva prišla dlje od Pastircev. Že takrat je mož pokazal eno svojih dobrih lastnosti – ni rinil z glavo skozi zid (saj je bil zame že tako in tako »frajer«, ker je hodil v hribe). Lepo sva se vrnila in najine prve ture je bilo konec. Nadaljevala sva šele poleti z vzponom na Triglav.

Zoran: Moram reči, da sem pozabil na ta najin prvi skupni poskus pozimi. Meni je ostal v spominu kot prva skupna tura poletni vzpon na Triglav. Hotel sem seveda, da bi se moja draga čim hitreje povzpela čim višje in čim prej doživela razkošne poglede s Triglava. Tako sva zjutraj odšla iz Vrat na Kredarico. Tam sem se komaj strinjal s krajšim počitkom – treba je bilo takoj na vrh. Mislim, da je potem trajalo leto ali dve, da sva šla na naslednjo skupno turo in je začela uživati v hribih. Skupaj plezati pa sva začela še nekaj let pozneje.

Barbara: Ker imava hribe oba zelo rada, skušava čim več časa preživeti na turah. To je v glavnem izvedljivo le ob koncih tedna. V gorah sva manj aktivna kot prej (družina, služba in druge obveznosti), veliko manj, kot si želiva. Ture načrtujeva skupaj in v dogovoru s prijatelji, konkretne priprave potekajo po načelu delitve dela po spolu: mož naloži zemljevide v svoj GPS, pripravi opremo, jaz pa poskrbim za hrano in pijačo in prevoz do izhodišča in nazaj. Želiva si še na kakšen trekking po tujih gorah. V glavnem greva v gore skupaj, le izjemoma ločeno, če vmes poseže »vis maior« (služba ali druge nepredvidljive okoliščine).

Zoran: Želim si še kaj »plezarije« in čim več brezpotij.

Barbara: Gore prav gotovo utrjujejo najino vez, ker za oba pomenijo sprostitev, druženje s prijatelji, polnjenje telesnih baterij z energijo. Mladim priporočam hojo v gore in plezanje, ker je to eden izmed načinov, kako zdravo preživeti prosti čas, spoznati podobno razmišljajoče prijatelje in morebiti bodočega partnerja, krepiti vztrajnost, ljubezen do narave in njenih lepot in se sprostiti, skratka – krepiti telo in duha.

Zoran: Skupna hoja v gore in plezanje sta gotovo najboljši način za utrjevanje medsebojnih odnosov, in to iz dveh razlogov: zaradi raznih obveznosti v dolini (študij, služba, otroci, različne vsakdanje obveznosti) je to marsik-

daj edina možnost, da je par lahko skupaj (razen če se odpove hribom); po drugi strani pa v hribih in zlasti pri plezanju svojega partnerja (in s tem morebitnega ali že življenjskega partnerja) dodobra spoznaš. Ugotoviš, kdaj se lahko nanj zaneseš, kako hitro, kdaj in zakaj izgubi živce, kako se odziva v kritičnih situacijah, kako se prilagajata drug drugemu za dosego ali odpoved skupnemu cilju in ali sploh imata skupne cilje. Gore se mi zdijo enkratni katalizator v medsebojnem spoznavanju in razčiščevanju odnosov; mladim lahko prihrani zelo veliko časa, ki bi ga sicer za enak učinek potrebovali v dolini. V gorah se ne da kaj dosti »blefirati«.

Urška in Andrej Stritar,
alpinista, zaljubljenca v gore

Urška: Prvič sva se srečala na Akademskem odseku v Ljubljani, in sicer jeseni 1972, vsa mlada, precej bolj suha in zaljubljena v gore. Jaz sem bila takrat tajnica društva, Andrej pa novinec, ki se je vpisal v alpinistično šolo. V začetku si nisva bila najbolj všeč, kar nekaj let sva vihala nos drug nad drugim. Ljubezen je vzknila počasi, na prvih skupnih preplezanih smereh, na daljših alpinističnih počitnicah, na smučeh, na čudovitih romanjih po naših gorah. Scenarij, ki je sledil, pa je znan večini parov: poroka, otroci, služba in seveda hribi.

Andrej: Bolj zares se je začelo šele junija 1975, ko še nisva bila par in sva šla skupaj

plezat Zeleno zajedo v Koglu. Od takrat se nama zdi to zelo romantična smer. Par sva postala kak mesec zatem v Krmi, ko sva preplezala smer Jesih-Potočnik v Debeli peči.

Urška: Vsak prosti dan sva v gorah. Tam, kjer je volja, je tudi pot, tako da naju pri tem zaustavijo le redke ovire. Velike gorniške cilje sta na začetku najinega skupnega življenja precej zmanjšala majhna otroka, svoje interese sva podrejala njunim sposobnostim. Z leti se je naš gorniški apetit večal, v družinskem slogu smo se lotevali večjih izzivov. Hčerka in sin sta se medtem osamosvojila, spet sva sama. Še vedno sva zvesta najinemu konjičku, tako na terenu kot pri pripravi skupnih knjižnih projektov. Včasih naju ločijo le službene obveznosti. Takrat grem v gore sama – svobodna, ustrezno izkušena, še vedno otroško radovedna in zagnana. Vem, da sem jim kos. Ne bojim se samote, saj na svetu ni težko biti sam, težko je biti osamljen.

Andrej: Priznati moram, da me Urška zadnja leta vedno bolj prekaša v fizičnih sposobnostih. Čeprav bi tudi moje srce še marsikam hotelo, telo ne zmore več takega tempa, kakršnega sva bila vajena včasih. Tako se vedno

pogosteje zgodi, da ona opravi daljšo turo, kajti meni se ne da »še na oni vrh tam naprej«. Idej in želja nama pa ne zmanjka. Nasprotno, vedno več jih je, kajti na vsaki turi se porodijo nove. Zelo rada se tudi potepava po goratih predelih na različnih koncih sveta. Nimava več plezalnih ambicij, rada pa imava nama neznane koticke, stare steze in prehode ter brezpotja.

Urška: Hribi so del najinega gnezda, misli in načrtovanja. Kljub različnim poklicema se pri tem odlično ujemava ter dopolnjujeva. Žal v gorah pogosto srečujem več moških kot žensk. Sprašujem se, zakaj se jim sodobne Eve ne pridružijo, zakaj raje ostajajo v dolini? Morda jih osvajanje vrhov ne zanima ali pa prevzemajo vlogo žrtev in ostajajo doma zaradi uporniških otrok. Škoda, da ne preživijo teh dni raje skupaj! Izleti namreč omogočajo dolge pogovore, sproščen molk, reševanje problemov, tkanje prihodnosti, skupne dogodivščine in užitke. In to lahko traja, traja – pri naju že trideset let.

Andrej: Skupaj sva že trideset let in ves ta čas tudi skupaj hodiva v gore. Glede na to bi težko trdili, da hribi slabo vplivajo na najin odnos. Mladim, ki so obsedeni z gorami, pa priporočam, da si najdejo podobnega partnerja. Prav žalostno je namreč gledati pare, pri katerih bi le eden rad hodil v gore, drugi pa ne. V taki zvezi je zagotovo eden nesrečen.

Tina Di Batista in Tomaž Jakofčič, vrhunska alpinista mlajše generacije

Tina: Ko sem se leta 1997 vpisala v alpinistično šolo AO Matica, je Tomaž veliko hodil na naš »ferajn« (čeprav je drugače »akademec«), ker je imel tam prijatelje. Potem me je opazil in se začel zanimati zame, jaz pa sem ga opazila šele dosti pozneje ... Da me je dobil, se je moral kar precej potruditi ... obisk Dovžanove soteske, Ledene jame, Kukova špica ...

Tomaž: Že od začetka sem vedel, da ju lahko dobim, bilo je samo vprašanje časa, denarja in bencina za izlete :-). Sicer je bil najin prvi izlet Dovžanova soteska; tam mi je uspelo drugemu v navezi pasti v raztežaju z oceno V+. Prvič in edinkrat doslej! Kakšna sramota!

Tina: Oba sva trenutno zelo aktivna v alpi-

nizmu. Veliko plezava skupaj, dostikrat pa se naveževa na vrh tudi z drugimi. Tudi odprav ne načrtujeva vedno skupaj; vsake toliko mi prav ustreza, da se odpravim plezat v tuje kraje tudi z drugo družbo, predvsem ženske odprave so mi zelo pri srcu, saj so nekaj posebnege. Po navadi Tomaža ne pogrešam preveč, sem pa zelo vesela vnovičnega snidenja. Prav tako me nič ne moti, če on vsake toliko odide s svojimi prijatelji na kakšno odpravo ... je pa res, da so dnevi po vrnitvi vedno najlepši. Ker za zdaj še nimava drugih obveznosti (otroci, vsakdanja služba) tudi lažje najdeva čas zase.

Tomaž: Že Nejc Zaplotnik je dejal, da je doživljal »medene tedne« po vrnitvi z vsake odprave. Tudi zato je dobro kdaj oditi na odpravo sam. Sicer sva se pa ravno pred kratkim vrnila s skupne odprave na Ama Dablam.

Tina: Ne predstavljam si najine zveze brez gora. Mislim, da je zelo dobro, da imava nekaj, kar naju zelo osrečuje, in še toliko boljše, da je to ista stvar, ker jo lahko počneva skupaj.

Tomaž: Vsako skupno zanimanje in strast,

poleg ljubezni same, zvezo samo še utrjujeta. Gore in plezanje pri tem niso izjema, nasprotno!

Tanja in Andrej Grmovšek, vrhunska alpinista mlajše generacije

Tanja: Andreja sem prvič videla na našem društvu leta 1993, ko se je vrnil s svoje prve odprave v Ameriko, in takoj mi je zamajal tla pod nogami. Na našem društvu sem bila takrat tečajnica in vse, kar je bilo povezano s plezanjem, je bilo zame magično, vsi so bili »carji«. Ampak do najinega prvega skupnega plezanja je preteklo kar nekaj let. Prvič sva plezala skupaj v Paklenici – tja smo se odpravili dan po moji vrnitvi z enoletnega bivanja v Ameriki. Kar verjeti nisem mogla, da bom šla plezat z njim, saj je bil v mojih očeh res »velik«.

Andrej: Najina prva smer je bila Velebitaško, Tanja je prva preplezala tudi najtežji raztežaj, ki je bil povrh vsega še moker, in borila se je kot velika. Pozneje sva vse pogosteje skupaj zahajala v plezališča in preplezala tudi nekaj daljših smeri.

Tanja: Z Andrejem se odlično razumeva in zelo rada preživljava čas v strmih stenah in hribih, ki oba osrečujejo. Veliko mi pomeni, da sva skupaj, ko kateremu izmed naju uspe uresničiti kakšen cilj, pa tudi takrat, ko ne gre ravno vse po načrtih. Vse svoje plezalne odprave pa skušava organizirati tako, da sva lahko skupaj, čeprav imava včasih različne želje in cilje.

Če veselja in trenutkov nimaš s kom deliti, so namreč veliko bolj prazni.

Andrej: Hribovska doživetja najraje delim s Tanjo, seveda pa oba plezava tudi z drugimi soplezalci.

Tanja: Vedno se nasmehnem, ko pomislim na najstniške dnevnike, v katere sem vedno znova zapisovala, da bom nekoč odlična plezalka in alpinistka ter da bo tak tudi moj fant. Vsekakor ni boljšega, kot če spoznaš koga s podobnimi interesi in željami, saj jih lahko polagoma skupaj uresničujeta. Menim, da so plezanje, alpinizem, gornišтво in planinstvo med boljšimi dejavnostmi za življenje, saj ni omejitev in vsakdo lahko najde kaj zase. Če v tej dejavnosti najdeš še koga sebi podobnega, ki razume, kaj te vleče »gor«, lahko da to partnerstvu tisto piko na »i«.

Andrej: Zagotovo lahko tako v hribih kot tudi v raznih društvih, ki gojijo planinsko in sorodne dejavnosti, spoznaš veliko zanimivih ljudi. Večina mojih plezalnih kolegov je svoje življenjske partnerje spoznala pri plezanju. ◉

Zaprem oči

Nikjer nikogar. Skalni rob, samota.
Globoko diham, veter boža lica,
na njem iz modrih dalj prijadra ptica.
Zaprem oči – bojim se, da lepota

resnična ni, da jo le v sebi čutim,
da bi izginila, če spet zazrla
bi se v ta svet, če spet oči odprla
bi željna tega, kar morda le slutim.

Tako močno si zaželim, da s tabo
ta skalni rob delila bi, vonjave
in barve rož, meglice in daljave,

da tvoj korak, celo tvoj dih za sabo
zaslutim – čutim! Nočem se ozreti.
Tako te nihče mi ne more vzeti.

Metka

S tabo

Mravljišče teh teles, besed in hrupa
me pušča hladno, prazno, čisto samo,
saj se ne slišimo in ne poznamo
drug drugega – ne sreče ne obupa.

Če srečam v tem mravljišču tebe, nisem
prav nič manj sama, saj mi ne utegneš
trenutka podariti; kar pobegneš
od mojih upov in pogledov, pisem.

Na gori, kjer sem čisto sama s sabo,
prisluhnem si in se ljubezni svoje
popolnoma zavem. Stopinje tvoje

ubiram srečna, nič več sama – s tabo,
vedoč, da tudi ti ta zrak si dihal
in isti si lepoti se nasmihal.

Metka

Čar nedosegljivega

Pobeg iz realnosti

✍️ Olga Kolenc

Komaj dve uri je štel tisto mlado pomladno jutro. Jutro, ko sva končno lahko na skrivaj pobegnili, vsak s svojega konca, daleč stran od resničnega sveta. Nerazumljivo, nepoznano hrepenenje me je potegnilo vase kot vodni vrtinec, mi spremenilo smisel bivanja in nič na tem svetu ga ni moglo več zaustaviti. Hrepenenje, ki te v mesecu dni »spravi ob pet kilogramov«, ko ne ješ, ne spiš, ampak dejansko plavaš nekje med nebom in zemljo. A če je nedosegljivo, kot je bilo to, padaš vmes do pekla ...

Ulice so spale. Morda je kdo bedel in slišal, kako so moji hitri koraki odmevali v tišino. Morda je zaslutil moj nemir ali pa se vprašal: le kam ob tej uri? Počutila sem se kot tatica in zdelo se mi je, da me sliši ves svet. Obuta v močne gojzarje sem namreč hitela na prvi jutranji vlak. Vse je neskončno dolgo trajalo, pot in čakanje na odhod, meni pa se je tako mudilo.

Globoke misli ob rani uri

Pogreznila sem se v neudoben sedež in se prepustila toku misli. Znova in znova sem podživela tisti dan, ki nama je bil tako nenaključno usojen. Povsem jasno mi je bilo samo to, da se je sleherno vlakno v meni prebudilo v žensko. In to takrat, ko sem mislila, da vem že vse, da sem doživela že vse. Skrivnostne, potlačene sile življenja so izbruhnile na dan. Morda je ta sila, to hrepenenje tako abstraktno samo zato, ker je neizživeto in ker veš, da bo tudi ostalo neizživeto. Da je res tako, sem ugotovila veliko pozneje. Neizživeto se poloti duše, polasti se je, pritiska nanjo in v prsih te duši. Razrašča se kot strupena zel. To pa boli, boli in nikogar ni, da bi se mu izpovedal, si olajšal dušo. Ljudje te sprašujejo, kaj ti je, nosi te, pred ogledalom se zadržuješ dlje, kot je po-

✍️ Olga Kolenc

trebno. Padaš iz ene skrajnosti v drugo, vedeš se kot bolnik. Rože počasi odcvetijo, ptički zapuščajo gnezda, le ti ostajaš na mrtvi točki, sam s svojo senco. Rajski vrt postaja nedosegljiv. Pred Evo bi utrgala tisto prekleto jabolko, če bi ga dosegla! »Prekleti hudič!« Nič se ne zgodi, vse ostaja neposejano, nekaljeno, nedoživeto, poletje se preveša v jesen. Vse, kar še rodi, je bolečina. Čas, gospodar, ne sprašuje, zakaj nisi sejal.

Iz globoke zamaknjenosti me je od časa do časa predramil oster pisk. Svetloba jutra se je počasi in tiho razlila čez strma pobočja in visoko nad grapo osvetlila modrino neba. Spodaj v grapi je ujeta med bregova zelenela reka. V mislih sem potovala po njeni strugi navzgor. Tja do igrivih brzic, kjer sva se kakor dva najstnika sprehajala tisto sončno nedeljo in se prvič poljubila. Za prvič je bilo povsem dovolj, več, kot sva sploh pričakovala.

Srečanje

Srce mi je začelo nemirno razbijati in rdečica mi je silila na obraz, še preden se je vlak ustavil na peronu. Tam je stal on. Bil je kot deček iz sanj, lep in ves mlad. Kot privid. Stekla sem mu naproti. V zadregi sem si popravljala bluzo in lase. Počutila sem se kot zakleta princesa, ki sanja svoje najlepše in neizživete sanje, v strahu, da se bo prebudila. (Danes vem, da sem takrat šele začela živeti.) Bila sem kot razkošen poletni travnik, le da tega nisem vedela. »Češnje sem ti včeraj nabral,« je rekel, mi potisnil v roke plastično vrečko in me stisnil k sebi. Ostala sva brez besed in vedela sva, da morava čim prej nadaljevati pot. Navzgor, daleč stran od ljudi.

Nesojena vodnica

Prevzela sem vlogo vodnice. Pustila sva za seboj asfaltne ceste in med zadnjimi redkimi hišami izginila med drevjem. Kolovoz je kmalu prešel v idilično stezo, na katero so legale z roso napojene junijske trave. Izogibala sva se velikih pajčevin, ki so pričale, da ta dan ni hodil tam še nihče ... Premočena od vlage in potu sva kljub pogovoru hitro napredovala in kmalu dosegla zadnjo planino. Tam sem bila že pred mesecem dni, na ogledu terena. V hrepenenju sem tavalala naokoli ves dan in iskala konec sveta, kamor se bova skrila. Neskončno dolg je bil tisti dan. Soočila sem se predvsem sama s seboj, čeprav mi ni uspelo povezati misli in čustev v celoto.

Sonce je začelo pripekati, le v smeri Draških vrhov, proti katerim sva bila namenjena, so se kopičili oblaki. Pospešila sva korak mimo zadnjih rušnatih grmov in skal, do golega in izpostavljenega travnatega pobočja, kar po brezpotju navzgor. Pomlad je norela, dišala sta kukavičji sneg in zemlja. Duši sta nama peli in od tam bi se lahko povzpela samo še v nebo. V mislih sva vsak zase odganjala težke oblake, ki so se vztrajno kopičili in kmalu prekrili nebo. Premočena do kože sva se preoblekla v suhi srajci. Ob pogledu na njegovo lepo, pravkar v možko izoblikovano telo sem pozabila na utrujenost in bližajočo se nevihto. Srce nama je

divje razbijalo, ko sva legla na tisto malo prostora, kar nama ga je ponudila gora. Nežno sva se dotaknila drug drugega ... Takrat je od Rjavine in Cmira votlo zagrmelo, enkrat, dvakrat, oster veter je povlekel čez greben, streslo naju je do kosti. Pograbila sva nahrbtnika, se prijala za roke in med prvimi deževnimi kapljami stekla navzdol. Bila sva brez zaščite pred dežjem in vedela sva, da morava čim prej doseči dve uri oddaljeno planino.

Izpolnjeno hrepenenje

Med prvimi macesni naju je dohitela nevihta. Povsem premočena sva začela iskati zatočišče in kmalu zagledala med gostimi smrekami osamljen senik. Prek kravjih pastirjev sva se prebila do njega in ugotovila, da nima vrat. Na višini približno metra in pol je zijala velika odprtina. Takoj se nama posvetilo, zakaj in kako. Prek njegove rame sem splezala do odprtine in precej trdo pristala v notranjosti na lesenem podnu. V kotu je bilo le še za vzorec starega sena. Za menoj sta priletela nahrbtnika, nato se je elegantno zavihtel prek starih brun k meni še on. Mali in nepomembni senik je postal najbolj razkošen apartma. Tako nepomembno je bilo, da sem pozabila, kako sva si postlala. Mislim, da je postal nahrbtnik blazina, premočeni srajci sta nadomeščali čipkaste rjuhe ... Kralji bi nama zavidali, ne le navadni ljudje. Skozi lino sva videla le vrhove košatih smrek, ki so poganjale nove vršičke, prijetno je dišalo po smoli. Zajel naju je vrtnec tiste prave božanske ljubezni, ki se je ne da kupiti, ne da se slepiti, ne da igrati. To je bil stik dveh duš, ki sta osvojili vesolje. Izgubila sva občutek za čas. Ne vem, kako dolgo sva molče poslušala razbijanje najinih src, ki so ga čez čas prekinile le štiri zašepetane besede: »Ali si me želiš?« Prikimala sem in drug drugemu sva dobessedno strgala tisto malo obleke s teles.

Zgoraj nad okoliškimi vrhovi pa je pokalo in bobnelo, da se je stresala zemlja, stresal se je najin senik. Nisva več prepoznala, ali drhti zemlja zaradi naju ali zaradi drhtenja zemlje drhtiva midva, ali drhti ves planet. Čas je izgubil pomen, ni več obstajal. Pozabila sva, da je

Na planini sva našla svoj mir

dobri dve uri stran čisto navaden delovni dan, ki ga bo večina ljudi že naslednji dan pozabila.

Vrnitev v realnost

Grmenje se je počasi oddaljevalo in dež je vse bolj nežno škrobotal po lesenih škodlah. Ugotovila sva, da se je dan prevesil v večer, da sva zamudila vse vlake, da bo noč, drugih prevozov pa ni ... Zjutraj bo treba v službo ... Pospravila sva skupaj vse svoje razkošje in oddrvela proti dolini. Jaz sem jo še dobro odnesla. Z

nočnim vlakom sem se vrnila domov ob zgodnji jutranji uri. Njemu se je godilo malo slabše. Prespati je moral na železniški postaji, na kateri je našel svoje kolo s prerezanimi gumami ...

Oh, ta ljubezen, ki ta nori svet »gor drži«! Čas pa teče, celi stare rane in odpira nove. Le kam se sesedejo naša neizživeta čustva in hrepenenja? Kako, kdaj in v kakšni obliki privrejo na dan? Jih znamo koristno preobraziti, se iz njih učiti in jih uresničiti vsaj delček, ne glede na ceno? Kajti moč in čar sta prav v nedosegljivem. Ne glede na to, da so nama poleg preostalih pomembnih ovir tudi podrla senik! ●

© Vladimir Hajjan

Nenavaden poljub

Le na koga misli?

Če se ne zgodi, ni zgodbe

✍ Metka

Ko pohajam po gorah, srečam nič koliko ljudi. Skoraj vse tudi kmalu pozabim, razen če so res kaj posebnega ali če jih srečam večkrat. Njega sem si zapomnila že prvič. Za vedno.

Vitek, a žilav. Zagorel, asketski obraz. Tridnevna brada, srebro na sencih. Vedno v rdeči vetrovki. In vedno sam. Prvič je stal na skalnem pomolu in (najbrž) užival razgled proč od poti, daleč od drugih pohodnikov. Ne vem, zakaj napravi kak obraz na koga globok vtis, kdo drug pa ga niti ne opazi. Jaz sem ga opazila takoj. Tih mir na njem in temne, resne, pa vendar prijazne oči. Začutila sem ga. Kot da ga

že od nekdaj poznam in kot da bo vedno z menoj. Drugič, čez kak mesec, je nepričakovano stopil izza skale, ko sem prisopihala v ovinek. Kar odrevenela sem. Očitno hodiva podobna pota, sem pomislila. Ne le pomislila – upala. Tretjič je bilo na Planini. Sedeli smo zunaj in se martinčkali, a sonce ni imelo več prave moči, pa sem si zaželela čaja, da bi me pogrel. V gostinski sobi je sedel en sam gost in se sklanjal nad razgrnjen zemljevid. Dvignil je pogled in se takoj spet zatopil v svoje načrte. Moj obraz mu ni povedal ničesar. Zmedena sem se obrnila in se vrnila brez čaja, pa mi je bilo vendarle toplo. Zasedovale so me črne oči in tisto noč sem napisala prvo pesem o njem. Zaradi njega. Zanj.

Sam

*Cepin, vrvi. S pogledom samotarja
sporočal si iz svojega nam kota,
da ko boš kočo zapustil, se pota
ne bodo naša srečala. Ko zarja*

*se rdeča je skož okence razlila,
si tiho vstal, pokimal in skož vrata
je šinila med nas svetloba zlata,
a ko si jih zaprl, je ugasnila.*

*Na mehkih tratah skrb smo odložili,
se v breg zagnali, se na vrh povzpeli,
uživali pod soncem, nič hiteli.*

*Zvečer ob peči smo kozarec spili;
končal se s pesmijo je dan prijazen.
Zazrla sem se v kot tvoj: bil je prazen.*

Jesen se je obotavljivo poslovila, zima se je vlekla in pomlad me je našla neučakano, nemirno kot kako najstnico. Vso zimo sem gazila, spomladi pa se kar ni hotelo osušiti, saj je nenehno deževalo. Ko sem le dočkala prvo suho, toplo nedeljo, sem se odpravila na Planino. Nisem bila edina; precej živahno je bilo že po poti, zgoraj pa sploh. V vetru so plapolale preznojene majice, med njimi pa je bila čez vrv vržena rdeča vetrovka. Stisnilo me je v grlu – kot da ne bi mogla biti katera koli! Izza koč je pridiral razigran zlati prinašalec in se zagnal v objem gospodarici, da se je komaj ubranila njegovih umazanih šap. Za njim je prikorakal on – njegov gospodar. Moj ... Sunkovito sem se obrnila stran, pa se takoj nato zavedela, da se me ne spomni, da sploh ne ve zame, da se mi skratka res ni treba obnašati tako prismojeno. Torej ima ženo in psa ... Kaj pa sem pravzaprav pričakovala od moškega svojih let?!

Prikupni prinašalec se je pretikal med klopmi, nas ovohaval in se dobrikal, da bi se igrali z njim. Posebno veseli so ga bili otroci. In jaz. Ko sem bila na »vrsti«, sem ga nežno pobožala, še nobenega psa nikoli tako, in vzela njegovo glavo med svoje dlani. Ne vem, ali je začutil mojo prekipevajočo naklonjenost ali zakaj, ampak – mljask! – sem dobila »poljubček« na nos. Kakšen vik in krik bi bil, če pes ne bi bil njegov! Spremljala sem ga s pogle-

dom, ko se je vračal h gospodarju. Povzpel se mu je na kolena in dvignil smrček, on pa je vzel kodrasto glavo med svoje dlani in ga – poljubil. Ali prav vidim? In pri tem me je čisto zares zarotniško pogledal. Ali si samo domišljam? Na dnu trebuha sem začutila zamolklo bolečino, sladko kot gost akacijev med. Razlivala se je iz globine in postajala čedalje toplejša, dokler ni vroča priklopela v prsi in se na obrazu razcvetela v žgočo rdečico. Pogled se mi je zameglil, telo je ohromelo. Počasi sem se obrnila proč, počakala, da je minilo, pospravila nahrbtnik in na hitro odšla.

Kako sem tisti dan prišla v dolino, ne vem, koliko stihov sem napisala tisto noč, tudi ne – kar vreli so iz mene. Zaradi njega. O njem. Zanj.

Odtlej sem ga srečala še dvakrat, obakrat samega, in menda se me je celo spomnil, saj sva se pozdravila in drugič tudi spregovorila nekaj stavkov. Sčasoma sem se začela spraševati, ali sem si vse skupaj le domišljala. Čeprav se podrobnosti izgublajo iz spomina, pa si je telo neusmiljeno zapomnilo vse tiste nore občutke.

Nič se ni zgodilo in nikoli se nič ne bo, razen seveda v meni, kjer se je zgodilo vse. Če se ne zgodi, tudi ni zgodbe, še posebno ljubezenske ne, so pa pesmi, moja muka in tolažba. A če bi bila zgodba, najbrž ne bi bilo pesmi ...

O tebi sanjal bom ...

Ljubezenska dogodivščina v Bistrici

✍ in 📷 Dušan Škodič

Kje naj začnem, da bo vsaj malo bolj jasno? Še najbolje, če takoj na začetku povem, da sem Katarino spoznal v Kamniški Bistrici. Ves zaprašen sem se ustavil na jasi za Bistrico, na kateri so imeli mladinci iz Perovega društva postavljen planinski tabor. Pero je moj sošolec na geografiji in sprejel me je tako, kot se spodobi za avtohtonega štajerskega poba, kadar dobi *žabarja* v goste.

»Stari moj, ravno prav si prišel. Jutri nimamo ture, zvečer bo *čaga* in zapili se bomo, kot se spodobi. Vrzi nahrbtnik v bék, tisti šotor na koncu je še fráj, tč pa pridi na večerjo, ravno so jo začeli deliti.« Ja, Pero je poba, ki ga moraš imeti rad, nobenega kompliciranja, nobenega ovinkarjenja in odvečnega klobasanja. Vrgel sem opremo v šotor in šla sva v kuhinjo.

Katarinca se predstavi

»Pje, srečo imaš, Katarinca je dežurna, boš videl, kakšna pljuča ima, samo pazi, da ti ókice v ričet ne padejo,« se je režal skozi zobe. Še dva ali trije mlajši mulci so se prerivali pred njo in ji rinili z glavo v dekolte, ko so se na videz stegovali v košaro s kruhom. Pero jih je razpodil kot vrabce in me je predstavil kot svojega starega frenda, ki mu je treba napolniti trebuh, da bo lahko stal pokonci, ker je ves dan hodil po Kamniških. Katarina je mešala z zajemalko po loncu in iskala kose prekajenih reber, ki so potonili nekam na dno. Vsakič, ko je zajela, so ji prsi pod majico zanihale kot kepi tresočega se pudinga z jagodama na vrhu. Še Ray Charles bi skozi tiste črne špegle opazil, da ne nosi modrčka.

»Na, da mi ne boš skupaj zlezal,« je rekla predrzo, »ker vidim, da se ti roke tresejo!« Medtem, ko sem jo požiral z očmi, mi je namreč žlica padla na tla, na hitro sem se sklonil in

jo refleksno obrisal kar ob hlače. Vzel sem globok krožnik iz njenih rok, ko me je ustavila:

»Čakaj, saj si tako zadnji.« Še za pol zajemalke mi je zlila vanj, da me je spekle v palec.

»Le pojej, jaz sem že skoraj končala dežurstvo, samo še vodo za pomivanje posode bo treba prinesiti, rabila te bom za pomoč!« Sekundo ali dve pozneje je dodala:

»Če boš imel čas!« Pri tem je pomenljivo pogledala na Pera in fante okoli njega, ki so medtem prinesli nekaj v Bistrici ohlajenih steklenic cockte in prav toliko steklenic tiste arome, ki jo njihove mame dajejo v potico. Ker so nekateri že precej glasno tulili, sem sklepal, da so že spodaj pri vodi naredili *štih proba*. Štajerske *čage* so nekaj, kar časovno gledano ne sodi med dogodke, temveč »izredna stanja«, v katera človek pade in se zlepa ne izvleče. Nisem še pojedel do konca, ko se je Katarina prizibala v bližino in vprašala, kdo bi ji pomagal prinesiti vodo v kuhinjo. Perova družba je preveč vpila, da bi jo kdo slišal, zato pa so takoj poskočili tisti trije mulci, ki so ji prej rinili čez delilno mizo. Slišala jih je ravno toliko kot mišji prdec.

»Ti kar počasi,« mi je dejala z nekoliko globljim glasom. »Samo dve plastenki po dvajset litrov bo treba, pomile bodo že druge punce.« Počakala je še hip, da se je prepričala, ali sem sploh razumel, kaj hoče od mene, in počasi odkorakala nazaj proti kuhinji. Pri tem je že kar morilsko zibala s tisto zadnjico, ki je gnezdila v elastičnih pajkicah. Suha trava se je pod njenimi stopinjami vžigala z modrimi plamenčki in ričet, ki mi je vedno teže drsel po grlu, je dobival vonj in okus po ribah. Krožnik sem odnesel nazaj v kuhinjo in tedaj sem že vedel, da me bo Pero nocoj preklel, ker ga bom izdal.

Najprej hladna prha

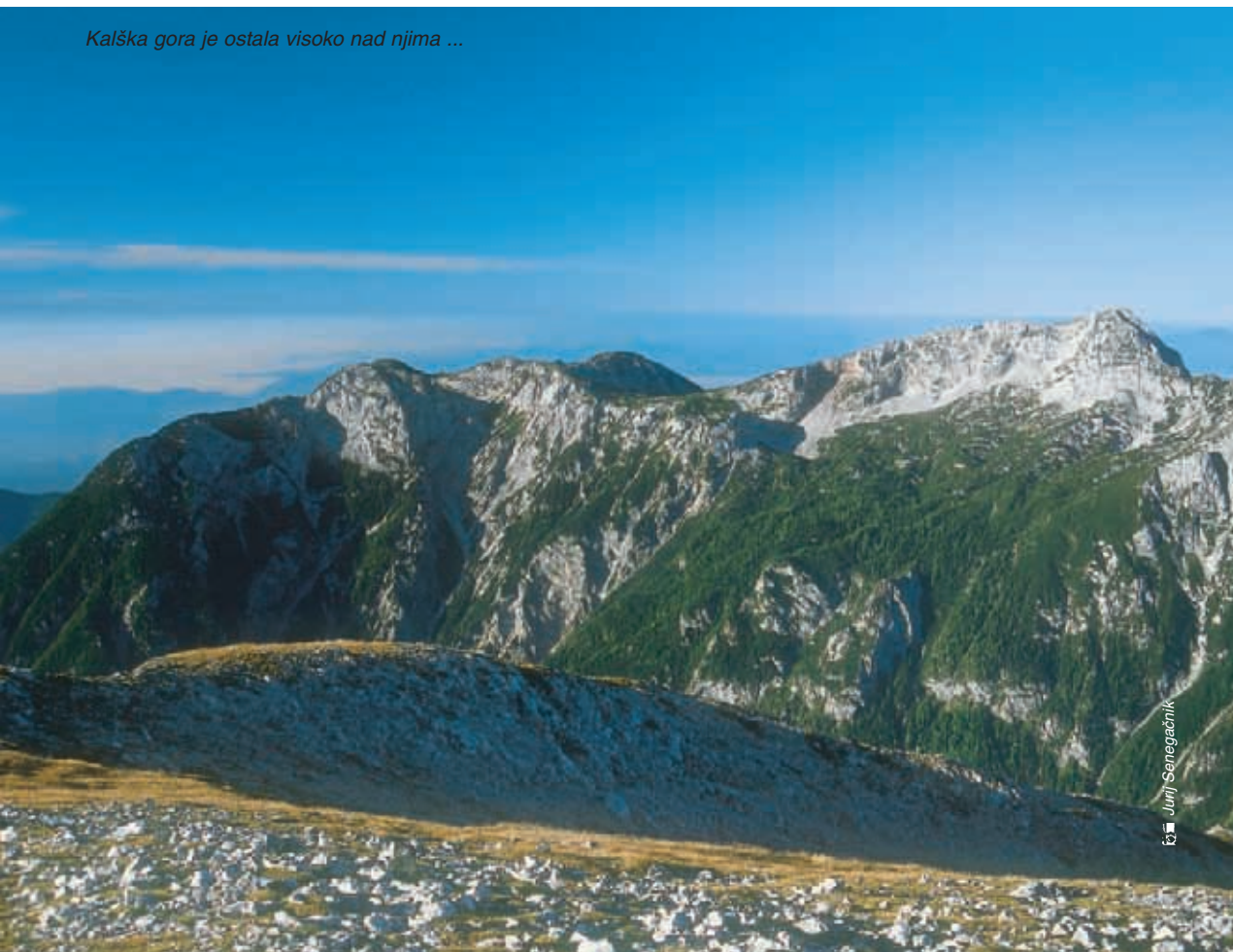
Vodo za pomivanje so zajemali zgoraj, više ob strugi, in tja je vodila ozka stezica. Bilo je že skoraj temno, ko sva hodila med vrbovim šibjem in redkimi drevesi. S seboj je vzela še neko vrečko in medtem, ko sem jaz že natakal vodo, sem opazil, da je iz nje potegnila brisačo in svežo majico. V dveh potegih se je znebila prepotene majice in pajkic ter tri korake stran zakoračila v šumečo vodo.

»Joj, kako je danes mrzla,« je zastokala, bradavici pa sta se ji ob tem napeli v prikupna storžka. »No, kaj je, ali boš samo buljil ali kaj?« me je nenadoma pogledala. Priznam, to je bilo za moje pojme preveč konkretno, čepel sem ob vodi s tisto veliko plastenko, iz katere je že zdavnaj nehala klokatati, ker je bila polna. Izkazalo pa se je, da le ni bila tako neposredna, kajti iz vrečke je potegnila še eno brisačo in majico ter mi ju zabrisala v glavo.

»Že po sivih gozdarjih sem ti videla, da si se drsal po melišču, pa še na Skuto si lezel danes, kakor si se hvalil. Umazan si, kot da te je nazadnje še babica v porodnišnici umila, majica pa, mislim, ti bo kar prav!« Da bi danes kaj omenjal Skuto, se nisem spomnil, vendar nisem čakal, da mi bo še kakšno napela, zato sem se ji pridružil. Ko sva se brisala, sem menil, da je napočil trenutek, ko moram kaj ukreniti, ali pa mi bo nazadnje rekla, naj bom vsaj za kakšno korist in odnesem tisti kanti vode v kuhinjo. Poljub, ki mi ga je vrnila, je bil hlasten in dolg, ko pa sem ji začel mesiti prijetno hladna hribčka, me je v zadnjem možnem trenutku odločno ustavila.

»Ne, vsak trenutek lahko prinese kakšnega firbca, nimaš pojma, koliko jih je buljilo za nama.« Pograbila je brisačo, se obrisala do konca in si navlekla majico. Ni mi preostalo drugega, kot da sem jo posnemal. Majica mi je bila popolnoma prav; to z ozirom na obline, ki sem

Kalška gora je ostala visoko nad njima ...

Ledeno srce

jih imel priložnost pomeriti pred minuto, niti ni bilo presenetljivo. Drugače je bilo s hlačami, ki so mi bile tja grede prav, zdaj pa ne več.

»Lahko bi nesel tri kante,« sem bleknil, upajoč, da si bo premislila. Bilo je brezpredmetno, rekla je le, da bom že preživel. Presneta deklina, pobrala mi je nekaj dni življenja! Ko sva odložila vodo v kuhinji, sva prisedla k veseli družbi. Večina je imela že neulovljivo prednost pri pijači, Pero je tulil neke nesmisle na moj in Katarinin račun, a naju je na srečo že kmalu pozabil. Dala mi je vedeti, da se noče izpostavljati pred vsem taborom, zmenila sva se za naslednji dan. Nekaj sem ji tvezil o Kalški Gori, o lovskih potkah čez Kalce, o divji romantiki, ki se začne za tistim prežaganim balvanom in podobno.

»Kakor češ,« se je strinjala in rekla, da bo, ker jutri ni ture, zajtrk šele ob osmih. Uprl sem se, da je to absolutno prepozno in da bo prevročje, pa je rekla, da ne bo.

»Pa naj bo,« sem odvrnil slabovoljen in jezen, ker se ji nisem mogel upirati. In ravno takrat, ko sem odhajal spat, so se Pero in njegova banda, hudič jih vzemi, drli tisto:

*Lahko noč, Irena, lahko noč,
o tebi sanjal bom ...*

Hoče gor – ampak samo na skalo

Zjutraj sem imel pri zajtrku podočnjake, ki se jih ne bi sramoval noben vampir. Ona pa

čila in lepa kot pušeljc. Večina tabora je bila še v narkozi, le mlajša mularija, ki je še ni doletela žurerska iniciacija, si je mazala na kruh viki kremo in srebala kakav. Spodaj pri mostu sva sedla v moje vozilce, vrgla nahrbtnika na zadnja sedeža in odhrustala po razdrti cesti proti zatrepu doline. Sonce je bilo že ob tisti uri julijsko vroče in mimogrede mi je padlo na pamet, da nimam s seboj nobene pijače; natočiti bom moral spodaj, kjer je še voda. Katarina je imela na nogah lahke *adidaske*, a ko sem jo opozoril na to, je odvrnila, da ima vse, kar potrebuje. Za ostrim ovinkom se je nad cesto bočila Žagana peč, znameniti balvan, ki je počil, ko so se ga ledeniki pred tisočletji naveličali prenašati in ga tam odložili. Tam sem parkiral še jaz in stopila sva ven.

»Iiiii, kak je lepi in velki,« je komentirala po domače, ko sva ga pogledala še z zadnje strani, na kateri je tista razpoka. »Kaj pa je gori?« je vprašala čisto po otroško in me delala živčnega, ker sem si že predstavljal, kako bova trpela vročino zaradi pozne ure. Bolj bo vroče, teže mi bo kaj pametnega padlo na pamet in vprašanje, ali mi bo sploh uspelo še kaj izpeljati. Pri njej mislim.

»Kaj pa naj bo, nič posebnega, trava in smreke rastejo zgoraj, edino senca bi bila nekaj vredna, ker jo bova danes še pošteno pogrešala.« Omenil sem, da sem bil nekoč že zgoraj, pokazal sem tudi, kje po vogalnem robu se lahko brez večjih težav prepleza tistih osem ali devet metrov do vrha.

In nato je hotela gor.

Jaz: »Kaj pa Kalška?«

Ona: »Kakšna Kalška?«

Jaz: »Ali ne greva vendar na Kalško?«

Ona: »Mogoče kdaj drugič. Prav?«

»Prav!«

Tisto presneto vodo sem malo prej tako ali tako pozabil natočiti, ker v njeni bližini nisem bil sposoben misliti. Zaplezal sem prvi, da je videla, kam postavljam roke in noge. Laže je, kot je videti od spodaj. Skobacala sva se na ravno ploščad, na kateri je bila debela plast odpadlih smrekovih iglic, prekritih s travo in debelo gozdno senco. Kot na poraščeni strehi nadstropnega avtobusa. Gledala sva dol, pogled od zgoraj je precej bolj neprijeten.

»Ali ti kaj razmišljaš, kako me boš dol dal?« Pogledala mi je v oči. Nato pa, hudič v njej mi

je očitno kazal osle, je dodala: »Precej visoko je, resno te sprašujem, kako me boš spravil dol?«

»Bova že,« sem izdaval. Adijo, Kalška, adijo, pamet, tale mi je že doslej dobro dala popra vohati! Sedla sva v travo in iglice, jaz sem iz nahrbtnika potegnil razlomljene napolitanke, ki so mi ostale od včeraj, ona pa iz svojega *armafleks*, vrečko breskev in plastenko vode.

»Kje imaš pa gojzarje?« sem bleknil, ko sva že ležala na peni ter glodala sladke sadeže, da nama je lepljivi sok mezal med prsti.

»Ne delaj se no, kot da si resno mislil s tisto Kalško!« Pa še kako resno sem mislil, Pero bi mi gotovo rekel: »Pje, ti si pa res loj!« Toda zdaj me ni moglo nič več ustaviti, še najmanj pa me je zanimala Kalška, kje pa sploh je? Kar z mokro roko sem ji zdrsnil pod majico. Če bi si jo prej obrisal, bi pokvaril vso magijo kemije, ki se je tedaj končno sprostila, kot je bilo videti v njenih očeh, ki so se priprle v pričakovanju. S prepletjenima jezikom sva si mašila usta in hkrati poslušala škrtanje korakov po cesti le nekaj metrov pod nama, glasovi so se bližali in oddaljevali, mašil sem ji usta s poljubi, ker je bila izdajalsko glasna, in niti to me ni več presenetilo, da pod pajkicami sploh ni imela hlačk. Šele po tistem prvem divjanju, ki je bilo zaradi moje prevelike vzbujenosti bolj tek na sto metrov, sem bil zmožen počasnejšega planinarjenja.

Vročina v naju in tudi v Kamniški Bistrici je proti popoldnevu vendarle začela popuščati in prvi planinci so se že vračali po cesti z gora. Ko sva ležala, sem gledal v vrhove smrek nad nama, ki jih je pozibaval rahel veter. Katarina mi je na rami mirno zadremala, jaz pa sem razmišljal: Kar zadeva varnost, sem odpovedal na vsej fronti. Dvajsetmetrska vrh, ki jo imam za vsak primer vedno v prtljažniku avtomobila, je bila še vedno tam. No, če jo bo strah, grem lahko še vedno ponjo in jo pozneje navežem. Kondome sem sicer imel, ampak nanje se sploh nisem imel časa spomniti, pozneje pa je bilo že vseeno.

Reaktivec, ki je letel nad Kamniškimi, je s črto razdelil nebo na dva dela, ki sta neslišno zdrseli vsak na svojo stran.

© Otom Naglost

Pohorca ima

Nenadoma je spregovorila: »Čuj, tipa imam v vojski, pred dvema mesecema je šel in do jeseni ga ne bo. Samo toliko, da veš!« Sploh nisem opazil, da je budna. Vsa kemija v nama se je sesula na proste radikale. Počasi sva pospravila stvari, se malo uredila in splezala dol. Vrvi ni potrebovala, nekaj minut sva še molčala, ko pa sva že sedela v avtu, je počasi spregovorila:

»V taboru vsi vedo, da sem trenutno sama, ker je moj pri vojaki. Upam pa, da se lahko zanesem nate; da mi ne bo treba poslušati takih, kot je *padla za domovino* ali kaj podobnega.« Z mehkim poljubom sem ji zaprl usta in ko sem se hip zatem odmaknil, je imela obraz popolnoma drugačen kot prej. Zasmejala se je, da so se ji zasolzile oči, in popolnoma sproščeno se ji je uslo iz ust:

Ljubezen je v zraku

»Čuj, pa kaj si me ti sploh vlekel na tóto skalo, saj imaš čisto udobnega ávteja, ha, ha, ha?«

V taboru, pravzaprav že spodaj na parkiršču za Bistrico, sva izmenjala zadnje stavke. Pero in preostali so si še zdravili mačka. Veselo me je mahnil po rami, ko je Katarina že odšla po svoje, in rekel:

»Stari moj, vedno si bil žabar in vedno boš ostal žabar! Raje bi ga včeraj z nami *čagal*, ne pa da s Katarino čas izgubljaš, ko jo brez koristi preganjaš po hribih. Saj vidim, da nisi nič opravil, ko pa si jo tako zgodaj privlekel nazaj iz Kalške. Veš, kar malo krivega se počutim, ker sem ti včeraj pozabil povedati, kako je s to stvarjo. Mi smo si že vsi zobe polomili na njej, pa ni šlo. Ampak hvala bôgi, da ni šlo! Veš, enega Pohorca ima. Zdaj je on gléh pri vojakih, samo povem ti, če te táki pohorski *paver* dobi v roke, *kukala ti majka*, ali kako so že včasih temu rekli.«

No ja, sploh ni važno, kako so kateri izmed omenjenih stvari včasih rekli.

Spremenilo se ni nič!

Niti za potomce štorcelj! ◉

Zahvaljujemo se vsem, ki ste nam ob novem letu pisali in zaželeli vse dobro.

Uredništvo

Na tebi bom počíl

(*oda gori*)

Objel sem nedra tvoja,
skalnate okruške,
in privil se k tebi;
s hladom kamna
si mirila
žgoče mi drobovje.

Oči zaprtih
nežno sem te božal,
drseč drhtečih prstov
preko izboklin,

ljubkujoč
z razpokanimi jih
ustnami
v poželenju žeje.

Sprejela si me,
voljna, vdana,
v naročje varno,
vagabunda.

Sprostitev in triumf,
adrenalin v žilah.
Na tebi bom počíl.

Aleš Tacer

Štirje pari na Srednjem vrhu

(in nov pogled na Storžič)

✉ Mojca Luštrek

Ob pogledu na zanimivo, smešno zaplato gozda na enem izmed pobočij desno od Storžiča sem se že večkrat spraševala, zakaj je Zaplata hrib, ne ta gozdič, in zakaj se zaplata reče Hudičev boršt. Ko sva se z Janijem namenila na Srednji vrh, sem prebrala nekaj o tem koncu in našla (pre)več odgovorov, tako da ne vem, kateri je pravi: ali je Cjanovca najvišja točka Zaplate, ali sta Zaplata in Cjanovca isto, ali je najvišji vrh Zaplate Srednji vrh. Še o tem, kaj je imel hudič opraviti s tisto krpo gozda, se ne morejo zediniti.

Prvi par

Na lepo nedeljsko jutro je bilo parkirišče v Mačah nad Preddvorom polno pločevine. Edini prostorček so mi kratila na stežaj odprta vrata avtomobila, pri katerem se je par pohodnikov pripravljal na radosti tistega dne.

A preden sem zasitnarila, da nekateri skrbijo samo za svojo rit, je prijazna gospa zaloputnila vrata in mi pomagala parkirati. Ko sva se preobuvala, sta se soseda že poslovila.

Od parkirišča sva sledila kažipotu za Storžič. Orlice so se bahale s prelepimi modrimi cvetovi in pod cesto se je slišalo šumenje Suhe. Za razcepom, kjer se pride levo na Kališče in Storžič, desno pa na Srednji vrh in Mali Grintovec, sva zavila z gozdne ceste po stezi v breg. Kmalu sva zaslišala glasove in po ozki potki, ki se vzpenja v »udobnih« ključih, dohitela soseda s parkirišča. Postali smo in poklepotali. Šele tedaj sem si ju pošteno ogledala. Čeden par v najlepših letih. (Srednja leta »zvito« delim na najlepša (30–40) in najboljša (41–51), čeprav slovar neusmiljeno tlači vse v isti koš, najboljšim pa reče tudi zrela in jih konča *že* pri petdesetih.) Včeraj sta hodila sedem ur, zdaj pa sta namenjena na Storžič. Ni kazalo, da bi bila od prejšnjega dne kaj utrujena, in tudi ne, da je Storžič »obvezen«. Mogoče, sta rekla. To mi je bilo všeč. Če se jima ne posreči, si ne bosta gnala k srcu – uživata pač v poti. Spustila sta naju naprej. Na križiščih in razcepih sva prebirala tablice in kažipote ter delala načrte za nove pohode. Ko sva se pri »vrtcu« zlatičnih vetrnih prepuščala svojemu nagnjenju – fotografiranju rož –, sta se nama nova znanca spet približala, a prehitela naju nista. Še dva, ki imata rada svoj mir.

Čez čas sva visoko nad seboj zagledala hiško. Zagrizla sva v breg, posut s cvetjem. Okoli hiške je bilo vse modro zaspančkov, kot rečemo pri nas spomladanskim sviščem. Pri vratih sta visela zemljevid in termometer, miza in klop sta vabili k počitku, ob ograji so bila zložena drva, iz žleba je bila speljana cev v zbiralnik za deževnico, nad vhodom sončni celici. Če je tudi notri tako urejeno, je za pet zvezdic. Planinskih seveda. Kmalu sta se nama pridružila zaostala pohodnika. Ozirali smo se po okoliških hribih, ki so se sončili v poznem jutru, in moški je zadovoljno ugotovil, da je prijetno, ko je tak mir in imamo ta nebesa čisto sami zase. Očitno je množica iz vseh tistih avtomobilov vzela na piko Storžič in Kališče. Drug drugega smo fotografirali, moška sta pomodrovala o fotoaparatih, jaz sem se spet spravila nad rože, gospa pa je pripravila malico. Zaželela sva jima dober tek in se poslovila.

Ubrala sva jo navzgor med šopi trave in kamenjem. Ruševje je bilo čedalje nižje, razkošno ponudbo cvetja pa so obogatili še alp-

ski zvončki in drobcene zlatice. Posebno veliko je bilo teloha, začuda že zardelega, čeprav je bil nižje doli še bel. Na razpotju sva zavila levo na Srednji vrh in v nekaj minutah odložila nahrbtnika k vpisni skrinjici.

Storžič od blizu

Najprej sem se razveselila Storžiča – skoraj bi se ga bila lahko dotaknila! Ko sem se nekoč povzpela nanj, ga nisem zares videla, preblizu je bil. Takrat sem ga čutila drugače: dotikala sem se toplih skal, njegove sape so mi mršile lase, na težjih mestih mi je nekoliko hitreje udarilo srce, na vrhu pa me je obšlo nekaj med olajšanjem in zmagoslavjem. Čeprav je bilo za zelo intimno doživetje preveč ljudi, mi je ostal v lepem spominu. Doma pogosto stopim k oknu, skozi katero ga za silo vidim. Iznad vseh tistih streh, drvarnic in fižolovk gleda komaj kaj več kot vrh, to pot pa med nama ni bilo nobenih pregrad. Toda od doma ga lahko občudujem v številnih podobah. Kadar se nad njim nagrmadijo oblaki, se v njihovi senci riše skrivnostna silhueta. Ob lepih večerih, ko ga božajo zadnji sončni žarki, ga zalije rdečica – zadrega ali hvaležnost, kdo bi vedel pri takem molčečem orjaku. Če si nadene kapo ali ga ovije megla, komaj čakam, da se mi razkrije, kakšne volje je danes. In pozimi! Ko ga ponoči pobeli sneg in je zjutraj ves svež in bleščeč – takrat je najlepši. Zdaj je stal pred mano brez vseh tančic in olepšav, tako rekoč gol, in začutila sem, da bom poslej, čeprav ga bom opazovala čez vso tisto ropotijo, še bolj uživala v njegovi raznolikosti.

Na drugi strani je bila pot na Cjanovco kot na dlani. Tu in tam sta se pokazali postavi najinih »sopotnikov«. Razgledovala sta se z roba in potem za dolgo izginila. Le kaj se toliko zadržujeta, če nameravata še na Storžič? Spustila sva se v njuno smer in nekje na sredi smo se še enkrat srečali. On naju je prijazno poučil, katere vrhove vidimo naokoli, ona je bila bolj molčeča. Nato smo zadnjic odšli vsaksebi. Do roba, ki sva ga opazovala s Srednjega vrha, ni bilo več daleč. Tam je stala klopca sredi zelene preproge z modrim vzorčkom iz encijanov in zaspančkov. Vprašanje, zakaj naj bi se bila tam

tako dolgo mudila dva, ki imata rada hribe in drug drugega, je postalo smešno. Vem: če bi si ju bila »ogledala« pobljže, bi se bila morda pokazala manj romantična podoba – prav tako, kot se mi je zgodilo s Storžičem. A kot večino gora tudi večino ljudi poznamo le od daleč in nikoli ne izvemo, ali smo kaj bistvenega prezrli.

Drugi in tretji par

Med spuščanjem z vrha sva se nekaj časa zamudila z opazovanjem jadralnega letala, ki je v elegantnih zavojih drselo med vrhovi, včasih pa kar zaplavalo nad dolino. Držala sva se smeri proti Javorovemu vrhu. Srečala sva mladeniča, ki je le na kratko pozdravil, kmalu za njim pa še dekle. Ta naju je neučakano – kot otroci, ki ven in ven sprašujejo, ali bo kmalu – vprašala, koliko je še do vrha. Da je zaostala za fantom, ker je strmina zanjo prehuda. Zdelo se mi je, da ji je dobro delo, ko je lahko nekemu zaupala, da nalogi ni čisto kos

in dobila odgovor, ki jo je opogumil.

Pogled na Hudičev boršt od zgoraj sploh ni tako slikovit kot iz doline. Pot se spušča v strmih ključih; ponekod se podira pod nogami, tu in tam pa se čisto stisne med ruševje. Še nikjer nisem videla toliko alpskih kosmatincev in tako lepih. Naproti nama je prišel možak srednjih let. Tudi njega je peklilo, kaj je Cjanovca in kaj Zaplata. Tega pomembnega vprašanja nismo rešili, zato pa nama je zgovorno opisal svojo dolgo pot iz Preddvora in navrgel, da je sopotnico »odložil«, ker je bilo zanjo prenaporno. Nisva čisto razumela, kje je ostala, a se ni zdelo posebno kočljivo, saj je bil videti prav židane volje. Komaj smo se dobro poslovili, pa se nama je razkrilo. Ob poti je sedela gospa srednjih let. Videti je bila precej nesrečna in nič kaj voljna za pogovor, zato sva samo pozdravila, spodbudne besede pa so se nama zataknila v grlu. Ko bi se bila vsaj umaknila s tiste pripeke pod kak grm! Cvetiči raj, sredi katerega je obtičala, ji očitno ni bil v uteho, saj ga menda ni niti opazila.

Pot skozi redki gozd je tekla zdaj po levi, zdaj po desni strani travnatega grebena. Senca ni bila ravno razkošna, a ko sva stopila na plano, sva jo šele začela prav ceniti. Breg se je postavil skoraj navpik, vanj zarezana potka pa je bila postлана s posušeno travo. Pripeljala naju je v Hudičev boršt. Pod lovsko kočo Boršt so se zlatile pogačice, ki se še niso čisto odprle. Malo sva si odpočila, potem pa se odžejala pri bližnjem studencu. Tako dobra voda še ni tekla po mojem grlu! Do »najinega« rastišča zlatih vetrnic ni bilo več daleč, od tam pa sva se vračala po že znani poti.

Četrty par

Med vračanjem se včasih pogovarjava o sebi, o naju, o nas, včasih pa molče premlevava vsak svoje. Molčati v dvoje brez zadrege ali nelagodja je tudi lepo. Ta dan sem se zamotila s tem, da sem naju opazovala kot prejšnje tri pare. Par v najboljših letih (po »mojem štetju« seveda). Zjutraj, ko sem še spočita, me kar nese navzgor, a me zadržuje moj nekdanji kadilec, ki mu nagaja sapa. Navzdol pa me mora tu in tam počakati, kajti moja kolena imajo že izrabljene »zavorne ploščice«. Ampak nikoli nobeden ne zaostane veliko in na koncu se vse lepo izravna: eden je (nekoliko) bolj utrujen, drugi pa (precej) bolj navdušen. Morda nama manjka le nekaj tistega, kar mi je bilo pri prvem paru tako všeč: lepo je, če prideva, a še lepše, da greva! Z »izsledki« svojih primerjav sem bila kljub temu kar zadovoljna.

Parkirišče se je že skoraj izpraznilo, avtomobil prvega para pa je še vedno stal poleg najinega. Torej sta se vendarle odpravila na Storžič! Moja zamisel, da bi jima pustila še zadnji pozdrav, je pri Janiju naletela na pričakovani odziv: »Ne bodi otročja!« Ko se je zatopil v »resnejše« opravke, se je za brisalcem sosednjega avtomobila vendarle znašel listek. Jaz bi ga bila vesela, a jaz sem seveda otročja, o najinih naključnih znancih pa sem lahko le ugibala. Morda me bosta imela za malo trčeno. Malo – to še ni prehudo. Dobro sem se počutila. ◉

foto: Vito Pogachnik

Vabimo fotografe, da s svojimi fotografijami sodelujete pri oblikovanju Planinskega vestnika. Posredujte nam podatke o sebi in svojih foto arhivih (pokrajine, dejavnosti v gorah, razna območja ...), da vas bomo lahko ob opremljanju člankov poiskali. Objavljene fotografije honoriramo. Vaše podatke pričakujemo na naslov: **Planinska zveza Slovenije, Planinski vestnik, Dvoržakova 9, 1000 Ljubljana** ali na elektronski naslov pv@pzs.si. Najbolj nam pridejo prav diapozitivi ali digitalne fotografije v visoki ločljivosti. Obnovili bomo tudi vaše odzive na prvi poziv iz leta 2001.

Uredništvo

Od nekod je prineslo snežinke¹

© Mirko Bijuklić

Spomini iz zimskih dni

✉ Marjan Bradeško

Sled pod Grlom

Kot ravna, temna črta je rezala slepečo belino pod sedlom. Nanj je prilezla na desni, tam, kjer je najbolj razdrapano in najlažje – takrat je bilo vse zaprhano. In na drugi strani prečnice se je obrnila navzgor, v strmo grapo, naravnost proti vrhu, v katerega nedrja se je globoko urezala. Ni bila lahka gaz. Vendar, bila je! In zato je bil pogled nanjo tako navdušujoč, tako poln veselja nad življenjem in hvaležnosti za ta svet. Kaj lahko bi se tam nekje, kjer je najvišja točka na sedlu, končala. Četudi se je gaz umikala robu, ki je bil ovešen z opastmi, se prav tam z martuljske strani vanj vreže grapa, ki je

gaz ni predvidela. In kot po čudežu je na tistem mestu gaz skrenila še nekoliko vstran, nad pobočja Vrat. In tisti kamen, ki ga je bilo videti poleg gazi, ni bil kamen, pač pa majhna luknja v snežni strehi nad globoko stometrsko grapo.

¹ Članek smo v decembrski številki Vestnika že objavili, vendar nam ga je tiskarski škrat žal skrajšal. Tokrat ga objavljamo v celoti.

Plaz

Snežilo je brez milosti in s strahom sem pogledoval v Robičje, ko smo eden za drugim prečili tisti nevarni iztek plazu. Končno nas je v zavetje sprejela stara Erjavčeva. Gorska zima je tako lepa, da sem v mračnem popoldnevu stopil pred kočo. Ali prav vidim? Z Vršiča dol kot da se nekdo opoteka. Je to sploh mogoče? Udira se do pasu. Kmalu zatem kočica završi. Plaz je bil, enega ni, dva sta gor, iščeta. Pomagajte. Gremo v temačen dan, sivina je enakomerna, oblike so izginile pod globokim snegom. Iščemo, sondiramo, več kot uro; sneži vse bolj in bolj. Preveč je novega snega, umakniti se moramo, kmalu bo nov plaz izpod Mojstrovke. Noč se dela. Večina se nas vrne, reševalci morajo priti zdaj zdaj. Pred kočico se prikoplje teptalni stroj, ki se je dve uri prebijal skozi zamete in snežni piš. Temna ovčarka na njem je povsem zasnežena in tako kot pri kopici reševalcev so tudi pri njej žive le oči. Zdaj se bo treba izkazati. Ni dosti upanja, ko utipajoča luč izgine v večerno meglo ... Vendar! Že čez dvajset minut pred kočico nekdo evforično zavpije: »Živ je, živ je!«

Silvestrovo 1986

Avtobus se komaj prikoplje pod Kurešček in nadaljuje proti Zapotoku. Cesta se prebuja v nov dan – po hlevih so prižgane luči in gospodarji godrnjajo v krmežljivo jutro. Prvi curki mleka zazvenijo v praznih loncih. Sneži, kot že dolgo ne. Vse globlja je gaz, ko se bližamo Krvavi peči. Par hiš preplašeno ždi v sedlu in megla visi tik nad strehami. Iz dimnikov se celo rahlo kadi, dim ne gre nikamor. Mi gremo naprej, v rob nad Iško. Na Starem Bukovcu so smreke tako ovešene s snegom, da veje segajo do tal. Neumorno prši sneg svojo nemo pesem naprej. Počasi zaprasketa na ognjišču, dim bukovih polen prijetno zadiši in kočica oživi. Sneži tudi naslednji dan, na silvestrovo. Gremo k sosеду, malce pokramljat. Globoko spodaj hladno šumi Iška, komaj slišno, saj jo sneg vse bolj duši. Noči se, ko se vrnemo. In prav pred kočico priplava z druge strani doline, z Osredka, glas zvonov, tako lep,

tako svet in toliko upanja zbujujoč, da me popolnoma prevzame. Veliko let kasneje ga slišim prav tako lepega in prav tako se zgane v duši.

Pišnica

Drobocene snežinke poplesavajo po zraku, ko v mračnem jutru zapuščava Kranjsko Goro. Do lovske kočice v Pišnici je slaba gaz, star sneg je trd, nove snežinke so ga le drobno potresle. V zatrepu doline, kjer steza odvijuga v strmo pobočje, je še bolj temačno. In snežinke postajajo gostejše. Pod Grlom je sneg že globlji in ura je že poldne, ko v naju potegne piš s tamarske strani. Vse več je novega snega in Vršič, kamor sva namenjena, je že pozabljen. Megle so gostejše, vse bolj gost je zrak in gaz vse težja. Z veliko muko se prebija čez rob z jeklenicami in nadaljujeva. Skupaj s starim snegom, ki je tu še nepredelan, sega bela odeja že do pasu. Markacij na osamljenih macesnih ni več videti, vendar nekako drživa smer. Potem se začne ustavljati. Ko do skale, na kateri vidiva markacijo, potrebujeva dvajset minut, čeprav ni dlje kot petdeset metrov, in ko v sneg rijem že s prsmi, ostane le še pot navzdol. In to takoj in hitro. Sneg siplje in siplje in vse je tako nevarno zaobljeno. Ura je dve. Čez poldrugo uro bo tema – tik pred božičem je. Hitiva kar se da. V gozdu pod Grlom je zdaj že zelo težko najti pravo smer. Tako mračno, megleno in tuje je. Nekako najdem lovsko stezo in kmalu sva v dnu doline. Dolga je, vendar sva že v robu nad Kranjsko Goro, ko se docela stemni ... in potem je bil večer, poln luči in okraskov, poln pričakovanja, pesmi zvonov iz vaške cerkve, nizkih zasneženih streh in vrvenja. Cesta do doma je komaj zdržala in v deželo je prišla zima – tista, nekdanja. ◉

Opravičilo!

G. Valič iz Bohinja nas je opozoril, da smo v decemberski številki na strani 31 objavili napačen podnapis. Na sliki ni Popocatepetl, temveč vulkan La Malinche, 4461 m. Za opozorilo se zahvaljujemo, za napako pa opravičujemo.

Koraki na bele vrhove

Spoznanja na jesenski poti po Kamniških Alpah

✍ Magda Šalamon

V jesenskih barvah se umirita utrip srca in bolečina ločenosti. V prelivanju tišine sem stopala proti Kamniškemu sedlu. Potreba po dotiku belih vrhov in želja po spojitvi z naravo sta me vodili k uresničitvi.

Pozno popoldne je bilo in z Marijo sva si v Kamniški Bistrici oprtali nahrbtnika. Ob pogledih radovednih planincev, ki so že končali svoj vzpon in se vračali v dolino, sva pogumno in odločno stopali proti zavetišču Pri pastirjih.

Tolikokrat sem že srečala tisto mogočno drevo, strmino, poraščeno z mahovjem, in skalo, ki se ne premakne. Toda ta dan je bilo vse drugače, lepše, polno življenja in tudi minevanja. Tistega življenja, ki ga lahko čuti le človek, ki se odlepi od omejenih vsebin bivanja in se zave hitrega odhajanja. Še večkrat sem med koraki, v spominu, objela dragocenost, ki je neminljiva kot beli vrhovi. Zadnji sončni žarki so božali mogočno Planjavo. Nizki borovci pa so se izgubljal v mraku pod nama, kot se je izgubljal občutek nesmisla. V mraku sva stopili v kočo in se ogreli s toplim čajem. Prijaznost oskrbnikov in srečanje s prijatelji iz doline sta zapolnila večer z mirom pred spanjem. Pogled skozi okno na z lučmi okrašeno dolino je bil v tem okolju kar kičast.

Prek Brane proti Skuti

Jutro, še zavito v teman plašč, je bilo skrivnostno. Ugibanje o oblakih, o omejenih možnostih nadaljevanja poti proti Skuti naju ni prestrašilo. V jutranjem svitu sva se odpravili od kočice proti zahodu čez travnato površje na začetek severne plati Brane. Sončni vzhod za nama je bil neponovljiv. V barvah moči in lepote nerazumljivega je prispeval največjo radost v tem trenutku. Pogled na pobočja masivne gore Brane, ki sem jih preplezala, in na nevidni, a usodni križ na vrhu me je prevzel in me jasno vodil naprej. Gmote oblakov, ki so zakrile nebo, so bile le prisproda življenja, ne pa strah pred kapljami, ki bodo kmalu orosile skale. Na severozahodnem skalnem grebenu Brane sva se spustili čez rdeče skalno površje v skalno grapo. Zaradi spolzkih skal so bili najini koraki zelo previdni, kajti vsak korak, dan človeku, je nekaj posebnega in dragocega. Škoda jih je izgubiti zaradi malomarnosti. Vedno bolj mrzle in vedno večje kapljice dežja so naju spremljale do Kotličev; tam se je morala Marija malce potruditi. Pot naju je vodila na raztreskani severovzhodni greben in mimo soda brez dna, ki ga je tako poimenoval Fran Kocbek, na ploščato vesino, rahlo zasneženo, in nato na vrh Turške gore.

Kljub slabemu vremenu so bili vidni vsi vrhovi Kamniških Alp. In to v realni podobi, ki

jo ljudje zaradi večnih iluzij zanemarimo. Premalokrat se zavemo, da so žarki lepega in toplega sonca le darilo in ne razlog za naše kratko potovanje. Prav zaradi te realnosti sva se odločili, da ne bova nadaljevali poti na Skuto.

Oster veter naju je božal po razgretih licih, ko sva sestopali proti Turskemu žlebu. Še pogled na strmino žleba, ki daje možnost prehoda tega na videz nepreloženega sveta, in že sva zavili proti Malim Podom. Nad vrtačo sva se odpravili na levo in se po kratkem času s poti proti Cojzovi koči spustili proti robu Malih Podov v bližini Velikega grebena, kjer je alpinistični bivak. Pot sva si izbirali po svojem preudarku. Ploščate skalnate gmote in strmine so kot vaba za preizkušanje orientacije malega človeka v svetu mogočnih gora. Brez sramu in samozavestno so naju opazovali kozorogi. Dva para, ki sta si bila naklonjena in brez strahu, sta se pasla na travnatih pobočjih. Utrnila se mi je misel o ujetosti človeka in omejitvah, ki ga odvrtačo od naravnih izrazov.

Po kratkem plezanju sva zagledali streho bivaka in planinca, ki sta se vzpenjala proti Turski gori. Dežne kaplje so se v presledkih umaknile. Kot da bi hotele sporočiti, da v tem raju miru in lepote nisva bili nezaželeni obiskovalci. Kot da bi se tudi one veselile skupne igre.

Čez Žmavcarje do spomina na prehojeno pot

Na strmem in rušnatem pobočju Žmavcarjev so bili najini pogledi usmerjeni na levo, proti Turski gori in Brani. Na desni pa je omejeval strmo dolino Veliki greben, ki me je pred kratkim očaral pri plezanju v njegovo naročje in obogatil s sončnim pogledom soplezalca. Slabo uhojena pastirska pot, po kateri se pastirji ne sprehajajo več med svojo čredo, je nov izziv za korake. Med spustom sva si poiskali kamnit stolček za malico. Domačnost in občutki pravega okusa in namena hrane iz nahrbtnika so več kot igran obred v jedilnici z srebrnim priborom in kristalnimi kozarci. Celo nasmejali sva se tem igram civilizacije, ki imajo več omejitev kot vsebine rasti človeka.

Med sproščenim pogovorom sta naju pre-

Planjava nad Kamniškim sedlom

hitela planinca, ki sta radostno podrsavala po melišču navzdol. Ponudila sta nama prevoz v dolini, toda najina tura se bo končala s koraki, ki so darilo dneva.

Po gozdu, ki nama je ponudil streho, sva stopali previdno in opazovali vse, kar je bilo v najinem vidnem polju. Zelena praprot in prhla drevesa ter skale, poraščene z mahom, so Marijo spomnili na jaslice. »Ali nismo vsi močno povezani z jaslicami? Z rojstvom, ki je moč zavedanja?« sem se spraševala v mislih, ki so mi dajale polnost in nova hrepenenja. Tista hrepenenja, ki sem jih po prehojeni poti sklenila s pesmijo, ki je utrinek v neskončnosti duha. Njen vonj in beli vrhovi ne izginejo, so tu in se razodevajo bralcu:

*V temni goščavi iščem sled,
se prebijam skozi močvirje slepil
in odganjam mrčes.*

Počijem in požirek moči popijem.

Ob meni senca.

Ne vem, od kod in čigava.

*Morda od njega, ki ni mi znan,
a je že dolgo spoznan?*

Ja, on je to!

On, ki čuti večnost lepote.

*Tisti z veliko dušo
in majhnimi pogledi.*

*Podam mu roko,
ga posrkam in se dvigam.*

*Goščave ni več,
le beli vrhovi se dvigajo v nebo. ◉*

Zlitje modrin

Modrina v jezerih, hortenzijah, v Atlantiku

Pico da Vara na Azorskih otokih

✍ in 📷 Marjan Bradeško

Otoki, ki ležijo daleč stran od kopnega, sredi zamolke modrine oceanov, so kot izgubljeni v neskončnosti vesolja, še na zemljevidih so le majhne pike. Kot naročeni so za doživljanje občutkov brezkončnosti, posebej če se povzpneš na njihove najvišje vrhove - že dobrih tisoč metrov nad morsko gladino je dovolj za brezmejne razglede. Takšni so tudi Azorski otoki sredi Atlantika. Pico da Vara, najvišji vrh otoka Sao Miguel, je pogosto pokrit z megleno kapo, saj je s 1307 metri vendarle previsok za oblake, ki jadrajo nizko nad oceanom. Dostikrat ob obali prijetno sije sonce, sredino otoka pa zakrivajo težke deževne zavese, ki visijo iz nagnetenih kop oblakov. Tistega dne, ko sva se namenila na vrh, je bilo drugače. Zjutraj se je jasnina razprostirala vsepovsod,

čez dan se je nabralo le nekaj meglic. A najvišji vrh je nekaj posebnega – še preden sva sploh našla pot do vznožja, se je zavil v oblačno ogrinjalo. Opletalo je preko grebena, prekucevalo se je in omahovalo nazaj na južno stran, kot bi se veter zaganjal v krilo mladenke in nagajivo odkrival njene čare. Gora je že sicer nekam nedostopna, a le na papirju. Za vzpon na najvišji vrh otoka je namreč potrebno posebno dovoljenje gozdne uprave, a nihče ne ve, kje ga dobiti, pa tudi sicer so nama domačini rekli, da se pač lahko gre gor. Table na parkirišču, do katerega sva se prebila po slabi gozdni cesti, odločno opozarjajo na spoštovanje predpisov, a tokrat je bil izziv le prevelik. Konec koncev pa so nama vsi zagotavljali, da ni nobenih težav. Med mogočnimi cedrami se

vlačna pot blago vzpenja v pobočje, ilovnata tla so poraščena z mahom, vse skupaj pa prijetno drsi. Ostalo drevje je ovešeno z lišaji, gozdna tla pa zlasti tam, kjer mezi voda, poraščajo ogromni, repuhu podobni listi. Kar malce tropsko je videti vse skupaj. Pot, že stezica, pripele na sedlo, vlažno in močvirno, čeprav je že visoko nad morjem. Prve megle so se zagnale v naju in le skromni količki, sila redki, so nama nekako pokazali pot, ki od tod naprej vodi levo v smeri grebena, ki goro razpolavlja na severno in južno pobočje. Seveda je bila južna stran že povsem zavita v oblake, le na sever se nama je od časa do časa odprl pogled. Nisva vedela, če sploh greva prav, saj kakšnih posebnih zemljevidov in vodnikov na otoku tako ni. Dokler je šlo gor, sem še bil prepričan, ko pa se je pot pošteno spustila, pa ne več povsem. Mimo pomnika ponesrečenem francoskemu letalu, ki mu je bila gora previsoka ovira na poti, sva sledila grebenski stezici. Kmalu zatem se je pot vendarle spet pognala v breg in srečala sva še ene podobne »francoze« kot midva – le da so bili oni res pravi Francozi. To so bili tudi edini ljudje na najini poti. Do vrha je stezica že nekaj opletala gor in dol, zadnji vzpon pa je le nakazal, da verjetno gre zares – videlo se kaj dosti ni. Vso pot so naju obdajale vlažne, visoke trave, rumeno cvetje in drobne ptice, ki so tudi v megli brez težav letale sem in tja. Gora je zavarovana prav zaradi ptičev, natančneje naj bi bil neke vrste kalin tisti, ki je tako ogrožen. Videla sicer nisva nobenega, a sva na vsako prhutanje vzkliknila: »Bullfinch!« (tako je pisalo v angleškem vodniku). Sam vrh sva zagledala takorekoč šele – na vrhu. Severni veter je postal nekoliko močnejši in vse večkrat se je lepo izrisala meja med zložnimi gozdnati-

mi pobočji na severu in strmo odsekanimi travnimi strmalmi na jugu. Kadar ni oblakov, če sploh kdaj je tako, je verjetno pogled na obsežne, z grapami preparane gozdove v vznožju gore prav navdušujoč. Pa tudi sam vrh je bil imeniten, saj se je prav takrat oblačnost toliko zredčila, da sva zagledala modrino – globoko spodaj, vse od vzhodne obale, se je jasno risal Atlantik, ki je izgineval šele v sivini severozahodnega dela otoka. Nekaj oblakov je viselo nad mirno gladino, zgoraj pa se je bočilo modro nebo. Sivomodri nebesni svod se je zlival s kovinsko sinjino oceana, modrini sta se prelivali v brezkončni, nedoločeni nič. Nič, ki je bil tisti trenutek povsem dovolj – veselje nad vrhom, za katerega sva bila skoraj prepričana, da ne bova stala na njem, mir zelenege pokrivala gore, potresenega z rumenim cvetjem, ki je žarelo skozi meglo, in navdušenje nad bojem, ki se je odvijal v zraku. Scefrani kosi so izginjali v zrak, nove in nove megle pa so se valile ob pobočju navzgor. Večno dogajanje daleč od vsega. Sredi izgubljenih prostranstev Atlantika. ●

Tik pod vrhom; v ozadju modrina Atlantika

V objemu nesmrtnih grških bogov

Na Olympos

✍ Vesna Juvan 📷 Saša Juvan

Legenda o domovanju nesmrtnih grških bogov je starejša od zgodovine. Nastala je zaradi mističnega videza Olymposa ter smrtonosnih neviht, ki se tam pojavijo iz nič in potem tja tudi neslišno izginejo. Spodaj je skoraj združen z morjem, pri vrhu pa se igra z nizkimi oblaki in meglicami, v katerih biva 12 nesmrtnih grških bogov. Ti se po verovanju ljudi, ki so živeli ob njegovem vznožju že v predzgodovinskem obdobju, sestajajo prav na najvišjem delu, imenovanem Mytikas. Nanje gleda s svojega prestola na sosednjem vrhu Zeus, kralj bogov, in kadar ni zadovoljen, v silnem srdu meče po gori smrtonosne strele. Vsako leto se ob nepravem času, med njihovim prepirom, znajde v skalovju tudi kakšen planinec ali plezalec, ki ni nesmrten, zato velja Olympos za eno nevarnejših gora. S Sašem je na najini poti z avtodomom proti Avstraliji seveda nisva mogla izpustiti.

Nekateri začnejo na »Točki nič« ...

Gora leži v enem izmed desetih narodnih parkov Grčije, na njeni severovzhodni obali, in se tako rekoč iz morja dvigne do višine 2917 metrov. Z vrha lahko opazujete neskončne grške plaže in vode manj kot dvajset kilometrov oddaljenega Egejskega morja. Ko vrskate, srečni, da ste spet v gorah, brije mrzel veter, ki je skupaj z veliko vlago v zraku kriv za pojav fenomena, zaradi katerega je Olympos še bolj nevaren. To sta led in sneg, ki se na gori zadržujeta skoraj vse leto, pogosto tudi v poletnih mesecih. Obisk je zato priporočljiv julija ali avgusta, pred tem pa se moramo obvezno pozanimati tudi za vremensko napoved.

Če ste v dobri kondiciji in vas zanimata enkratna flora in favna Olymposa, lahko za-

čnete vzpon že v obmorskem mestecu Litorchoro nedaleč od glavne prometnice, ki povezuje Atene in Thessalonike, največji in gospodarsko najmočnejši mesti Grčije. Tja se lahko pripeljete z avtomobilom ali pa ujamete katerega izmed lokalnih avtobusov. Po petih urah hoje boste prispeli v Prionio na višini 1100 metrov. Tam se lahko okrepite in dobite dodatne informacije o stanju in dolžini poti. Priporočljivo je, da si zemljevid priskrbite že pred prihodom, čeprav vam tudi na informacijski točki ob cesti ponudijo brezplačno karto; ta namreč za natančno raziskovanje gore bogov ni dovolj natančna.

... drugi kilometer više

Večina pohodnikov se rajši odloči, da bo pustila svojega jeklenega konjička kar v Prionii. Od tam pa do prve kočice, Spilius Agapitos oz. Refuge A, je približno dve uri hoje in pol. Ta del je precej položen in izredno dobro oskrbovan. Na strmejših delih so s podprtimi vejami narejene stopničke, ponuja pa se nam tudi čudovit razgled na nekatere izmed 52-ih spodaj z zelenjem poraščenih, zgoraj pa golih vrhov narodnega parka. Če vas bo na parkirišču pričakal prijazen črn pes, se ne začudite preveč. Ime mu je Blackie in je pravi pravcati gorski vodnik, ki vas bo vodil vse do vrha. Vsako jutro si na parkirišču izbere planince, ki so mu najbolj všeč, in jih spremlja ves dan. Letos je bil na vrhu že več kot stokrat. Pravi veteran torej. V prvi koči lahko prespite in nadaljujete pot šele naslednji dan. Nikar ne pozabite, da so cene v Grčiji dvojne; to brez dvoma velja tudi za kočice. Popustov ni in tudi pohodniki, ki prinesejo hrano in pijačo s seboj, morajo obvezno plačati 1,6 evra. Torej je bolje, da spijete čaj za 1,3 evra in imate nekaj od

tega! A brez skrbi, židovska kultura v zgornji koči je zamrla pred tremi leti, ko je prišel tja mladi oskrbnik Mike, planinec in plezalec, ki skrbi za to, da bi Olympos postal priljubljen v mednarodni javnosti. Tam boste, če mu boste dovolj všeč, dobili vse vrste popustov in priboljškov. Pri njem se zato zbira pisana družčina planincev in alpinistov z vseh vetrov.

Po izpostavljeni poti na vrh in srečno nazaj

Od prve kočice se prijetna gozdna steza počasno strmo zaje v pobočje, prek na videz neskončnega grebena. Tam dobimo občutek, da smo obtičali v časovni zanki, iz katere ni izhoda. No, ko na koncu vseeno prispemo na vrh Skale, nas pričaka tabla, ki nam sporoči, da je

do vrha samo še 50 višinskih metrov. Ob pogledu na »pot«, ki vodi od tam na desno, do vrha Mytikasa (2917 m), se večina takoj obrne in napoti nazaj v dolino ali do lažje dostopnega vrha Skolia (2904 m). Tisti bolj vneti in pogumni, ki na dobro označenem razpotju zavijejo na desno proti prepadam in grebenom, so na vrhu nagrajeni z veličastnim razgledom. Delno ga ves čas zakrivajo meglice, ki se z veliko hitrostjo dvigujejo po pobočju – zdaj so tukaj, čez nekaj sekund pa že zakrivajo sosednji vrh. Če se bojite prepadov, potem rajši ostanite spodaj, saj je ta del poti resnično težaven. Zaradi strel, ki se spuščajo z neba ob nevihtah, je namreč napenjanje jeklenic ali zabijanje klinov, ki bi olajšali vzpon, nemogoče. Tako je ta del poti precej izpostavljen in če je planincev več, je zelo priporočljivo, da imate s seboj čelado. Kamenje, ki ga razrahlja skoraj večni

Zeus Throne, najzahtevnejši in drugi najvišji vrh Olymposa

Na pobočjih Olimpa

led, je namreč vsepovsod naloženo po gladkih skalah in hitro se lahko zgodi, da kakšen kos pristane na vaši glavi.

Z vrha se lahko vrnemo nazaj po isti poti ali gremo do ene izmed dveh koč, ki stojita vzhodno od vrha. Če se odločimo za spust po strmem pobočju med vrhom in Zeusovim prestolom (2911 m), velja vzeti opozorilo domačinov glede padajočega kamenja zelo resno. Če nimate čelade, je, vsaj kadar je na vrhu več ljudi, bolje izbrati daljšo in varnejšo pot. Ko se srečno prebijete do vnožja vrha, vas pričaka čudovita pot, ki vodi zložno po pobočju do dveh koč. Midva sva izbrala tisto na bolj izpostavljenem delu in ni nama bilo žal. (Saša je med drugim odšel plezat v steno sosednjega Zeusovega prestola, v kateri kar precejšnje število smeri čaka na tiste najvztrajnejše. Plezanje je zaradi mrzlega vetra mogoče samo v nekaj najtoplejših uricah dneva. Vsi, ki vas

zanima kaj več o tem, lahko na naslovu www.climbersonly.net preberete njegova doživetja in opise smeri.)

Če se ne želite vračati po isti poti, lahko nadaljujete spust proti parkirišču po vzhodni strani, prek pobočja Lemoso do Skoutre (2475 m), Mandresa (2247) in Barbe (1748). Po šestih urah boste pristali v Gortsii. Potem vas bo asfaltna cesta vodila še 4 kilometre do parkirišča v Prionii. Pot je torej enkrat daljša kot tista prek Skale, vendar pravijo, da je vredna truda. Vodi namreč prek skalnih grebenov, s katerih se odpirajo čudoviti pogledi na sosednje vrhove in slikovite dolinice. Priporočljiva je tudi za vse tiste, ki jih kolena rada pustijo na cedilu, saj je precej bolj položna.

Če boste na poti srečali katerega izmed nesmrtnih dvanajstih bogov, jih lepo pozdravite še v najinem imenu.

Mednarodni festival filmov Gradec 2005

✉ Marjeta Keršič - Svetel
📄 tiskovni urad festivala

Festival gorniških filmov v italijanskem Trentu je najstarejši na svetu, hkrati pa danes že ponuja tudi največjo pestrost tako filmskega kot nefilmskega dogajanja; festival v Banffu v Kanadi je verjetno najbolj povezan z raziskovanjem gora in njihove vsakovrstne dediščine; graški festival pa je v prvi poplavi gorniških filmskih festivalov tisto, čemur Francozi pravijo »la creme de la creme«. Izbor najboljšega. Z mednarodnim festivalom filmov o gorah in pustolovščinah v Gradcu se nekako končuje vsakoletno festivalsko prikazovanje gorniške filmske bere. Ustanovitelj in direktor tega festivala Robert Schauer poskrbi, da se pred občinstvom v treh dneh zvrsti izbor najboljše filmske in televizijske produkcije minulega leta oziroma najzanimivejši filmi, ki jih je bilo v minulih mesecih mogoče videti na drugih festivalih.

Robert Schauer, ki je letos v Graškem kongresnem centru organiziral že 17. gorniški filmski festival, uživa velik ugled tako v filmskih kakor v alpinističnih krogih. Med drugim je stal že na petih osematisočakih – na Everestu dvakrat. Prvič se je povzpel na njegov vrh leta 1978 v spremstvu sirdarja Ang Phuja – prav tistega, ki je leto dni zatem nesrečno preminil med sestopom z vrha Everesta, na katerem je bil z našo odpravo. Drugič pa je na vrh najvišje gore sveta pomagal pritovoriti skoraj 70 kg težko filmsko opremo, da je lahko posnel kadre vrha za film IMAX.

Graški festival je nam, Slovencem, najbližji veliki mednarodni festival gorniških filmov in pravzaprav je kar presenetljivo, da je obiskovalcev tega dogodka iz Slovenije vsako leto le za vzorec. Avstrijski Gradec res ni tako daleč ... Morda pa je res, da slovenske planinske in alpinistične srenje filmi o gorah kratko in malo ne zanimajo dovolj. Navsezadnje v Sloveniji kljub vsem prizadevanjem podobnega festivala še zmeraj nimamo.

Tudi letošnji graški festival kaže tri temeljne značilnosti, ki so na podobnih festivalih zadnja leta že stalnica: pravo poplavo profesionalno izvrstno narejenih televizijskih dokumentarcev o najrazličnejših temah, redke zares dobre in profesionalne filme o alpinizmu in nekaj alpinističnih filmskih zapisov, ki bi komaj sodili v kategorijo »domači video«, če ne bi dokumentirali dokaj zahtevnih alpinističnih dosežkov. Če kdo snema svoje noge med vzponom na osemtisočak, to še ne pomeni dobrega filma ... Res pa je, da je snemanje v takih okoliščinah lahko že kar junaško dejanje. Ne glede na rezultat..

Gerhard Baur med snemanjem filma Nanga Parbat

Direktor festivala Schauer in režiser Malte Roeper z nagrado za najboljši alpinistični film

Letos je bil član mednarodne festivalske žirije ob Italijanki Danieli Cecchin, Avstrijcu dr. Wolfgangu Freyu, Špancu Jesusu Bosqueju in Bavarcu Hansu Fischerju tudi Tomaž Humar.

Tomaž je takole strnil svoje vtise o festivalu: »Robert me je že nekajkrat povabil na festival in tokrat sem se z veseljem odzval vabilu, naj bom član žirije. Tudi sam se prav zdaj ukvarjam z novim filmskim projektom in hotel sem videti, ali so se stvari od takrat, ko sem se pred nekaj leti dokaj redno udeleževal takih festivalov, kaj bistveno spremenile. Graški festival je ob trentskem in banffskem eden največjih – pa še organiziran je na zelo visoki ravni. Glede letošnje bere filmov pa nisem najbolj zadovoljen. Preveč je TV-dokumentarnih serij o naravi – vsi ti filmi so narejeni po istem kopitu, samo da eden govori o medvedih, drugi o pajkih in tretji o lisicah ... Čeprav smo bili v žiriji zelo različni ljudje, smo se strinjali glede skoraj vseh nagrajenih filmov. Razhajali smo se samo glede glavne nagrade festivala. Tam je bilo razmerje glasov 3:2.«

Festivalski grand prix je dobil film Southern Extreme, ki sta ga ustvarila režiser in režiserka, Monica Schmiedt in Sylvestre Campe iz Brazilije. Gre za dokumentarec o zares povsem propadli alpinistični odpravi na 2404 m visoki Monte Sarmiento na jugu Patagonije. Zgodba je prava anatomija vsega, kar gre lahko v med-

človeških odnosih udeležencev odprave narobe – in pojasnjuje, zakaj se člani odprave vzpona na vrh niso niti lotili, čeprav so bile objektivne okoliščine nekaj dni skoraj idealne. Film je letos dobil tudi glavno nagrado festivala v Trentu in nagrade še na več drugih festivalih. Tomaž Humar je mnenja, da bi moral graški grand prix pripasti kakšnemu drugemu filmu: »Po mojem mnenju si ta film ne zasluži glavne nagrade ... čeprav so psihološka dogajanja in napetosti med člani odprave zelo dobro prikazani. Ampak letos je bilo pač tako, da noben film ni zares zbudil pozornosti – in tako je glavno nagrado prejel Southern Extreme. Med alpinističnimi filmi je bila še najopaznejša zgodba o bratih Huber – zato smo jo tudi soglasno nagradili z zlato kamero za najboljši alpinistični film.« Film Plezanje na meji – Huberjeva poba je delo nemškega režiserja Malteje Roeperja. V tej filmski zgodbi ne manjka osupljivih plezalnih dosežkov, gledalec spozna, da sta si brata v marsičem zelo različna (prvi rad igra na klavir Beethovnovе sonate, drugi uživa v pankovsko navdahnjenem lomljenju mikrofonov na odru ...), da pa se pri plezanju odlično ujemata – in da ima v družini Huber precej besede energična mati ...

V kategoriji filmov o pustolovščinah je zlato kamero dobil Slovak Pavol Barabaš, ki je postal eno najuglednejših svetovnih imen na področju filmov o izjemnih dosežkih (marsikomu je ostal v nepozabnem spominu kader, ki ga je posnel pri prečenju severnega tečaja, ko je ponoči v njegov šotor vdrl sestradan severni medved ...). Barabašev film Amazonia Vertical je zgodba o treh plezalcih, katerih prijateljstvo se ne skrha niti v najbolj surovih razmerah; pri tem je zanimivo, da je med njimi tudi ženska, ki je zahtevnemu dejanju kos najmanj tako dobro kot njena moška tovariša.

Najboljši dokumentarec o gorah je ustvaril znani mojster gorniških filmov Gerhard Baur, tokrat skupaj s svojo ženo Margarete. Nanga Parbat – gora smrti govori o nemških travmah zaradi odprav na to goro, ki so terjale veliko življenj, o nedavni smrtni nesreči pri poskusu vzpona na vrh in skoraj čudežnem preživetju mladega alpinista, ki je ostal živ samo zaradi skoraj živalske volje do življenja.

Med dokumentarci o gorski naravi je žirija

z zlato kamero nagradila film *Plaz – preživeti tragedijo Američana Davida Hamlina*. Tri zgodbe o snežnih plazovih, njihovih žrtvah in ljudeh, ki so se rešili iz objema snežene smrti, so srhljiv dokument ... Srhljiv predvsem zaradi odličnih, skoraj hollywoodskih posnetkov plazov, ki odnašajo neprevidne obiskovalce gora pozimi – pri tem gre za prave smrti in ne zaigrane. Film je opomin, da gore niso svet virtualne resničnosti s filmskih platen in računalniških zaslonov, ampak presneto resničen, včasih tudi okruten svet, v katerem ni milosti za tiste, ki delajo lahkomišelnih napake.

Med filmi o kulturah gorskih ljudstev je zlato kamero dobila rahločutna in izjemno dobro posneta zgodba nemških avtorjev Lise Ader in Thomasa Wartmanna Nekega dne v Samarkandu – uzbeška ljubezenska zgodba. Kamera je spremljala vsakdanje življenje mlade Uzbekinje, ki ji v tradicionalno patriarhalnem okolju oče izbira ženina. Zgodba gledalca sili k razmišljanju, kaj je pravzaprav sreča in kaj poglobitve človeške vrednote, pa tudi o tem, da je nesmiselno presojati druge kulture s svojimi lastnimi merili.

Letošnji graški festival je prinesel veliko filmov, ki so bili prava paša za oči. Za vse po vrsti so značilni velika profesionalnost, želja povedati zgodbo na kar se da mikaven in iskren način in občudovanja vredna požrtvovalnost ustvarjalcev, ki so za dober filmski kader pripravljene dobesedno skočiti levo v gobec. Ali se sprehoditi čez minsko polje. Ali se splaziti v najgloblje podzemlje.

Tudi ta festival je pokazal, da po eni strani gorniško filmsko produkcijo popolnoma obvladujejo televizijske hiše, ki blestijo z naravoslovnimi dokumentarci in dokumentarno-reportažnimi izdelki, po drugi strani pa postajajo alpinistični in plezalni filmi prava redkost.

»Glede na velikansko število plezalnih filmov in filmov o gorskih športih, ki jih lahko človek gleda prek interneta, postajajo festivali za alpinistične filme nekako manj pomembni. Stroga festivalska pravila zahtevajo take filme, da popolnoma prevladujejo izpiljeni televizijski poljudnoznanstveni izdelki. Plezalni filmi, ki ustrezajo festivalskim merilom, so redki in bodo verjetno postali še redkejši!« komentira Tomaž Humar.

Ob filmskih projekcijah so si obiskovalci letošnjega graškega festivala lahko ogledali tudi zanimivo fotografsko razstavo enega najboljših avanturističnih fotografov na svetu. Jimmy Chin, ki so mu plezalski prijatelji nadeli vzdevek *Priča* (ker dokumentira njihove najzahtevnejše dosežke), je odrasel v južni Minnesoti v ZDA. S svetom navpičnih sten se je prvič srečal pri osemnajstih letih na izletu v Kalifornijo – in zgrabilo ga je tako močno, da do danes ni nehal plezati in se potepati po vseh svetovnih gorstvih. S fotografiranjem se je začel ukvarjati po naključju. Spomladi 1999 je s prijateljevim fotoaparatom naredil nekaj posnetkov na vrhu El Capitana in enega izmed njih je za zajetno vsoto odkupila tovarna alpinistične opreme ... Tako se je začelo. Danes njegove fotografije objavlja *National Geographic*, pa tudi vrsta drugih najuglednejših svetovnih revij. »V resnici vem o fotografiranju zelo malo

Trije člani mednarodne žirije 2005 - Tomaž Humar, Daniella Cecchin, Wolfgang Frey

– mnogi amaterski fotografi vedo veliko več od mene. Imam pa sposobnost, da pridem tja, kamor večina ne more, in dar, da v pravem trenutku pritisnem na sprožilec,« pravi o sebi. »Zmeraj me najbolj zanima odnos med človekom in okoljem, v katerem ta človek deluje. Za dobro fotografijo je treba predvsem dobro opazovati in poznati oboje.«

Jimmy Chin grew up in southern Minnesota, wondering what life would be like if the landscape wasn't so flat. It only took one clim-

bing experience in Joshua Tree, California, when he was eighteen, and he was hooked. After finishing college, Jimmy set out for a short climbing and skiing road trip. Eight years later he's still traveling full-time. These days, however, his road trips take him a bit farther from home. As an athlete for The North Face, as well as an accomplished photographer, Jimmy has been busy climbing, skiing, exploring and photographing adventures in the remote corners of the planet.

In the last few years, Jimmy has organized and participated in numerous climbing, ski-mountaineering and exploratory expeditions to Tibet, China, Pakistan, Nepal, Tanzania, Mali, South Africa and Argentina. Some of his adventures include: climbing first ascents of big walls and alpine towers in the Karakoram Mountains of Pakistan; crossing the Chang Tang Plateau in northwestern Tibet, on foot and unsupported, with Conrad Anker, Galen Rowell and Rick Ridgeway; and attempting the direct North Face of Mount Everest, alpine style, with Stephen Koch. In the spring of 2004, Jimmy climbed Mount Everest with David Breashears while filming a feature film for Universal Studios. Jimmy has appeared in numerous publications, including profiles in *National Geographic*, *Outside*, *Men's Journal*, *People* and *Powder* magazines. ●

2 International Union for Conservation of Nature (Mednarodna zveza za ohranjanje narave).

Spomin na goro (Jalovec 1977)

Na tlaki naglice in hrupa
mi misli kot na perotih gorske ptice
zajadrajo v gorski svet.

Tam sem doma.

Visoko, blizu sonca in neba modrine,
se pogovarjam z vrhovi krog in krog,
dokler se v sence ne ogrnejo doline.

Poslavljam se od svoje gore,
ko popoldanski veter nosi hlad.
Zahvaljen bodi gorski bog
in daj, da še se vrnem čil in mlad.

Med skalami veselo poskakujem
navzdol, po hrbtu gore
in skozi žleb na suhi plaz,
ki še nedavno se je lesketal v snegu.
Potem vse niže, po kamnitem bregu
drsim v mrak in mraz.

Saj vem,
da spodaj gospodar me pričakuje.
Na pragu drobne koč
z zvezdami vasuje,
ki prve se prižigajo za krono Jerebicam.

V lepo pospravljenem zavetju
borovcev se kurjava širi.
Ob vsem, kar bornega je v tem imetju,
razkošja polno se srce umiri.

»Dovolj si se nagledal, gornik!
Prelestje dneva je minilo.
Na mizi čaka toplo okrepčilo!«

A tu: »Dovolj si se nasanjaj, človek,
na mestnem spisku Ničev Nič,
kolesje naglice dohiti,
za hrptom čaka te birič!«

*Pesem je pred skoraj tridesetimi napisala znana otroška
zdravnica dr. Marija Kalan, v objavo pa nam jo je poslal
Marjan Poljanec.*

Novoletna poslanica predsednika PZS Francija Ekarja

Srečno v gorah v letu 2006 ...

Nekaterim se bodo gore približale, nekaterim nekoliko oddaljile, vendar pa je za »trdnega« planinca vez in naveza z goro most trajnosti. Minula obdobja, še posebno zadnje leto, ki je bilo leto dinamičnosti, pa tudi spoštljive umirjenosti in dostojanstva, kažejo, da se na gore radi vračamo, da pa radi obudimo tudi spomine na prehojene planinske poti in dogodke. K temu zanesljivo pripomore slovesno praznovanje za planinstvo večno pomembnih in neizbrisnih dejanj. Tako je na »Vrhu« potekalo praznovanje vseslovenskega jubileja, 110-letnice triglavskega stolpa, ki ga je daljnega leta 1895 zgradil Jakob Aljaž, član takratnega Slovenskega planinskega društva. Stolp in zemljo vrh Triglava je podaril SPD, to pa mu je za to dejanje plemenitosti podelilo naziv častnega člana. Praznovali smo tudi 60-letnico konca vihre druge svetovne vojne v letu 1945, ki je bilo za slovensko planinstvo prelomnica, saj je bilo treba sprejeti odločitve, kako naprej, kako skoraj vse porušeno in požgano imetje obnoviti ali znova zgraditi. Uspelo je ... uspelo je celo to, da smo postali svetovna planinska društvena »velesila«.

Tudi alpinizem je nadaljeval in uresničeval sporočila in usmeritve dr. Klementa Juga. Junija leta 1945 se je uresničil predvojni načrt osvojitve osrednjega triglavskega stebra. Preplezala sta ga Joža Čop in Pavla Jesih. Ko sta leto zatem dr. Daro Dolar in France Avčin prvič ponovila to smer, sta navdušeno čestitala Joži Čopu in mu v svojem imenu tistih, ki bodo imeli čast dotakniti se teh skal, predlagala, da se triglavski stebel imenuje Čopov stebel. Temu ni nihče ugovarjal. Stebel je čez noč oživel v zavesti vseh, ki so s hrepenenjem zrlji v steno. Ob 60-letnici preplezanja Stebra smo potrdili, da je ta plezalna smer v »Steni« resnični simbol slovenskega alpinizma. Ob tej priložnosti so bila podeljena tudi spominska priznanja. Priznanje bo tudi v prihodnje dobil vsakdo, ki bo s podatki lahko dokazal, da mu je to uspelo ... Pa še 30-letnica Makaluja: z vzponom po južni steni smo leta 1975 Slovenci prišli v sam svetovni vrh alpinizma in himalajskih velesil. Uspehi in tragedije v Himalaji so bili vir navdih za mnoge pisce in naša himalajska zgodovina je dostojno opisana v literaturi. V zadnjem petletnem obdobju so se tudi na področju športnega plezanja, za mladino vedno bolj aktivne in mikavne dejavnosti, oblikovali vrhunski slovenski svetovni prvaki. To je zanesljivo nova veja razvoja in usmeritve planinstva, kajti upoštevati moramo, da so športni plezalci tudi odlični alpinisti, predvsem pa ljubitelji gora.

Nemalokrat pa smo prejeli tudi priznanja in pohvale, da sta resnično vse bolj opazni kultura in spoštljivost do gore, človeka in planinskega sveta na splošno. Ob vseh teh aktivnostih in dejanjih pa največ šteje opravljeno delo. V zadnjem obdobju je bilo zgrajenih osemnajst čistilnih naprav in kar nekaj elektrifikacij – vse za popolno odpravo naftnih derivatov na gori. Skrb za ohranitev prvobitnosti gore in gorskega sveta je v planinstvu v ospredju. Prav zato ni odveč poudariti, da je prav Planinska zveza Slovenije sproti opozarjala ministrstvo za okolje in prostor ter druge

vladne institucije na nesprijemljive, grobe in za gorski svet škodljive posege v naravo. Vodila je strokovno in strpno politiko pri aktivnostih, povezanih s spremembami in dopolnitvijo zakona o Triglavskem parku. Nehote pozabljamo na zasluge prve slovenske naravovarstvenice dr. Angele Piskernik, ki je najbolj zaslužna za delo in prizadevanja, da je bila v letu 1961 uresničena dokončna državna razglasitev Triglavskega narodnega parka. Angela Piskernik je dala tudi pobudo za savinjsko-kamniški regijski park, za katerega so bili že letos postavljeni ustanovni temelji. Uresničitev pričakujemo v letu 2006. Tudi društvo »Alpskega loka« je letos dobilo pravico do legalnega zakonskega delovanja. Morda se bodo uresničile celo vizije, da bo iz njega nastala nova evropska planinska zveza.

Leto 2006 bo prineslo aktivno nadaljevanje sprejemanja zakona o planinskih poteh in dokončnega oblikovanja zakona o Triglavskem narodnem parku. V pripravi pa je tudi nov zakon o družtvih. Planinski organizaciji je uspelo doseči, da so njene pripombe in dopolnitve (plačila boleznin iz naslova nesreč ali poškodb v gorah) upoštevane v zakonu o zdravstvu in socialnemu zavarovanju. Rešuje se tudi vprašanje reševanja in pomoči poškodovanim v gorah. Država mora jasno opredeliti, kaj in katere stroške bo socialno zavarovanje v bodoče krilo in kaj bomo morali plačevati sami. Za področja reševanja in zdravljenja, ki ne bodo krita iz državnega socialnega zavarovanja – na to še posebno opozarjamo – bo treba izdelati najugodnejši predlog članskega zavarovanja.

Velikokrat se ob množici aktivnosti in zadožitve zastavi vprašanje, zakaj sploh Planinska zveza Slovenije (PZS). Povedati moramo, da je PZS nacionalna zveza s pooblastili za vsa planinska izobraževanja ter dodeljevanje statusov (npr.: planinske kočje), ... obnovo poti, kulturne aktivnosti in vse, kar je bilo že omenjeno – še posebno pa za skrb in vzgojo pozitivnega odnosa do gorske narave in sveta. PZS je mogočen stebel stoletja slovenskega planinstva, ki s skrbnostjo nadaljuje tradicijo svojih predhodnikov in skrbi za ohranitev besed PLANINSKI, PLANINSTVO, ... saj so jih s spoštovanjem in dosledno uporabljali velikani slovenskega planinstva, od Jakoba Aljaža, Klementa Juga in Henrika Tume do Joža Čopa ... Tudi ohranitev besed PLANINEC in PLANINKA je naša dolžnost, prav tako spoštovanje do preteklosti, saj ohranjamo tudi izrazoslovno dediščino. Zato si tudi 110-letni jubilar Planinski vestnik zasluži, da bi imel več bralcev in naročnikov, saj njegova vsebina plemeniti vsako pot – plezalno ali po sledi markacij – ter ji daje višji pomen. Vsi jubilariti v letu 2005 pripovedujejo zgodbo o samostojnem narodu s svojimi gorami, zaradi katerih smo sposobni priti na najvišje vrhove sveta. Vse to pa znamo tudi opisati in povedati v svojem lepem slovenskem jeziku. Planinska zveza Slovenije in planinci smo del duhovnega in fizičnega življenja slovenskega naroda.

Leto 2006 pa naj bo leto uspešnega nadaljevanja planinskih vrednot in spoštljivosti do gora, predvsem do človeka na gori. Neustrpnost skušajmo odpraviti z veliko dostojanstvenosti, potrpljenja, solidarnosti, pomoči, iskrenosti in prijateljstva. Ker pa se, žal, tudi planinske vrste vse bolj starajo, hkrati pa se večata energija in moč, je za današnji čas še kako aktualna Göthejeva misel: »Prestar sem, da bi kaj grajal, a vendar dovolj mlad, da kaj storim dobrega.« V letu 2006 želim vsem članom planinske organizacije – Planinske zveze Slovenije – veliko veselja in sreče v gorah ter da bi se čim večkrat vračali na goro.

Osnovni tečaj planinskih veščin za Nepalce

in Bojan Pollak

V okviru več kot četrstoletnega sodelovanja med PZS in NMA je bil v Nepalju med 15. avgustom in 19. septembrom 2005 tečaj osnovnih planinskih veščin za Nepalce. Tečaj se je odvijal od 15. do 25. avgusta v Katmanduju, nato pa v Langtangu. Udeležilo se ga je 35 tečajnikov in dve tečajnici, ki so tudi vsi uspešno opravili izpite. Vodilo ga je 7 nepalskih (Lam Babu Šerpa, Gelbu Šerpa, Dorži Lama, Iman Gurung /tehnični vodja tečaja, ki ga je letos oktobra zasul snežni plaz pod Kang Gurujem/, Ngavang Nima Šerpa, Da Gombu Šerpa/ predstavnik NMA in glavni koordinator/ in Pasang Šerpa) in trije slovenski inštruktorji (Damijan Meško, zdravnik tečaja, Bojan Pollak, vodja tečaja in Tadej Pušavec iz SV). Vsi nepalski inštruktorji so bili v prejšnjih letih vsaj enkrat na najmanj trimesečnem usposab-

ljanju v Chamonixu v okviru ENSA. To je bil že dvaindvajseti skupni tečaj oziroma četrti tečaj osnovnih planinskih veščin. Prejšnji tečaji so bili namenjeni predvsem usposabljanju za vodnike, zadnji štirje pa dajejo osnovna planinska znanja, ustrežna nepalskim razmeram, ki so nujno potrebna. Tako za varnejšo hojo in plezanje, kot tudi za poznejše usposabljanje za vodniško delo, saj je ta tečaj osnova za nadaljnje usposabljanje. Na vseh skupnih tečajih (vključno z letošnjim) je več kot 600 Nepalcev pridobilo najmanj osnovno znanje za varnejše gibanje po visokih planinah.

Program je obsegal 18 tem: priprava na turo, vzpon, nevarnosti v planinah, plazovi, vreme, oprema, taborjenje in bivakiranje, varstvo okolja, planinsko izrazje, opis in ocena ture, planinska orientacija, prva pomoč, višinska bolezen, utrujenost, prehrana v planinah, vrvi in vozli, skalno plezanje, snežno in ledno plezanje, reševalna tehnika. Teme so bile teoretično obdelane na kratko, glavni poudarek je bil na praktičnem delu. Tako so bili tudi izpiti predvsem praktični. Kjer se je le dalo, je bilo potrebno določeno veščino »narediti«, ne »govoriti«. Tečajniki so imeli zelo različno predznanje in izkušnje, vendar je bila velika večina že precej časa v planinskem oziroma vodniškem delu. Dva sta bila celo že po štirikrat na vrhu Sagarmate, nekaj pa je bilo tudi takih, ki še nikoli niso bili v planinah. Dva sta bila povsem nepismena, vsaj polovica pa je znala angleško vsaj toliko, da so lahko prevajali drugim, ki jim je angleščina delala težave, čeprav naj bi bila »uradni« jeziki tečaja.

Inštruktorji so svoje delo usklajevali tako, da je vse potekalo nemoteno. Pri tem je bilo velikokrat potrebno zmanjšati obseg prenosa znanja, da ne bi med tečajniki prihajalo do zmede zaradi več različnih možnosti. Posamezni inštruktor je bil nosilec teme, praktično

delo pa je potekalo po skupinah, ki so jih vodili vsi inštruktorji – vsak svojo.

V Katmanduju je bil praktični del skalnega plezanja izveden v Baladžuju, ki se je tokrat pokazal kot manj primeren za začetni tečaj. Tamkajšnje smeri so za začetnike pretežke, v mokrem preveč spolzke, preveč zaraščene, poleg tega pa je bilo veliko pijavk in komarjev. V Langtangu je bil kopni del izveden pri samostanu Kjangdžing, snežni oziroma predvsem ledni del (snega je bilo samo za vzorec) pa na višini okoli 5000 m pod Najakango oziroma pod Urgjenmo. Bilo je precej toplo, saj temperatura na 5000 m ni nikoli padla pod -3°C .

Poleg osnovnega namena - dati tečajnikom ustrezna znanja in jih naučiti določenih veščin - je imel ta tečaj tudi namen določiti ustrezne vsebine za prihodnje osnovne tečaje. Nepalci so sicer že sami sposobni izpeljati kvaliteten osnovni tečaj, vendar po skupni oceni še vedno potrebujejo našo pomoč - predvsem zaradi doslednosti in večjih izkušenj. Zato skupaj nameravamo na osnovi izkušenj iz tega in treh predhodnih tečajev napisati ustrezen učbenik, saj so se dosednji učbeniki za osnovni (ne pa tudi za vodniški) tečaj izkazali za preobsežne (slovenski) oziroma ne povsem ustrezne (nepalski). To pomeni, da bo potrebno še veliko skupnega dela v prihodnje, saj Nepalci spet prosijo za pomoč in sodelovanje v naslednjem letu in nato še naprej.

Nas je tečaj stal nekaj čez 2 milijona tolarjev, NMA pa tudi okoli 2 milijona NPR, kar je okoli 6 milijonov tolarjev. Večji del naših stroškov je bil krit iz prispevka SV, večji ali manjši prispevek pa so dali še BAYER PHARMA iz Ljubljane, BV&S d.o.o iz Stopič, CALCIT iz Stahovice, KRKA iz Novega Mesta, Dušica KUNAVER, LEK iz Ljubljane, Bojan POL-LAK, PZS, TEHNOMAT iz Kranja, TISKARNA SCHWARZ iz Ljubljane, TITAN iz Kamnika, TOSAMA iz Domžal in ZAVAROVANICA TRIGLAV iz Ljubljane.

V Nepalju nismo sami

Nikakor si ne domišljamo, da samo mi pomagamo Nepalcem pri usposabljanju. Po tre-

nutno znanih podatkih so tu zelo aktivni Francozi, ki vodijo nadaljevalne tečaje in redno gostijo po več mesecev po nekaj Nepalcev v Franciji. V času, ko smo bili v Nepalju mi, jih je bilo v Chamonixu kar sedem Nepalcev. V zadnjih letih so aktivni tudi Avstrijci, ki so preko organizacije ECO HIMAL organizirali nekaj tečajev v Thameju, sedaj pa bo avstrijski parlament izglasoval novo večletno pomoč. Lani so imeli v Avstriji na večtedenskem usposabljanju nekaj Šerpa, o čemer je pisal celo dopisnik nekega ameriškega časopisa. Tudi Italijani ne stojijo ob strani. V novembru 2005 poteka z njihovo pomočjo poseben večtedenski tečaj za gorske reševalce. Vendar je dejstvo, da smo bili mi prvi (Aleš Kunaver), ki smo storili nekaj konkretnega. Vsi ostali so prišli na pomoč za nami. In pri tem jim močno pomagajo njihove države. Žal naša država še ni dojela tega, da je to tudi v njenem interesu.

Pomembno je delo, ne zgradba

Zanimivo je to, da se osnovni tečajji odvijajo na dveh krajih: v Manangu, kjer stoji stavba šole in se je vse skupaj pravzaprav začelo in v Langtangu, ki so si ga pravzaprav "izbrali" Francozi. Tako eden kot drugi kraj imata svoje prednosti in slabosti. Glavna prednost Langtanga je predvsem njegova bližina – en dan vožnje in nato tri dni hoje, kar pomeni določen prihranek, tako na času kot tudi v denarju. Poleg tega je tam tudi precej velikih balvanov, ki omogočajo določeno praktično delo. Glavna slabost Langtanga pa je, da je tečaj sredi naselja, kar onemogoča ustrezno disciplino, pa tudi možnosti za vzpone so omejene in precej vezane na letni čas. Do Mananga pa je en dan vožnje in pet dni hoje. Stavba omogoča boljši nadzor, vendar jo je potrebno temeljito preurediti. V okolici ni ravno ustreznega plezalnega vrta, prvi je šele kakšnih 1000 m višje.

Toda možnosti za vzpone so relativno ugodne v vseh letnih časih.

Glede na to, da smo začeli v Manangu, kjer smo zgradili tudi šolo, so imeli Nepalci nekaj časa "slabo vest", ko je bil tečaj namesto tam v Langtangu. Vendar smo jih potolažili. Sicer je res, da je škoda, da stoji stavba prazna, vendar je bistveno to, da tečaj je, da se usposabljanje nadaljuje. Bistvena je vsebina, ne oblika, pomembno je delo, ne stavba. Tudi NMA je prišla do spoznanja, da je Manang boljša lokacija. Ko bo cesta podaljšana do Sjang, bo samo še dva dni hoje več, ko pa bo prišla še više, bo dolžina poti skoraj izenačena z Langtangom. Zato pripravljajo temeljito prenovno stavbe, ki je za današnje nepalske standarde že močno zastarela. Kuhinjo, ki zaradi nepravilne izvedbe močno zadimljuje prostore, bodo preselili v novo stavbo, nad učilnico postavili streho, napeljali elektriko in še kaj - če bo le kaj denarja. ●

napisi naših gora

Zima je, zato ta mesec napisa nismo mogli prebrati ...

Pač pa smo dobili komentar decembrskega napisa

Komentar decembrskih napisov naših gora

V PV12/05 ste v rubriki *Napisi naših gora* zapisali, da naj bi markacisti svoje čustvene izlive packali po skalah, kar za ta napis gotovo ne drži. Občutek imam, da avtor ni vedel (ne ve), da je to obnovljen umotvor legendarnega oskrbnika Zavetišča pod Špičkom Franceljna Ciuhe. Ko je bil dve leti oskrbnik Koče na Kamniškem sedlu, je imel priložnost videti tudi salonske "planince", drugačne kot pod Špičkom, zato se je kmalu vrnil tja. Tudi pod Jalovcem je malal podobne izreke, od vseh pa se mi zdi najboljši prav ta nad Pastirji pod Kamniškim sedlom, katerega sem si tudi sposodil za svoj planinski moto. Morda me zato veže nanj globlje čustvo. Ko sem ga prvič videl v novi barvi, sem bil prijetno presenečen, čeprav nekoliko odstopa od originala. Mislim sem, da je pač nekdo obnovil napis v spomin na Franceljna. To je najmanj, kar nas lahko spominja nanj in vem, da si vsaj nekaj "popackanih" skal zasluži. Čeprav napis ni čisto originalen in brez tiste njegove znamenite puščice na koncu, ki ponazarja elektrovleko - Francelj je bil namreč železničar - me spominja nanj in na mladost. Ko sem ga

davno nekoč obiskal v njegovem kraljestvu pod Jalovcem, mi je dejal: "Veš kaj bom še napisal, sem se spomnil lepe misli, vem na katero skalo jo bom napisal - Hodi v gore dokler je čas, kajti prišel bo čas, ko ne bo več čas in kmalu bo ta čas." Res je napisal in verjetno čas še ni spral tega globokega izreka. Je pa čas dohitel Franceljna, ki ga ni več tam pod Špičkom - in dohiteva tudi mene.

Na vsak način mi je sličica vzbudila kar nekaj spominov in hvaležen sem vam za njeno objavo, pa če napis ostane ali ne. Barve namreč ni posebno težko spraviti stran. V meni bo ostal - originalen!

Pozdrav s planinskim Srečno. Hkrati vam voščim zadovoljstvo za praznike v letu 2006 pa obilo uspeha in čim večjo naklado.

Ljubo Meden

Jesenski dan na Peci

Sonce, čudovita koča in kralj Matjaž

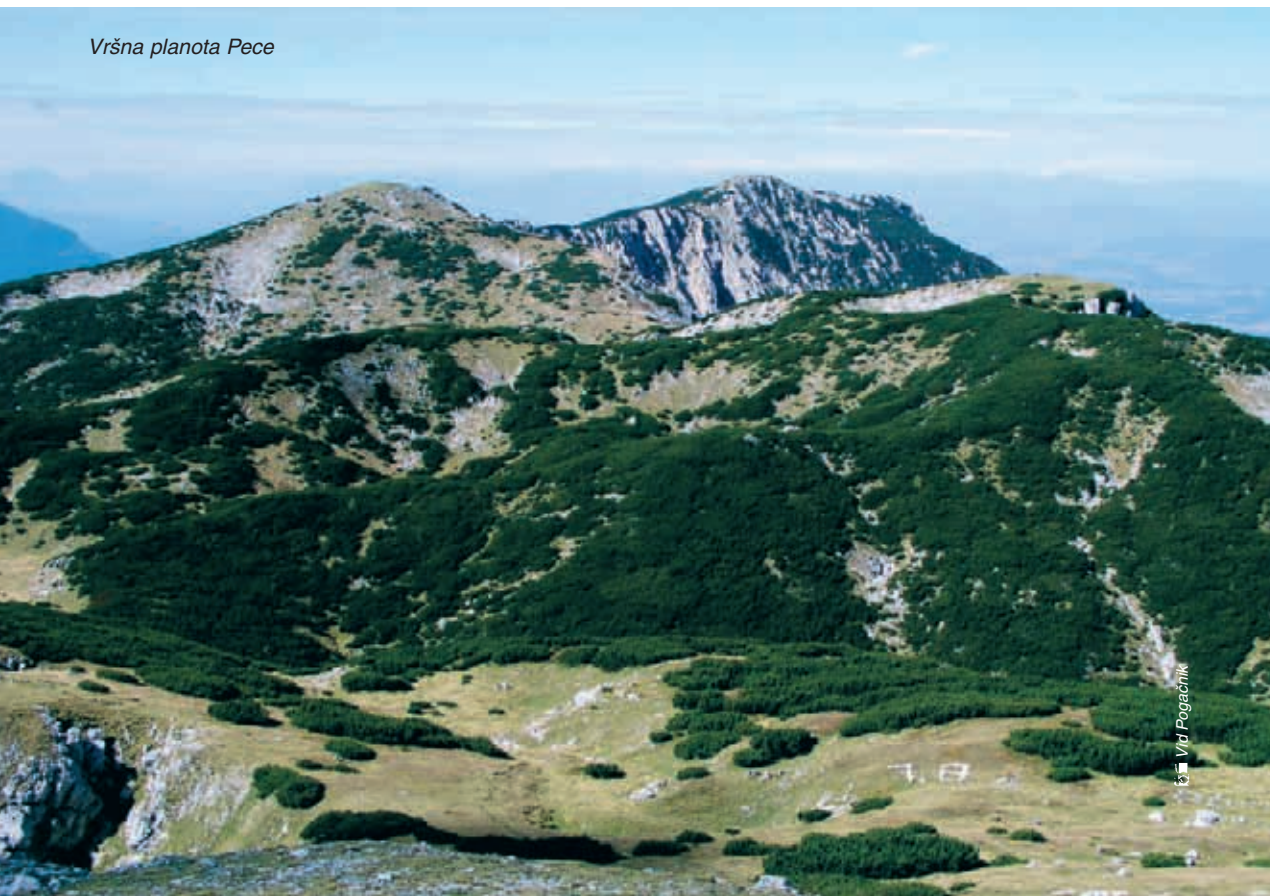
✍ Aleš Tacer

Kako letni časi bežijo! Posebno letos se mi zdi, da se je pomlad v nekaj kratkih trenutkih prevesila v deževno poletje. Pa tudi to ni trajalo bog ve kako dolgo. Čeprav ljudje pravijo, da se deževni dnevi radi dolgočasno vlečejo v nedogled.

Z ženo sva se sredi septembra vrnila z obale Črnega morja, na kateri sva prav čudežno ujela teden dni zelo lepega vremena. Že tam me je nekje znotraj prav potihoma grizlo in črvičilo in nekaj mi ni dalo miru. Občutek je bil približno takle: ti poležavaš tule na tej zdolgočaseni mivki in si na skrivaj ogleduješ mladenke v bikinijih (ve se, zakaj na skrivaj! – pozorno preberi začetek odstavka), tam gori v

višavah pa kot noč črne kavke z rumenimi kljuni in rdečimi nožicami čakajo na tvoje drobtinice! Ta občutek je bil vsak dan močnejši, razraščal se je in na koncu sem že komaj čakal, da nas razdrapano letalo Boeing 737 družbe Bulgaria Air ponese čez Rodope in Karpate v našo zeleno deželico. Ko sva se z ženo le srečno vrnila domov, sem jo že drugi dan kar jadrno ucvrl v gozd, da bi videl, ali so mi prijatelji gobarji pustili še kakšno lisičko za spomin. Po nekaj urah sem se vrnil z nič kaj veliko bero, bolj poklapan kot ne. Seveda, tudi pri nas je bil sušni teden in tako sem našel le prgišče na pol posušenih, že starejših lisičk. No ja, malo krompirčka in korenčka, pa

Vršna planota Pece

lisičke... za eno juhico bo že. Pomembno je, da sem spet poduhal smrečje v gozdu in zagazil v odpadlo listje kostanjev, bukev in brez.

Zvečer sem že pakiral

Majice, pa topel pulover, vetrovka, nekaj za malico, prva pomoč, komplet za varovanje, pijačka ... vse se je hitro znašlo v mojem nahrbtniku. Saj ne, da bi bila pot na Peco ne vem kako nevarna, a previdnost je mati modrosti, so rekli že v starih časih. Nikoli ne veš, kaj se ti na poti lahko zgodi. Pa tudi nahrbtnik je videti lepši, če je malo rejen, kot pa če žalostno in shirano visi na hrbtu. Mimogrede, sem pomislil, pri ženskih oblinah je pravzaprav enako. Že res, da so tiste manekenke na modni brvi zelo suhe, ampak gledamo jih le bolj od daleč. Če bi se kateri približal in jo prijel za ramo ... bog ve, ali ji ne bi zlomil ključnice ali pa še kaj hujšega. Če bi se malo podrgnil ob njo... stavim, da bi kar hitro dobil žulje na ključnih delih telesa. Pa kako ob hoji mečejo tiste koščene noge! Spominjam se časov, ko sem bil še majhen in sem pasel krave. Ko sem jih gnal nazaj v hlev, sem se zadnje oprijel za rep in ji nalašč stopal po zadnjih nogah. Točno imam v spominu, da je tista živalca ravno tako dvigovala in prestavljala noge ...

Eh, malo me je zaneslo. Kaj me pa briga, kajne? Saj imam svojo žensko, pa naj se kar vanjo obregam, ko vsako jutro tehta tistih svojih devetinštirideset kil. Že res, da mi je v obraz ni treba gledati navzgor, ampak navzdol, pa vendar ...

Vprašal sem torej ženo, bolj iz vljudnosti kot zaradi česa drugega, ali gre drugi dan z mano. Odgovor je bil seveda tak, kot sem pričakoval.

»Kaj si nor? Da bi se še tam gori po planinah vlačila? Saj veš, da ne morem. Sem ja cel invalid. Ti kar pojdi, če te tako veseli. Jaz imam dosti dela na vrtu. Poglej, ta teden, kar sva bila zdoma, je vse podivjalo.«

No ja, res je imela delo doma. Spet se mi je oglasila vest, češ, ti boš po planinah lazil, ona bo pa trpela na vrtu? Pa sem jo hitro potlačil, vest namreč, globoko v najskritejši kotiček

svoje temne duše. Zakaj pa toliko sadi? Saj potem tako ne pojeva vsega. Vedel pa sem tudi, da je delo na vrtu njena ljubezen. Pa naj jo ima. Jaz imam drugo. Ljubezen namreč.

Pred leti sva z ženo veliko skupaj pohajkovala po planinskih poteh, zdaj pa ne more več. Navzgor ima probleme s srcem, navzdol s kolonom. Kaj hočemo, takšno je življenje.

Jutro se je kopalo v jesenskem soncu

Jutro se je kopalo v jesenskem soncu, ko sem se vozil skozi Mežiško dolino. Visoko nad njo, pri stari karavli, na steni katere je še vedno narisana velik lik maršala Tita, sem zaklenil avto in se prelevil v čisto pravega planinca. Prav poseben užitek me prevzame vedno, ko obujem gozdarje, oblečem planinske hlače in si na hrbet navežem velik nahrbtnik. Zanimivo, doma imam tudi manjšega, a vedno raje uporabim tega. Približno tak občutek je kot takrat, ko je bila hči Jerneja še majhna in se mi je obesila na ramena. Z nogami se me je oklenila okoli pasu in tako sem v tistih časih nosil živ nahrbtnik ...

Pri koči sem postal le toliko, da sem si preoblekel majico. Izbral sem seveda zahtevnejšo varianto, vračal se bom po zložnejši poti. Kaj kmalu sem se toliko utrudil, da sem napravil postanek.

Pogled mi je ušel na levo. Kot na dlani so pred mano ležale Kamniško-Savinjske Alpe. Vse tri Rinke, pa Skuta v ozadju, Turška in Mrzla gora. V mislih sem poromal na drugo stran, v dolino prek Kotličev, in se povzpел na pobočja Brane. Z njenega vrha sem se spustil do Kamniškega sedla, zaprtih oči na dušek spil pivo v koči in nadaljeval pot prek zahodnega ostenja Planjave, prek Sukavnika in čez Britofe do Kocbekovega doma na Korošici. V vidno polje sem si spet prišel na vrhu Ojstrice in se prek Škarij hitro spustil do Klemenče jame. Od tam do Doma planincev ni bilo več daleč ...

Iz sanjarjenja o namišljenem pohodu so me zdramili glasovi od spodaj. Mlad par se je vzpenjal za mano. Pohiteti moram, da me ne prehitita ... O, ne, tej mladini se pa že ne dam.

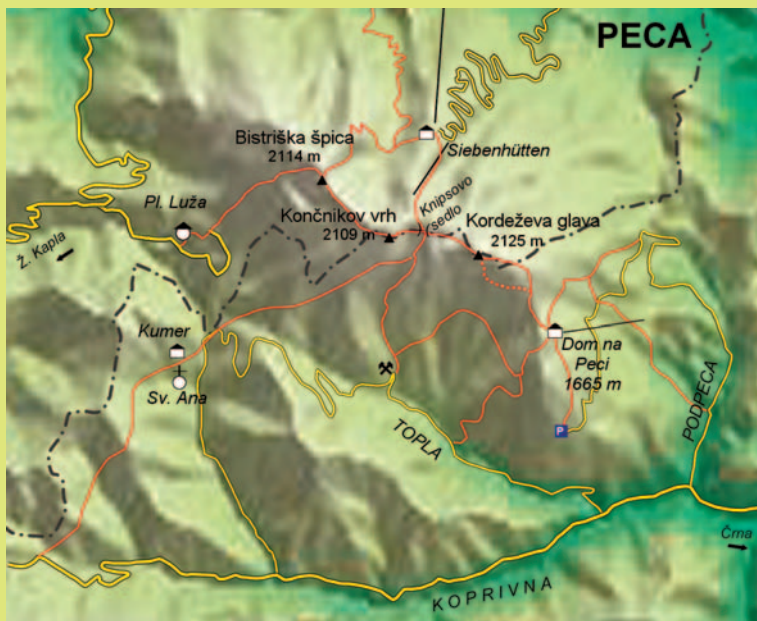
Na Peci

© Jurij Senegačnik

Peca, 2125 m

✍ Irena Mušič

Peca, 2125 m, je najmočnejša gora severne verige Karavank. Podolgovati, planotasti in valoviti greben je dolg kar 6 km, iz njega se dvigajo k nebu trije pomembnejši vrhovi – Kordeževa glava, 2125 m, Končnikov vrh, 2110 m, in Bistriška špica, 2114 m. Peco umetno deli slovensko-avstrijska meja, ki poteka med Kordeževo glavo in Končnikovim vrhom, tako da je le približno tretjina gore v Sloveniji. Markirane poti, ki peljejo na Kordeževo glavo, se začnejo v Mežici, Podpeci in Topli, medtem ko na Bistriško špico vodijo poti iz elezne Kaple, Globasnice, Rut in Podkrajja na avstrijski strani. Pozimi je Peca lep cilj, tako za hodce kot tudi za turne smučarje. Ceste, zarezane v njeno pobočje, pozimi niso vedno pluzene, zato je lahko tura časovno precej daljša, kot bi bila sicer.

Koča: Dom na Peci, 1665 m, stoji na jasi vzhodnega pobočja Male Pece, 1731 m. Na sever se odpira pogled proti Strojni in Golici, na vzhodu pa se nam odkrivata Uršlja gora in Pohorje. Blizu doma (približno 10 minut hoje) je tudi znamenita votlina kralja Matjaža z njegovim bronastim kipom v naravni velikosti. Marjan Keršič - Belač ga je upodobil spečega za mizo. Do tja vodi označena pot. Dom je redno odprt od maja do konca oktobra, pozimi pa ob sobotah, nedeljah in v lepem vremenu tudi ob praznikih.

Iz Tople do Doma na Peci. Iz Črne se napotimo proti Koprivni mimo Pristave, nato zavijemo na levo do križišča pri Burjakovi bajti (665 m) in zatem na desno v dolino Tople. Markirana pot nas vodi od kapelice in smerokaza na desno mimo kmetij Burjak in Florin. Nadaljujemo strmo navzgor do lovske kočice Javorje (1340 m), nato zavijemo na desno proti Burjakovi bajti in po gozdnatem slemenu pridemo do križišča markiranih poti; od tam je do doma približno 50 m sestopa. Nezahtevna markirana pot, 3–4 ure. Druga, položnejša pot vodi od rudnika svinca, 1150 m, proti vzhodu in se pri lovski koči Javorje priključi zgoraj opisani poti. Nezahtevna, markirana, 3–4 ure. Tretja pot, ki vodi iz Tople, vodi od rudnika svinca pri kmetu Fajmutu naravnost strmo navzgor skozi Poljsko jamo in doseže Knipsovo sedlo (2012 m), do katerega je od Kordeževe glave pol ure hoje. Nezahtevna markirana pot, 3 h. V snegu ta pot pogosto ni uhojena.

Od Vernika do Doma na Peci. Do opuščene karavle nad kmetijo Vernik je možnih več dostopov, odvisno od prevoznosti cest. Do tja lahko pridemo iz Mežice prek prevala Vrh Šteng (1024 m) ali iz Črne

(mimo Pristave, nato zavijemo na desno v dolino Helenskega potoka ter mimo kmetije Mihev in spodnje postaje žičnice ali pa mimo kmetij Mitnik in Najbrž). Od karavle nas pot vodi skozi gozd, prečka gozdno votlina kralja Matjaža z njegovim bronastim kipom (1345 m); na levo vodi odcep do kmetije Mihev. Čez strmo pobočje pot vodi v ključih ter malo pred domom preči na levo. Nezahtevna, markirana pot, 1 h 30–2 h.

Iz Podpece do Doma na Peci. Iz Podpece pridemo do Doma na Peci od kmetije Mihev, nato tik pred spodnjo postajo žičnice zavijemo na levo v gozd do Tomaževe kočice (1345 m) in nadaljujemo pot na levo ter strmo v gozd do doma. Nezahtevna markirana pot, 1 h 30–2 h.

Od Doma na Peci do Kordeževe glave. Nad domom zavijemo na desno in prečimo kratko, vendar strmo in plazovito pobočje do sedla. Po slemenu nadaljujemo pot do križpotja, od tam pa naš pot vodi med ruševjem in po slemenu do uravnave. Čez prostrano pobočje nato po levi ali desni strani dosežemo vrh. Nazaj grede se smučarji lahko prepustijo svojim užitek, hodcem pa preostane hoja po gazi. Nezahtevna markirana pot, 1 h 30 min.

Iz doline potoka Koprivna. Iz Črne se napotimo proti Koprivni mimo Pristave, nato zavijemo na levo, nadaljujemo pot do kmetije Lipold in nato na desno v dolino potoka Koprivne. Po dolini se peljemo, dokler asfaltirana cesta ne zavije ostro na levo, k cerkvi sv. Ane. Na ovinku parkiramo, smerna tabla pa nas usmeri na desno, na pobočje Pece. Pot nas vodi po kolovozu, prečka nekaj pašnikov in se po 45 minutah usmeri strmo navzgor, še vedno po gozdu. Ko zavije

nekoliko na desno, pridemo do razgledišča, nato pa navzgor po poseki in potem med ruševjem do Knipsovega sedla (2012 m). Naprej na desno po planoti do Kordeževe glave (2125 m). Nezahtevna markirana pot, 2 h–1 h 30 min.

Od planine Luža na Bistriško špico. Planina Luža (1250 m) leži na avstrijski strani, do nje lahko pridemo iz Črne, mimo Pristave in skozi dolino potočka Koprivna; zapeljemo se do konca ceste in parkiramo pri zapornici mejnega prehoda. Po kolovozu se napotimo do planine Luža; smerokaz nas usmeri na

desno po kolovozu do planine Zgornja Luža (1573 m). Pot se nadaljuje skozi gozd in poseke vse višje in med ruševjem do Bistriške špice (2114 m). Nezahtevna markirana pot, 2 h. Do Kordeževe glave (2125 m) hodimo še 2 uri.

Vodnika: Stanko Klinar: Karavanke (Planinska založba), Vladimir Habjan: Zimski vzponi v slovenskih gorah (Sidarta).

Zemljevid: Kamniško-Savinjske Alpe, 1 : 50.000 (Planinska založba).

Saj mi še nekaj let manjka do Abrahama. Naredil sem nekaj lepih posnetkov, čeprav vidljivost ni bila kristalno čista, in se podvžal naprej.

Zelo zahtevna pot v ostenju Pece je kratka, a zelo lepa in značna. Izpostavljene kamine in prepadne stene povprečen planinec premaga v tri četrt ure. Izhod iz stene te popelje v čudovito kotanjo, iz katere se v desetih minutah dvigneš na sam vrh Pece – na vrh Kordeževe glave (2115 m).

Kordeževa glava – nagrada za vzpon

Ni lepšega v življenju kot doseči zastavljeni cilj. Tako je pri vseh stvareh, v planinah pa se mi zdi najlepše. Prisopihaš na vrh, potne kaplje ti polzijo čez obrvi, zalivajo oči, silijo v ušesa, v koticke ust. Streseš z glavo in kaplje se razkropijo naokrog kot pri mokrem cucu, ki prileze iz vode. A obraz ti zmagoslavno žari, poln je veselja, ponosa in tihega zadovoljstva. Prijazno pozdraviš in tudi sam dobiš prijazen pozdrav. Potem odložiš palice, nasloniš jih na kamen, snameš nahrbtnik, slečeš mokro majico in jo zamenjaš s suho. Vpišeš se v knjigo, pritisneš žig (vsaj na roko, če je izkaznica polna), nato izvlečeš čutaro s pijačo. Ko si pogasiš prvo žejo, poiščeš prostor, sedeš in si znova prisloniš čutaro k ustnicam. Nato se prepustiš razgledom. Vmes spregovoriš nekaj besed s trenutnimi planinskimi tovariši, vsi so neverjetno prijazni in uslužni. In če se z neba smeji zlato sonce, se res počutiš kot v pravljici.

Ura uživanja

Dobro uro sem se grel kot martinček na višinskem soncu, preden sem se spet spustil do

koče. Pogledal sem, ali moja pesem še visi na steni (bila je tam, seveda!), naročil ričet in pivo. Med čakanjem sem imel čas, da sem se razgledal naokoli.

Koča je po mojem mnenju ena izmed najlepših v slovenskem pogorju. Njen oskrbnik Roman Abraham iz Mežice vzorno skrbi tako zanjo kot za njene obiskovalce. Izbira hrane je pestra, cene zmerne oziroma primerne. Po obilnem obroku in pivu bi najraje kar obsedel. A do avta je bilo še dve uri in vmes sem nameraval še na prijateljski obisk k našemu spečemu kralju Matjažu. Vstal sem torej in se odpravil.

Do votline kralja Matjaža vodi ozka stezica, ki se vije med skrivenčenimi suhimi vihniki. Vmes rastejo vitki macesni, ki so v tem letnem času že odeti v škrlatno zlato plašč jeseni. Med uvelimi travami rastejo živo pisane rdeče mušnice in s svojimi pikastimi klobučki lepšajo naravo.

Kralj Matjaž je še vedno spal. Sedel je za oglato mizo, glavo je imel naslonjeno na desno roko. Sulica ob njem in dve helebardi so pričale, da je pripravljen na boj, takoj ko se zbudi. Pred njim je bil naslonjen ob mizo tudi njegov veliki meč. Vse je delo kiparja in nekdanjega velikega ljubitelja planin Marjana Keršiča - Belača.

Stegnil sem roko skozi varovalno ograjo, da bi zbudil kralja Matjaža. A naj sem se še tako trudil, moja roka je bila prekratka. Ko sem se pozneje z avtom vozil v dolino, sem se spomnil, da bi ga bil lahko dregnil s planinsko palico. Pa se tisti hip nisem spomnil. Ko bomo Slovenci dovolj na psu, se bo naš kralj že zbudil. Popeljal nas bo iz uboštva v boljše življenje. Danes še ni tako hudo. Danes le z optimizmom glejmo v prihodnost ...

Po vulkanski kamnini v osrčju Dolomitov

Ferrata delle Trincee

✍ in 📷 Drago Metljak

Letošnje poletje v Dolomitih mi je več obljubljal kot pa uresničilo. Tega je bilo krivo vreme. Saj ni bilo ves čas slabo, pravzaprav je bilo kar precej lepo, a nestabilno. Primerno je bilo za lažje izlete, za vzpon po ferati, označeni s črno barvo, ki pomeni najzahtevnejšo težavnostno stopnjo, pa ne. Treba je bilo čakati na ugodno vremensko napoved. In ta je seveda tudi prišla.

Zelena črna greben med Marmolado in Sello

Ob pol osmih zjutraj smo bili Vlado, njegova žena in jaz na parkirišču pri jezeru Lago di Fedaiia. Lago di Fedaiia je umetno jezero na

sedlu med Marmolado na južni strani in grebenom Padon na severni. Greben je geološka posebnost, saj ni iz dolomitskega apnenca, kot bi sicer v Dolomitih pričakovali, temveč ga sestavlja lava s ponekod zelo zanimivimi krogli vulkanskega izvora. Pa tudi sicer je zelo zanimiv. Začenja se na sedlu Passo Pordoi in se končuje nekoliko vzhodno od Marmolade. Pod robom grebena, ponekod pa prav po njem, poteka zelo lepa razgledna in udobna pot Alta Via delle Creste. V širšem območju ferate poteka še t. i. geološka pot, na severni strani pa je nekaj solidnih smučišč s pripadajočimi žičnicami. Na južni strani pa, kamor pogledaš, vidiš Marmolado. Razgledi so takšni, da se na njih pase duša. Na jugu Marmolada, na severu Sella. Ferrato delle Trincee, ki pelje po grebenu Padon, priporočajo vsi vodniki ravno zaradi razgledov.

Po uri in pol vzpona od jezera Fedaiia smo stali na sedlu Porta Vescovo, na katerem se začne ferata. Ko sem lezel v plezalni pas in si nameščal opremo, sem gledal vstopni del. V vodniku piše, da je navpičen; to sem tudi sam opazil. Potem piše, da je malo oprimkov. Tudi to sem videl, a jeklenica je bila videti dobra. Piše še, da je vstop težak, a se mi ni zdelo, saj jih je nekaj že vstopilo in vsi so prišli čez prvo stopnjo ter mi izginili iz pogleda na grebenu. Kaj je torej tisto, kar naj bi bilo tako težko?

Zelo zahtevna in zračna ferata

Bilo je hladno, oblekel sem si tudi že flis in bili smo pripravljeni. »Drago, ti pojdi naprej!« je rekel Vlado in seveda sem šel. Vpel sem se za jeklenico in se potegnil po njej. Onadva pa sta me brez besed samo gledala. Hitro se mi je posvetilo. Tu bo treba plezati na moč in s tren-

jem, v tem je torej skrita težava. Pri drugem klinu sem se ustavil, stopil nanj, se prepel in jima sporočil ugotovitev: »Vlado, tu pa gre na trenje in moč.« In odsopihal naprej do naslednjega klina. Vladova žena me je še nekaj časa napeto opazovala, nato pa sprejela odločitev: »To ni zame, pojdita sama!« Klicaj v njenem tonu je pomenil, da je odločitev nepreklicna in dokončna. Vlado je kmalu prišel do mene in potem sva sopihala naprej do grebena. Čeprav me je na vstopu še zeblo, sem bil tedaj že pošteno ogret. Po grebenu sva kmalu prilezla do vrha, nato je prišlo malo napetega sestopa in zatem zračen in gugajoč se mostiček na jeklenicah, ki je imel samo vsako drugo deščico. Še nekaj korakov po navpični steni okoli vogala, nato pa krajši in zračen sestop do manjše travnate škrbine. Tam so sedeli na soncu tisti, ki so vstopili pred nama, in malicali. Na drugi strani sedla so bili pod steno ostanki vojaških utrdb iz prve svetovne vojne; fronta je namreč potekala malo naprej čez ta greben in se nadaljevala na Marmolado. Ko sem videl te utrdbe, mi ni bilo čisto jasno, kje in kako so jih sploh lahko zgradili ter kako so hodili iz enega objekta v drugega, saj se mi po tem svetu vendar gibljemo po zelo zahtevni ferati. Tudi to sem kmalu ugotovil. S sedla smo se malo dvignili po vojaški poti s stopnicami in nato zavili po potki na levo; ta je nenadoma spet postala ferata in po njej smo se nato spustili za kakih 50 m. Ob tej ferati je bilo jasno videti sledi lesene poti, postavljene na lesene konzole in pritrjene v steno. Bila je kot nekakšen balkon nad navpično steno. Če ne bi videl, ne bi verjel. Spust je bil zdaj le za spoznanje lažji od stene nad vstopom. Samo jeklenica, navpična stena in nekaj stopov za noge. Še okoli roba in nenadoma smo se znašli na strmem travnatem pobočju. Zdaj smo bili v lažjem svetu. Na koncu pobočja, tik za grebenom, je bilo spet nekaj vojaških objektov. Pot se je počasi spuščala po ožjem travnatem hrbtu, tu in tam je bilo še nekaj jeklenic, razgledi pa božanski. Šele ko smo čez pol ure spet prišli do stene na drugi strani hrbta, mi je postalo jasno, da smo prečkali nikogaršnji svet iz prve vojne. Prej sva bila na avstrijski strani, zdaj na italijanski. Pokazal se je pravi pomen imena ferate; trincea pomeni vojaški rov, strelski jarek, in ravno tam sva stopila v prvi predor v steni. Utrdbe so bile

podobne tistim pri Avstrijcih, le da so Italijani imeli namesto balkonov vse zvrtno v črno skalo. Prišla sva iz prvega predora; pot je šla proti vzhodu po južni strani, tik pod steno. Tu in tam je bilo nekaj jeklenic, včasih se je bilo treba malo prijeti, a z malo previdnosti je šlo. Čez čas je pot zavila strmo navzgor v kamin in takoj za njim je bil vstop v nov predor. Ta je bil dolg kakih 300 m. Pravzaprav je bila to bolj kasarna v hribu kot samo predor. V njem mi je prišla čelada še kako prav, saj je bil strop malo nižji od mene. Iz predora prideš na plano pri bivaku Bontadini, pri katerem se ferata konča. Bivak je zgrajen na ostankih vojaške postojanke; od njega je sanjsko lep razgled na Lago di Fedaia in Marmolado onstran jezera.

Vprašanja brez odgovora

Ferata pa se v meni še ni končala. Tiste težave na začetnem delu sem že shranil v prijetni del spomina, a vse te vojaške utrdbe mi

Ferrata delle Trincee ✎ Drago Metljak

Greben Cresta del Padon leži v smeri vzhod–zahod med Marmolado na jugu in Sello na severu. Začenja se na sedlu Passo Pordoi in se postopno dviguje do Sas de Mezdi (2727 m), ki je najvišji vrh grebena. Na ta vrh se povzpne s sedla Porta Vescovo, 2478 m. Vzdolž grebena oz. pod njim poteka vezna pot, ki je zelo razgledna. Vrhovi grebena se potem postopno spuščajo proti Rocci Pietore, pri kateri je križišče cest. Na jug vodi cesta proti Allegheju, na sever proti sedlu Passo Falzarego in naprej v Cortino. Že sama vožnja po teh dolinah in prelazih je v lepem vremenu veliko doživetje.

Kot najprimernejši dostop do ferate omenjajo nekateri vodniki žičnico iz Arabbe, ki pa letos poleti ni delovala zaradi obnove. Zanesljivejši in vedno uporaben je dostop od parkirišča na zahodnem koncu jezera Fedaia, od katerega je do sedla Porta Vescovo slabo uro in pol lagodne hoje. Arabba je kakih 30 km oddaljena od Cortine d'Ampezzo, Lago Fedaia pa 10 km od Canazeia. Do jezera se pride tudi iz Belluna po dolini Cordevole, mimo Agorda in Allegheja, a tam so poleti po navadi večji prometni zastoji. V osrčje Dolomitov se pač ne da priti prav na hitro.

Opis: Vstopni del ferate je gladka skalna stopnja, raztežaj visoka, opremljena z zelo zanesljivo jeklenico. Nadaljevanje je le za spoznanje lažje – do ostrega grebena in po njem naprej do vrha Sas de Mezdi. Nato pride sestop z vrha; prečenje mostička in sestop do travnate škrbine sta vseskozi zelo zračna. Do tam je približno ura plezanja. S škrbine gremo navzgor po stari vojaški poti, nato na levo v ferato, ki se spušča dober raztežaj navzdol. Dobra jeklenica in klini, gladka skala, zračno. Potem skozi škrbino okoli raza na pot na strmem travnatem

pobočju. Kakih 200 m proti jugu, nato po položnem grebenu postopno sestopamo do stene, tam pa s severne strani stopimo v prvi predor, dolg kakih 30 m. Po južni strani Mesole, 2642 m, gre tik pod steno ozka pot, ki je ponekod zavarovana. Nato sledi vzpon v kamin in takoj za robom v drugi predor. Ta je dolg 300 m; prava pot je označena, tako da se ne izgublamo v stranskih rovih in prostorih. Izstop je pri bivaku Bontadini. Do tja je približno 2 uri. Še sestop do kočice Rif. Padon, 15 minut, in nato do izhodišča; uro in pol po poti, ki se položno spušča proti jezeru Fedaia. Skupni čas je približno 6 ur. Ferata je zelo priljubljena in sodi med najtežje zaradi zahtevnosti v prvem delu in hkrati med najlepše zaradi enkratnih razgledov. Težav nikakor ne kaže podcenjevati.

Zemljevid: Val di Fassa e Dolomiti Fassane. Tabacco 06, 1: 25. 000.

niso dale miru. Kje so postavljali postojanke, kako so jih postavljali, kako so se dve leti gibali po teh poteh v vseh letnih časih, kje in kako so se bojevali? Mi pa danes opremljeni z vso možno samovarovalno opremo preživljamo tu dopust in se gremo aktivne počitnice. Nekaj mi ni šlo povsem skupaj.

Četrť ure niže je bila Rif. Padon, simpatična kočica, morda bolje rečeno restavracija na

vrhu smučišča. V njej naju je pričakala Vladova žena. Prišla je po geološki poti, le da ni vedela zanjo. Počitek, kosilo, kavica in potem smo se počasi odpravili proti avtomobilu, parkirane mu na drugi strani sedla. Vmes sem ob položni in udobni poti našel še konje, ki so se svobodno pasli, tako da sem imel spet polne roke fotoaparatorov. Sem že preklupil iz ferate v fotografiranje. ●

Ali nam bo uspelo ohraniti prvobitnost TNP?

Tomaž Banovec

✉ Slavica Tovšak

Tokrat smo se pogovarjali z legendo slovenskega planinstva Tomažem Banovcem, nekdanjim predsednikom PZS, predsednikom Mladinske komisije PZS in nosilcem številnih drugih funkcij v PZS. Bil je tudi zadnji predsednik prejšnje Planinske zveze Jugoslavije. Njegov delež v planinski organizaciji je prepoznaven, kljub temu da je v letih 1981–2003 opravljal zahtevne naloge direktorja Statističnega urada Republike Slovenije. Bil je dolgotletni član odbora Vlade Republike Slovenije za gospodarstvo in drugih vladnih teles, predsednik Sveta Agencije za plačilni promet Republike Slovenije pred njegovo preobrazbo v Agencijo za javno-pravne evidence in storitve in član mnogih strokovnih teles v različnih društvih in organizacijah (Slovensko društvo Informatika, Združenje seniorjev Slovenije in podobno). Do leta 2005 je bil tudi predsednik Sveta Triglavskega narodnega parka, katerega član je še danes, zato je beseda tekla predvsem o odprtih vprašanjih in problemih Triglavskega narodnega parka, njegovih osebnih razmišljanjih ter razmišljanjih planinske organizacije, ki jo zastopa v Svetu TNP.

Dva mandata ste bili predsednik PZS, kar je bila ob vseh službenih dolžnostih zelo zahtevna in naporna naloga. Ali se po vaši oceni delo predsednika v vašem obdobju razlikuje od dela v sedanjem času?

Preprosto ne vem. Primerljivost je lahko zelo nesmotrna. Bili so drugi časi, imeli smo socialistično in enostrankarsko ureditev in bili smo v Jugoslaviji. Pomen množičnih organizacij, kot je bila planinska, je bil precej večji in tudi manj jih je bilo. Možnosti za drago rekreacijo in vrhunski šport so bile manjše. Naše okolje in ljudje z njim so se zelo spremenili. Danes delamo drugače, živimo drugače in ob-

našamo se tudi drugače. Vsi smo bili srečni, ko smo odpirali kako postojanko in kakšno pot, danes tega skoraj ni več. Zbral sem ocene za okrog 20 pomembnih družbenih sprememb, ki so seveda »dolinske«, a pomembno pljuskajo tudi v gore. Če se zgražamo nad avtomobili in prelahko dostopnostjo gora predvsem za navadne planince, se istočasno veselimo letalskih poletov in lahkih dostopov ter možnosti reševanja naših iz daljnih gora, satelitskih povezovanj in kramljanja s plezalci v daljni steni. Pa se znajdi, kaj je prav in kdo ima prav. Razlike torej so, ne vem, zakaj smo se ustavili pri preučevanju zgodovine organizacije v času in prostoru – tudi za novejšo planinsko zgodovino? In seveda naj predsednik ne odgovarja samo na trenutne izzive, tu so še izzivi novega in prihodnjega časa.

En mandat ste bili tudi predsednik Mladinske komisije PZS. Kako bi lahko bilo delo tega pomembnega organa v sedanji strukturi PZS še bolj prepoznavno?

Bilo je celo več nepredsedniških mandatov na raznih področjih dela in precej dela. Zakaj naj bi bilo sedanje delo manj prepoznavno kot tedaj? Poskusimo! Seveda so sedaj možnosti drugačne. Bistveno je, da je mladine veliko manj, letošnjih rojstev je na primer toliko, kot je vpisanih brucev. Eksploziven razvoj ponudb raznih storitev se sooča z vedno manj mladine. Vsi bi jih radi vključevali in jim pomagali. In starši to praviloma tudi plačajo. Torej je delo s planinsko mladino danes celo težje. Veliko pobud, ki so nastale v okviru Mladinske komisije, so prevzeli razni specialisti v organizaciji in zanimivo, večino tega so spravili v pravilnike in podobne ureditve, česar je včasih nekoliko preveč.

V Svetu TNP zastopate stališče PZS. Zanima me, kako usklajujete stališča PZS in vaša osebna stališča o ključnih problemih narodnega parka?

Večjih težav v zvezi s stališči nimam. Včasih je velik problem razumeti različne definicije in ideje, ki jih s temi besedami zagovarjajo razne interesne skupine. Po Janezu Drnovšku, ki je bil le kratek čas predsednik Sveta TNP, in po Dušanu Plutu, ki je demonstrativno odstopil, sem v Svetu zastopal vlado in to do letos, ko me je zamenjal Milan Orožen Adamič. V delo me je uvajal Miha Potočnik, ki je bil tudi pobudnik za ustanovitev in dolgoletni predsednik Sveta TNP. Pred tem sem v Svetu zastopal PZS in sedaj jo spet. Usklajevanje s PZS je na videz preprosto, saj ima statut in programe, ki so naravnani tudi v varovanje narave in so uporabni za delo v TNP-ju. Do zakona o TNP-ju smo zavzeli stališča tudi v Vratih leta 2004. Veliko je napisanega, na veliko stvari je opozorjeno, vendar večina ni dovolj podprta s podatki in oceno posledic. Težko razumem ljudi, ki bi najraje omejevali obisk Julijcev, omejili količino in uporabo poti ter nekatere predele namenili samo izbrancem ali divjini. Jasno je, da so TNP sooblikovali ali »antropogenizirali« tudi planinci. Seveda pa ne sami, bili so domačini, kmetje, fužinarji, pastirji, rudarji, pa tudi vojne in vojaki, krivične meje in množica drugih dejavnikov. Ker vizije in upravljalvskega načrta ni, se včasih ne moremo sporazumeti o sicer jasnih tekočih

stvareh. Ocenjujem, da TNP-ja ne kaže preveč zapirati, saj se zapira in zarašča kar sam. Rušje in gozd sta eksplodirala, pastirske in lovške poti se zaraščajo. Ceste, ki so tudi posledica in podlaga našega sicer svetovno poznanega in pohvaljenega načina gospodarjenja z gozdovi, se slabo obnavljajo, predvsem pa »upravičeno« omogočajo dostopnost skoraj povsod. Zapiranje se je sicer že začelo. Vprašanje so količine zaprtega in pomen dejanja ter seveda pričakovani privilegiji, ki so skoraj pravilo.

Ali ima PZS izdelana jasna stališča o ohranitvi naravne pokrajine in na katerem organu se ta stališča usklajujejo?

PZS ima določeno tradicijo in precej dovolj uporabnih stališč, notranje enotnosti pa ni vedno dovolj. Gospodarji planinskih postojank objektivno mislijo in ravnajo drugače kot varstveniki gorske narave. Že to, da ločimo naravno od nenaravne pokrajine, je lahko napaka. Poznamo pa še gorsko naravo, oblikovano krajino, ohranjanje narave in podobno. Zbiram definicije o okolju, prostoru, naravi in iz njih izpeljanih pojmi. Vsak tak osnovni pojem ima najmanj en domač »sistemski zakon«, skupaj celo ministrstvo in še evropske smernice in direktive. In vse je vedno znova potrebno temeljite obnove. Spominja na reklo »vse je še novo in zato ni popravljeno«. Uzakonjamo postopke in metode, ki se spremenijo naslednji dan. Pojmi niso urejeni tudi med planinci in drugimi civilniki. Tudi zaradi tega je težko pripraviti kak upravljalvski načrt.

Slišali smo, da TNP kot institucija zagovarja conacijo parka, kar lahko posledično pomeni modernizacijo vseh pašnih planin, vključno z gradnjo cest in gradnjo novih, neplaninskih objektov. Ali to zagovarjate tudi vi?

Coniranje zahtevajo standardi IUCN ??? kaj je to?, naša zakonodaja in poleg njih vsaj še zdrava pamet. Tudi zadnji predlog skupine civilnih organizacij za osnutek zakona o TNP predpostavlja coniranje. Mogoče novo, po drugačnih kriterijih. Seveda pa se hitro skregamo, največkrat še ne ob pogledu na torto, marveč pri rezanju, torej pri količini in okusu, po novem pa še po vtisu ali čem podobnem. Bolje je, da imamo nekatera pravila dogovorjena

© Mirko Bijuklić

Jalovec iz Koritnice

vnaprej. Tudi priprava samega zakona potrebuje svoja pravila. Če hočemo kandidirati s kako planino v svetovno dediščino, moramo imeti planino omejeno, opisano, odmerjeno in locirano. Če hočemo ostanke prve vojne valorizirati in jih je treba obnoviti ter podobno, jih je tudi treba umestiti v prostor. In če že hočemo pomagati »domorodcem« ali stalno prijavljenim prebivalcem v parku, jih je treba najprej določiti in povedati, od česa naj bi živeli (dejavnosti), poznati njihovo premoženje, poklice, navade in podobno. Brez coniranja in klasifikacij ni reda, čeprav ga samo delitev teritorija po namenih tudi še ne zagotavlja. Omogoča pa preglednost in nadzor strokovne in splošnih javnosti.

V čem po vaši oceni tiči vzrok, da je predlog zakona o TNP zastal v predalih?

V prejšnjih odgovorih sem povedal večino. Stalno in večkrat trdim, da bi morali imeti inventarizacijo stanja in vizijo stanja TNP-ja za leto 2012 in še za 2030, z njo določene osnovne poti in cilje, kaj naj ohranimo, kaj naredimo za to in podobno. Potem pa vsaj pripravimo predlog upravljalvskega načrta ter istočasno zakon, ki bo to zagotovil. Žal je to zgodba o kuri in jajcu. Ker nimamo novega zakona, ni načrta, ker ni načrta, rešujemo zadeve iz načrta z novim zakonom. Veljavni zakon pa vseeno imamo. Temu načrtu reče drugače (grozna beseda plan), kar pa je vsebinsko tudi načrtovanje. Danes je planiranje še hujše kot pred dvajsetimi leti. Poglejmo, kako Unija planira in določa kmetijsko politiko – na kravo točno. Potem so še nejasne pristojnosti, izrazito pomanjkanje podatkov in izračunov posledic posameznih ukrepov. Tu je še splošno ali posamezno nezaupanje med nosilci raznih namenov. Preveč idej, predlogov in ukrepov ter posegov v parku je ocenjenih po tem, kdo je predlagal in kaj je zadaj. Zakaj naj bi bile pašne planine problem? Verjetno je vprašanje njihova količina. Vučkov predlog zakona je bil že skoraj sprejet, prvotna obrazložitev se ni menjala (vse po njej je narobe) in izhodišča so bila vseeno spremenjena. Sedaj imamo novo delovno skupino in obljubo nove vlade, da bo pri predlogih zakonov mislila na vse posledice. Ne vem, ali je veliko ljudi, ki znajo kaj takega.

Ali se bomo brez dobre zakonske podlage lahko izognili različnim divjim posegom v TNP?

Zakonska podlaga je že. Ne samo ena. Če hočemo, lahko ukrepamo – nekaj nemoči pa je, premalo je inšpektorjev, podzakonski predpisi so slabi in matrika medsebojnega vplivanja ter nasprotja raznih, tudi sekundarnih drugje pripravljenih pospeševalnih in zaviralnih politik niso znana in ne pravočasno ocenjena. Razmislimo: ali, koliko in kaj sekati? Smreka je načelno tujek v našem gorskem svetu in istočasno absolutna zmagovalka v njem. Koliko in kaj loviti, koliko in kaj ter kje odpreti in zapreti, kateri so naravni in kulturni spomeniki, katere infotočke, muzeji in vse ostalo. Vedno smo pri posameznih konkretnih zadevah, bilanc in razvitih načel ne poznamo. Za medije so zanimive samo novice in ne urejena in včasih prijazna dolgočasnost, novica je predvsem afera. Helikoptersko prevažanje oseb je že dolgo prepovedano. Kako ga ustaviti, če vozimo na Kredarico z raznimi razlogi tako cele TV-ekipe kot tudi govornike in druge eminenence? In to vsem odgovornim in pristojnim na očeh, ne samo pred inšpektorji. Kaj lahko zapremo za avtomobilski promet, kdo si upa? Velja, da lahko parkiramo samo pet metrov od roba ceste, in to ne samo za TNP. Koliko je kazni? Javni promet v TNP je samo slaba šala, če v državi umira, tam nima kaj umreti. Kaj je videz ali doživljanje, ki nas zanima in bi ga tudi uzakonili? Dolina Soče s pobočji je bila pred 40 leti še polna travinj, danes je povsod gozd in vlaga z njim. Divjina torej nastaja s tujo kulturo dokaj spontano in dobro prehranjena s CO₂ iz ozračja ter popolnoma ustrezno količino padavin.

PZS ni nikoli zavzela jasnega stališča do tirolske deklaracije, čeprav lahko zasledimo med podpisniki tega dokumenta tudi UIAA. V čem je problem?

Organi PZS bi prav lahko zavzeli stališče do tirolske deklaracije. Ni mnogo stvari, ki je ne bi že veliko pred tem parcialno obravnavali, uresničevali in celo učili drugače, kot je napisana v deklaraciji. Tudi v pojasnjevalnem delu deklaracije ni veliko novega. Večji del se že dolgo predava in uči, tudi statut PZS in pravila povzemajo iste ideje in ravnanja. Mo-

goče novejšje, za kar je treba zavzeti konkretno stališče, je plezanje doma, v tujih daljnih gorah in poštenost ter etičnost poročanja. Načel, tudi drugih in drugje, je veliko ali dovolj, nekatere stvari med raznimi deklaracijami so protislovene in nedorečene. Všeč mi je jezik in prevod. Če bi kdo hotel analizirati in narediti primerljivo študijo z našimi razmerami, bi rad sodeloval. Tak primerjalni dokument pa kaže obravnavati.

Na 18. seji Upravnega odbora PZS je predsednica Komisije za varstvo gorske narave UO PZS mimogrede, skoraj pod točko razno prisotne opozorila na osnutek zakona o TNP. Komisija je pripombe podala v obliki dopisne seje, vendar na upravnem odboru niso bile predstavljene. Iz zapisnika tako ni jasno, kaj je KVG N pravzaprav podprla: Predlog zakona o TNP (t. i. Vučkov zakon, ki je že v drugem branju) ali Osnutek zakona o TNP, ki so ga izoblikovale in podpisale nevladne organizacije, med njimi ZRC, SAZU, DONDES, Oddelek za gozdarstvo BTF, CIPRA, nekaj planinskih društev. Se strinjate s takšnim načinom? Ali to ne kaže na nezainteresiranost upravnega odbora, ki bi moral kot pomemben organ PZS povedati jasno stališče?

Ne vem, zakaj je bilo tako, vendar pazimo! Zadeva s tem zakonom je podobna tisti, ki ne prestando oblikuje nove verzije zakona o društvih, vseskozi ga obravnavamo, pomaga pa nič. Svoje stališče do obeh predlogov sem napisal, poslal ministru, predsedniku zveze in še komu ter se seveda tudi komu zameril. Kaj če bi o tem razpravljali? Pomembno je, da

kateri koli predlagatelj novega usklajenega osnutka zakona razmislijo o viziji TNP-ja leta 2012 in 2030. Že pri privilegiranju stalnega prebivalstva udarimo v problem! Kdo je stalni prebivalec, ki ima v novem dokumentu izjemne pravice? Ustava določa, da se lahko prijavimo in stanujemo po svoji izbiri. Bohinjska županija ocenjuje, da ima na svojem teritoriju več kot 2000 sekundarnih bivališč. Popisi tudi kažejo nekaj takega. Že zaradi nepremičninskih dav-

kov se spleča prijavitelji med stalne prebivalce vsaj eno osebo iz gospodinjstva ali družine. Ločevanje na staroselce, kot so na Bledu najprej Blejci, nato pa Blejčani, prišleki ali celo »pritepenci«, je folklorno zanimivo, a ni praktično. In to je tudi temeljna predpostavka novega osnutka.

Zakaj ocenjujete predlog zakona, ki ga je pripravila civilna iniciativa, kot nedodelan in slab?

Zmeda, po kateri je ta dokument enkrat podlaga, drugič osnutek, poslan ministru, in sedaj spet ena od osnov za pripravo novega zakona, je že dokaz. Vaše vprašanje

pa ga ima kar za predlog. Vse kaže na to, da sem imel malo prav. To nikakor še ni predlog zakona! Ima množico dobrih idej, a brez ekonomske, socialne in še kakšne ocene samih posledic. Poleg omenjene definicije stalnega prebivalstva je pojem divjine določen agregatno z odstotki na izredno visoki ravni. A ta agregatna divjina ni teritorializirana, zgodila naj bi se postopoma tudi tam, kjer je danes ni, torej retrogradno. To je lahko v konfliktu s sedanji, zgodovinskimi (kulturna dediščina) in že antropogeniziranimi oblikami življenja, s poselitvijo, verjetno pa je v nasprotju tudi s sicer evropsko in domače pospeševanim pašništvom

in še čim. Ne vemo, kje naj bo kaj. Ali coniranje po IUCN² ali drugače? Poleg tega nekatere norme in povezovanja s tujimi naravovarstvenimi institucijami ne potrebujejo zavezovanj v tem zakonu.

V čem vidite slabosti in pozitivne formulacije obeh predlogov zakona o TNP?

Večino tega sem napisal in povedal. Če je Vučkov zakon vsebinsko napisan v nasprotju s svojo prvotno obrazložitvijo in zaradi množice amandmajev nepregleden, je v okviru razprav z Lovsko zvezo in PZS vseeno prišlo do sporazuma pri coniranju lovskih območij, do izjav o ustavitvi gradnje planinskih koč in postojank in deloma potov (posvet na Brdu 2004). Nekatere pa motijo skriti nameni predlagatelja in vzporedna ravnanja v tekočem poslovanju ter urejanju prostora države. Moti skoraj »lokacijski načrt za Bohinj in okolico« v tem predlogu zakona. Razpravo, ali naj gorski turizem temelji na apartmajski ponudbi ali tudi na večjih hotelih, naj rešijo drugi in to je pomembno tudi za lokalne skupnosti. Ali pa je zadeva že rešena? Verjetno, saj so Portorož in razne toplice na vzhodu že zmagali. Štajerci pa s kapitalom in kadri rešujejo tudi Zgornjo Savsko dolino. Upam, da tudi velikih državnih pomoči pri izgradnji in rekonstrukciji žičnic ne razumemo vsi kot lokalnemu prebivalstvu sovražno dejanje. Predlog skupine civilnih organizacij razumem kot iniciativo in podlago za omenjene vizije. Je drzen in zahteven, svež

in popolnoma vreden soočanja s sedanjimi možnostmi in realnostjo ter možno uresničitvijo. In seveda naj bo ustrezno predstavljen ter »izračunan«. To velja za oba.

Kam bi lahko uvrstili TNP v širšem, evropskem miljeju?

Zelo zelo visoko, tako kot ga je Reinhold Messner! In zakaj? Geološko, geomorfološko, vse kombinirano z biološkimi in sociološkimi prepleti, zaradi načina antropogenizacije tega prostora, izredne pokrajinske pestrosti, množice spomenikov in ljubezni Slovencev do tega območja.

Ali vas mika kandidatura za predsednika PZS na bližajočih se volitvah?

Ne, lahko pa mu pomagam s tem, kar znam!

Kako vam je všeč Planinski vestnik v sedanjih podobi?

O podobi vse najboljše! Upam, da bo ekonomija to prenesla. Če bi me vprašali o vsebini, pa pogrešam kak esej, razpravo, mogoče polemiko o viziji organizacije in nekaj več humorja. Ko smo oblikovali Obvestila, smo z njimi hoteli razbremeniti Planinski vestnik večine organizacijskih zadev, ne pa vseh. Vestnik je še vedno glasilo PZS in bi veljalo pisati še kaj o njenih problemih, o problemih družbe, o položaju planinstva in tistem, o čemer je treba obvestiti širšo javnost. ○

Kako in koga bomo volili v planinski organizaciji v letu 2006

S tem, ko so bili na UO PZS izvoljeni člani komisije za pripravo volitev, so stekle priprave kandidacijskih postopkov za organe Planinske zveze Slovenije, ki jih bo za mandatno obdobje 2006–2010 izvolila skupščina PZS. Na majski skupščini bomo volili:

- predsednika in podpredsednike PZS
- člane upravnega odbora PZS (9–15)
- predsednika in člane nadzornega odbora PZS (skupaj 5)
- predsednika in člane častnega sodišča PZS (5) ter njihove namestnike (5)
- tožilca in njegovega namestnika.

Kandidate za posamezne funkcije lahko predlagajo: planinska društva in drugi člani PZS, meddruštveni

odbori planinskih društev, upravni odbor PZS in drugi organi PZS. Kandidati morajo izpolnjevati določene pogoje. Biti morajo člani katerega izmed planinskih društev ali drugih polnopravnih članov, vključenih v PZS, poznati morajo planinsko dejavnost, biti morajo uspešni v planinski organizaciji in seveda, privoliti morajo v kandidaturo.

Kandidati za predsednika morajo predložiti kratek življenjepis in program dela za mandatno obdobje, predlog kandidatov za podpredsednike in pisno soglasje k svoji kandidaturi ter kandidaturi kandidatov za podpredsednike.

Rok za kandidiranje že teče in se konča 22. februarja 2006.

Ama Dablam

✍ Tone Škarja

Odpravo si je zamislil Viki Grošelj in jo tudi vodil. Osnovni namen je bil, da udeleženci in predvsem »zmagovalci« odprave Makalu 1975 proslavijo 30-letnico prvega vzpona na himalajski način, hkrati pa takratni dosežek medijsko dopolnijo s sedanjim ter prispevajo k sodelovanju PZS in Fakultete za šport pri testiranjih vrhunskih alpinistov. Tem ciljem je bila podrejena tudi izbira moštva. Odprava je bila 14-članska, a je imelo dovoljenje za vzpon na vrh le 12 članov. Razmere na gori in odločitve udeležencev so pripomogle k temu, da pravila nepalskih oblasti niso bila kršena.

Baza odprave je bila v gostišču Sonam lodge v vasi Pangboče na višini 3950 m, torej smo prenočevali v sobah in imeli gostinsko oskrbo. To je sicer ustrezalo vsem, še posebno starejšim, res pa je bilo to ugodje treba plačati z dvema dodatnima urama hoje do sicer uradne šotorske baze na višini 4700 m. Kadar je bilo lepo vreme, se je nekaterim tožilo po res lepem baznem šotorišču, a so jih pomisleki minili, kadar je deževalo ali snežilo.

Nepalsko »trženje« Ama Dablama je podobno kot trženje Everesta. Domači šerpe iz vasi Pangboče opremijo goro z vrvmi – nap-

nejo jih približno 3500 m – vse do vrha ter pomagajo postavljati tabore. To je ekološko in ekonomsko najsprejemljivejši način, saj bi bilo sicer zapuščene opreme in zapravljenega časa veliko več. Po koncu vsake sezone Ama Dablam tudi »očistijo«, tako da kljub množičnim vzponom – saj je za Everestom in Čo Ojem najbolj oblegana himalajska gora – nekako ohranja svojo svetost in čistost. Slaba stran tega načina pa je, da je hitrost opremljanja odvisna od vremena; tako je marsikatera odprava odšla domov, še preden je bila gora opremljena. Vendar taki gotovo ne bi uspeli, tudi če bi morali vrvi napenjati sami. Verjetno je Ama Dablam za marsikoga priprava in preizkus za prihodnji vzpon na Everest.

Naša odprava je bila samoplačniška, le del skupnih stroškov je pokrila PZS – odločilno sta nam pomagali podjetji SCT in Mobitel, vendar so za protiutež vsi drugi člani plačali strošek »mladi« navezi – to je bil nekakšen medgeneracijski most solidarnosti. Film, ki ga je realiziral Stipe Božić skupaj s sinom Joškom, je prispevala TV Slovenija, športne meritve je opravil Stojan Burnik, za zdravstvo je skrbel Igor Tekavčič.

Vrh je prvemu uspelo doseči Marjanu Manfredi: prav simbolično – tudi na Makaluju je bil le slabo uro za Šraufom, a s svetovnim rekordom – dotlej najvišjim vzponom brez dodatnega kisika. Druga uspešna naveza sta bila Viki Grošelj, najmlajši član odprave Makalu 75, in snemalec Stipe Božić. Gorenjca Janko Ažman in Janez Dovžan (rešitelj Zorana Bešlina na Makaluju) sta zaradi kratke neodločnosti zamudila priložnost, ki jo je ponujal vremensko najlepši dan, a se potem s težjima nahrbtnikoma odkupila in potrudila za vrh. Z njima sta ga dosegla še Tina di Batista in Tomaž Jakofčič, ki sta se prej zaradi slabih razmer odločila za vrnitev iz dveh ambicioznejših smeri. Na vrh so torej prišli vsi tisti člani odprave, ki so leta 1975 dosegli vrh Makaluja: zelo pravično in dokaz sposobnosti tudi po treh desetletjih. Drugi so na različnih višinah odnehali, najvišje in skoraj brez resnične potrebe Stojan Burnik in Joško Božić, potem ko sta že prespala v trojki, zadnjem taboru na 6400 m: »A ko enkrat zastaviš korak navzdol, se je težko obrniti.« Kljub napetim vrvem je vzpon težak, menjujejo se zasnežene skalne plošče, skoki, ostri in ravnotežno zahtevni grebeni ter strma pobočja mehkega snega.

Odpravo je obogatil še slikar Den (Danilo Cedilnik), vsi pa s fotografiranjem in pisanjem. Vodenje je bilo odločno, a vseeno še kar prijazno, sporočanje z odprave prepovedano, člani pa kooperativni in ubogljivi – to kaže pripisati pedagoškimi prijemom. Res pa je bila zaradi narave vzpona logistika nezapletena; paziti je bilo treba le, da v taborih ni bilo preveč gneče, sicer pa si je vsak sam kreiral svoj vzpon.

»Ama Dablam 2005« je zanimiv primer poceni in učinkovite odprave, saj je bila izvedena brez karga in le s poldrugim nosačem na člana. Solidarnost, kondicija in motiviranost članov so bile dobre, prav tako vodenje in potek na splošno. Prav veliko podobnih možnosti v Himalaji ni, a nekaj jih je in splačalo bi se jih izkoristiti, saj je spominskih obletnic in priletnih, a sposobnih veteranov še kar nekaj na zalogi.

Člani odprave Ama Dablam 2005: Viki Grošelj (vodja), Janko Ažman, Joško Božić, Stipe Božić, Stojan Burnik, Danilo Cedilnik, Tina Di Batista, Janez Dovžan, Tomaž Jakofčič, Tomaž Jamnik, Marjan Manfreda, Tone Škarja, Igor Tekavčič in Rafko Vodišek. ●

... In tedaj se zavem, da sanjam že trideset let ...

V znamenju številke 30

✉ Tina Di Batista

Leto 2005 se je zame začelo niti ne preveč veselo. V januarju sem namreč praznovala okroglo obletnico svojega rojstva, ki pa mi je dala misliti bolj, kot sem v začetku pričakovala. Prvič sem se zares zamislila nad svojim trenutnim položajem, se malo ozrla v preteklost in poskušala ugotoviti, kaj sem doslej v življenju dosegla in ali sem sploh zadovoljna z dosedanjim potekom svojega življenja. Nimam še diplome, nimam niti redne službe, ne moža in otrok ... hmmm, kaj naj o sebi povem na 10. obletnici mature? Da sem trenutno ena najuspešnejših slovenskih alpinistk, da sem pred kratkim zmogla smer z oceno 8a, kot druga Slovenka preplezala tri legendarne evropske stene in bila del prve ženske naveze, ki ji je uspelo splezati na pomembnejši hrib v med alpinisti tako cenjeni Patagoniji. Nisem

Poizkus prve ponovitve grebena Lagunak

čisto prepričana, ampak zdi se mi, da me bodo gledali bolj kot čudakinjo kot kakšno posebno »herojko«. Ampak jaz se ne pustim; grem svojo pot, plezam, ker mi je to tako zelo všeč in ker sem v tem dobra. In leto se je nadaljevalo v tem ritmu. Zame je bilo eno najuspešnejših!

Povabilo med legende

Leto sem začela v znamenju tridesetletnice, prav tako sem ga tudi končala. Spomladi je Viki Grošelj povsem nepričakovano povabil naju s Tomažem, naj se pridruživa jubilejni odpravi na Ama Dablam ob 30. obletnici slovenskega pristopa na Makalu. Uauuu, kakšna

čas, in to v družbi samih legend! Vikiju je uspelo pregovoriti še 5 veteranov Makaluja '75; od še živečih, ki so bili na vrhu, se odprave ni udeležil le Ivč Kotnik. Na vrhu so tedaj, poleg Vikija, stali še Marjan Manfreda - Marjon, Janez Dovžan in Janko Ažman ter žal že pokojna Stane Belak Šrauf in Nejc Zaplotnik, omeniti pa je treba tudi Zorana Bešlina, ki je vzpon končal le dobrih 50 metrov pod vrhom. Ne samo, da je bil to prvi – takrat še jugoslovanski – osemtisočak, naši so na vrh splezali po težki prvenstveni smeri v južni steni. Vzpon je postavil Jugoslovane (Slovence?) na svetovni zemljevid alpinizma. Veliko dejanje, prav tako še nekateri dogodki ob njem. Na primer to, da je Marjon – bolj po naključju, pa vseeno s svojo lastno voljo in sposobnostjo – postavil svetovni rekord v višini doseženi brez dodatnega kisika. Na zadnjem taboru se mu je namreč pokvaril ventil, vendar ga to ni ustavilo pri vzponu na vrh. In ne samo to! Šraufu, s katerim sta bila v navezi, je še celo pomagal nositi njegovo jeklenko. Veliko dejanje je opravil tudi Janez Dovžan, ki je šel proti vrhu z Zoranom Bešlinom. Ta je bil toliko počasnejši, da sta se z Janezom srečala, ko se je že vračal z vrha. Zoran je vseeno poskušal sam iti naprej, obupal 50 metrov pod vrhom in nato tam tudi bivakiral. Ker ga drugo dopoldne še ni bilo v zadnjem taboru, se je Janez še enkrat odpravil proti vrhu, dobrih 200 metrov višje, skoraj do roba stene, tam počakal na izmučenega in močno pomrznjenega Zorana in mu pomagal sestopiti v dolino.

Kot po maslu v udobje nenavadne baze

Viki je res pravi poznavalec Himalaje, tam je skoraj vsako leto, tudi po dvakrat. Zato je odprava, kar zadeva organizacijo, od vsega začetka potekala (za tamkajšnje razmere) presenetljivo tekoče in hitro. Že tretji dan po odhodu iz Slovenije smo z majhnim letalom leteli proti vzhodni Himalaji. V Lukli se je začel dostopni marš; trajal je dobre tri dni. Vmes smo se nad Namče Bazarjem tudi aklimatizirali, pozneje na poti pa obiskali dekle Ang Phuja, šerpe, ki se je leta 1979 ubil, ko je

s Šraufom in Stipetom Božičem sestopal z vrha Everesta. Sinu, ki se jima je rodil, so naši alpinisti pozneje še večkrat pomagali, predvsem pri financiranju šolanja. Bazo smo imeli – to je bilo nekoliko nenavadno – kar v Pangbočju (3900 m), vasi ob vnožju Ama Dablama. Šotore so zamenjale udobne sobe, na kosilu in kramljanju pa smo se dobivali v osrednjem prostoru, ogrevanem s pečjo na drva oz. jakove iztrebke. Den je ob tem ugotavljal, kako se pravilno reče jakovim iztrebkom, če kravjim rečemo kravjak. Jakjak?

Bili smo dobrih 500 metrov nižje od baznega tabora preostalih odprav; to je v začetku pomenilo dve uri hoje in pol. Naši cilji na 6812 metrov visokem Ama Dablamu so bili različni. »Ta stari«, kot sva ljubkovalno poimenovala veterane, so si za smer pristopa izbrali največkrat preplezani JZ greben. Po njem vsako leto poskušajo priti na vrh številne komercialne odprave, posledica tega pa je, da je prepreden s številnimi bolj ali manj prepereli mi fiksnimi vrvmi. Naju pa je mikal greben Lagunak, ki ga leta 1985 v klasičnem himalajskem slogu prva preplezala špansko-ameriška odprava. Na prvo ponovitev je še čakal.

Prvi na vrhu in poizkus po grebenu Lagunak

Aklimatizacije smo se lotili skupaj; že drugi dan po prihodu v bazo smo se odpravili na prvi tabor (5400 m), ki je bil za vse skupen. Višinska razlika je bila velika, prevelika pa v glavnem samo zame. Medtem ko so se preostali vedli malodane tako, kot da so na morju, je mene mučil glavobol stoletja. Potolažili so me, da imam še mlade možgane, njihovi pa so že malo skrčeni in jih zato, tudi če malo zatečejo, nič ne boli glava. Hmmm?? V naslednjih dneh smo se aklimatizirali različno; nekateri so šli v dolino Čukung na ogled južne stene Lotseja, midva pa sva raziskovala okoli naše gore in opazovala »svoj« greben. Že trinajsti dan po prihodu je Marjon stal na vrhu Ama Dablama. Kakšno naključje; tudi na Makalu je s Šraufom stopil prvi. Dan zatem so se na naš drugi in hkrati tudi zadnji tabor povzpeli tudi Viki, Stipe in šerpa Giyurmi, midva s Toma-

žem pa sva se iz baze odpravila na enko, ki je izhodišče za greben Lagunak. Naslednji dan, še v temi, sva z grozno težkimi nahrbtniki začela vzpon prek zoprne ledeniške morene. V dobrih treh urah sva dosegla začetek grebena in presenečena našla 20 let stare vrvi. Vreme je bilo lepo in hitro sva začela plezati. Plezarija je bila super, na trenutke težka, ves čas pa so se menjavali skala, led in sneg. Med plezanjem sva opazovala alpiniste na JV grebenu; po postaji sva nato izvedela, da so to Viki, Stipe in Giyurmi, ki sestopajo z vrha. Bravo! Midva sva plezala do večera, saj nisva prej našla primerne police, na kateri bi se lahko udobno namestila. Končno sva prišla do velikanskih snežnih gob in v zavetju ene sva si postavila svoj mali šotor. Jutro se je prikazalo v lepem vremenu in dobre volje sva nadaljevala pot. Kmalu pa so naju ustavile previsne gobe in medtem ko sva se mučila, da bi našla varen prehod, se je vreme močno poslabšalo.

Sestop in vseeno vrh

V snežnem metežu sva se slišala z Vikijem v bazi. Tudi Stojan in Joško sta čakala na dvoj-

ki. Razmere so postajale vedno bolj zoprne in skupaj smo se odločili za sestop, jaz z zelo s težkim srcem in v solzah. Končala sva samo dobrih 300 metrov pod vrhom. Kakih 500 metrov niže sva še enkrat bivakirala, naslednji dan pa sva izmučena sestopila le do enke. Tam sta čakala Janko in Janez, tudi odločena, da v takem vremenu ne bosta nadaljevala. Mimoidoča Američana pa sta prinesla vremensko napoved, ki je obljubljala lepše vreme.

Nismo več imeli dosti časa, zato nam ni preostalo drugega, kot da že naslednji dan poskusimo še enkrat. Za naju je prišel v poštev samo še vzpon po »normalki«, saj sva bila preveč izmučena. Šotor na dvojki nas je še vedno čakal, zato smo vzeli le spalne vreče in kuhalnik ter nekaj hrane. Janka in Janeza ni bilo treba kaj dosti prepričevati, naj poskusita še enkrat; želja po vrhu jima je kar žarela iz oči. Zvečer smo se že stiskali na dvojki, v šotoru za tri. Vreme se je res izboljšalo in naslednji dan smo stali na vrhu, s katerega je bil božanski razgled: Everest, Lotse, Nuptse, Čo Oju, Šiša Pangma, Kanč in za piko na i še pogled trideset let nazaj na Makalu.

Lepo je imeti 30 let ...

Fiksne vrvi v klasični smeri

Ceüse

Trdovratna kraljica

✉ Martina Čufar 📷 Klemen Bečan

Mogočen skalni masiv v obliki podkve, ki stoji na strmem gozdnem podstavku in je viden že kilometre daleč. To je Ceüse, 4 kilometre dolgo plezališče s smermi, dolgimi od 30 do 130 metrov na nadmorski višini od 1700 do 1900 metrov. Dviga se nad Gapom, glavnim mestom pokrajine Alpes du Sud (Južne Alpe). Ime Alpe plezališču daje pridih resnosti, pridevnik južne pa razkrije njegovo prijazno plat – s soncem obsijane stene iz kvalitetnega apnenca. To dvojnost lahko občutite na toplem poletni dan, ko kar naenkrat pride oblak, z njim nevihta in mraz, v katerem je dobrodošla puhovka, čez deset minut pa je nebo spet jasno in lahko plezate v kratkih rokavih. Vse to in še kaj daje Ceüsü poseben pridih.

Dolg dostop

Ceüse je prav zaradi svoje lege posebnejš med plezališči. Eden od sinonimov zanj je dolg dostop, za športne plezalce že prav mučno dolg, predvsem pa strm. Hoja s težkimi nahrbtniki traja 50 minut do ure in petnajst (odvisno od tempa in sektorja, ki ga izberemo), kar ni od muh, tako da je treba s tem računati tudi pri pripravi malice in pijače. Sicer desno

od sektorja La cascade teče slap, kjer se lahko osvežimo in natočimo vodo. Ta uradno ni pitna (na platoju nad skalami, kjer je pozimi smučišče, se pasejo krave in pred nekaj leti je ena mrtva ležala v strugi), a vedno, kadar sem bila tam, smo jo pili in zdela se mi je prav okusna. Se pa zgodi, da zaradi suše vode ni, zato je bolje, da prvi dan v nahrbtniku nesemo gor malo težji tovor in se prepričamo o vodnem stanju.

Dolg dostop je vplival tudi na značaj smeri oz. njihovo opremljenost; prvi opremljevalci v 80. letih so bili z materialom precej »Gorenjci«, tako da je Ceüse zaradi velikih razdalj med svedrovci postal tudi sinonim za »psihosmeri« in dolge padce. Kasneje so smeri zaradi varnosti na novo prevrtali, a še vedno so v zgornjem delu ohranile prvotni značaj, ker Ceüse pač mora biti nekaj posebnega. Francozi so ga poimenovali »la reine insoumise« – trdovratna kraljica; verjetno zato, ker je bilo treba v nadelavo smeri vložiti toliko truda. Tudi danes je smeri glede na obsežnost ostenja malo, nekaj čez 300. Med vsemi svojimi štiri obiski od leta 1995 pa do letos sem dobila občutek, da so samo trije sektorji in dvajset smeri; večina plezalcev je namreč dopoldne v sektorju La cascade, popoldne v sektorjih pa Berlin in Demie lune. Za določene smeri bi

bilo dobro že prejšnji dan pobrati rezervacije. Tudi ocene so precej stroge, še posebej to velja za sektorja Berlin in Demie lune, tako da je boljše iti v eno stopnjo lažjo smer, pa dobimo ravno pravišnji izziv.

Mednarodno plezališče za vse okuse

Ceüse je gotovo najbolj znano francosko plezališče. Še posebej poleti, ko zaradi visoke lege in hladnih vetrov nudi prijetno sveže plezalne razmere, tam mrgoli plezalcev vseh barv in jezikov (mogoče je še najmanj Francozov). Plezalce prijazno sprejmejo tudi v vasi ob vznožju oz. v kampu Les Guerines, ki je kot nekakšen yosemitski Camp IV, kjer se vse vrsti okoli plezanja, večere pa popestrijo akrobacije na najlonskem traku, napetem med drevesi. Lastnik, prijazen kmet, je v preurejenem hlevu zgradil celo umetno steno za deževne dni.

Ceüse je kot francoski sir; ima močan duh in karakter. Njegovi sektorji so kot različne vrste sira, tako da vsak najde nekaj za svoj okus. Od tistih z velikimi luknjami (in velikimi previsi – Cascade) do malo manjših (Berlin, Demie lune), od močnih (previsnih) do tistih nežnejšega okusa (plošče sektorjev Golots a gogo in Capeps). Njegov pravi karakter pa spoznamo v več raztežajev dolgih smerih Grande face in Natilika, kjer je priporočljivo imeti s seboj tudi zatiče in metulje. Seveda se najdejo tudi tisti, ki sira sploh ne marajo – in so tudi plezalci, ki Ceüse raje občudujejo le od daleč. Še sreča, sicer bi bila gneča pod smermi v lepih poletnih dnevih še večja.

Biografija

Ne samo Ceüse kot celota, tudi smeri imajo svoj karakter in o njih oziroma o plezalcih, ki so se v njih preizkušali, bi lahko napisali veliko zgodb. Biografija Ceüsa bi bila zelo debela knjiga. Najobsežnejše bi bilo poglavje o smeri Biographie. Smer, ki jo je navrtal J. C. Lafaille, je dolgo ostala nepreplezana. Ker se je kot celota zdela nepreplezljiva, so vmes naredili še

Ceüse

✉ Martina Čufar, Andrej Mašera

Kako do Ceüsa?

Ceüse je od Ljubljane oddaljen 840 kilometrov. Dolgočasno italijansko avtocesto (Benetke–Milano–Torino–smer Frejus) zapustimo pri mestecu Oulx in se povzpne čez prelaz Montgenevre. Na drugi strani nas sprejme prijazno mestece Briançon, ki se hvali s 300 sončnimi dnevi v letu. Pot nadaljujemo proti jugu po dolini Durance (kjer je mimogrede veliko obiska vrednih manjših plezališč) čez drugo največje akumulacijsko jezero v Evropi, Lac du Serre Ponçon, ki nudi prijetno ohlajitev, idealno za dan počitka, in je tudi raj za deskarje. Kmalu pridemo do mesta Gap, ki je od našega cilja oddaljeno 20 kilometrov. Nadaljujemo po cesti za Veynes do vasi Freissinouse. Tam zavijemo levo (CD19) v Sigoyer, kjer spet zavijemo levo proti prelazu Les Guerins. Od tu naprej pa bo treba na nožni pogon.

Prenočišče: Takoj pod prelazom Les Guerins je istoimenski kamp (0033492578391, camping.les.guerins@wanadoo.fr, 9 evrov na noč). Obstajajo tudi druge možnosti; več je t. i. gītov (sob ali skupnih ležišč), v Sigoyerju pa je tudi hotel Muret (0033492578302). Nekateri plezalci spijo kar pod steno, predvsem zato, da si prihranijo kakšno uro hoje. Toda za to je treba enkrat nesti precej več opreme ...

Nakupovanje: Najosnovnejšo hrano dobite v Sigoyerju in v trgovinici v kampu, za bolj izbirčne pa supermarketi v Gapu nudijo (pre)-veliko izbiro vsega. Če v veliki plezalni vne- mi izrabite gumo na plezalnikih ali vrv, je v Gapu tudi dobro založena plezalna trgovina Vertige.

Vodniček: Na internetu ga uradno ni, saj gre denar od vsakega prodanega izvoda knjige za opremljanje novih smeri; torej, če želite imeti več svedrovcev v smereh, za 23 evrov kupite vodniček (na prodaj je tudi v kampu). V njem so poleg Ceüsa tudi štiri druga plezališča.

Sezona: Najprimernejši čas plezanja je od pozne pomladi do začetka jeseni. Glede na temperaturo po svoji želji lahko izbirate, ali boste plezali na soncu ali v senci. Vedno namreč najdete ustrezen sektor. No, skoraj vedno; če je oblačno, je eno vprašanje že rešeno. Poleti je na soncu prevroče, zato se za plezanje v sektorju La cascade splača malo bolj zgodaj zagristi v klanec, saj nas okoli poldneva začne slepiti in peči sonce. Popoldne od treh naprej pa sta v senci tudi že druga dva top sektorja, Berlin in Demie lune. Kljub soncu in vročini ne pozabite na toplu oblačila, saj lahko razmere na 1700 metrih po sončnem zahodu ali v oblačnem vremenu hitro postanejo zimske!

eno stojišče; spodnji del, 8c+, je leta 1996 prvi preplezal Francoz Arnaud Petit. Celotna smer je ostala smer za tretje tisočletje. Američan Chris Sharma ji je posvetil tri poletja in nešteto poskusov, in 18. julija 2001 mu jo je le uspelo preplezati; takrat je bila to z oceno 9a+ najtežja smer (brez umetnega oprimka) na svetu. Do sedaj ima le še dve ponovitvi, ki sta ju opravila Španec Patxi Usobiaga in domačin Silvain Millet.

Posebnost Ceüsa je tudi barvitost skale; navpično potekajo sivi, oranžni in rumeni pasovi in po enem izmed sivih pasov, ki je iz kampa videti kot lepa navpična plošča, poteka Biographie. Letos sem imela priložnost varo-

vati Klemena Bečana, ko jo je šel malo pogledat. In ko sem ga spustila dol, je bil skoraj v Gapu; nekam čudno previsna »položna plošča«!

Med pisanjem tega članka sem naletela na še eno zanimivo zgodbo. Pred leti je nek Japonec okupiral smer Couleur du vent (8a); ime smeri si je natiskal na majico in spal pod smerjo. Rekel je, da ne gre od tam, dokler je ne bo preplezal. Ostal je štiri mesece!

Videti je, da imajo ceüške smeri v sebi res poseben magnet in da z vztrajnostjo in vložnim naporom tudi nepopustljivo ceüško kraljico prepričamo, da nas spusti v svoje kraljestvo ... ○

naša smer

Dama s čipkastim ovratnikom

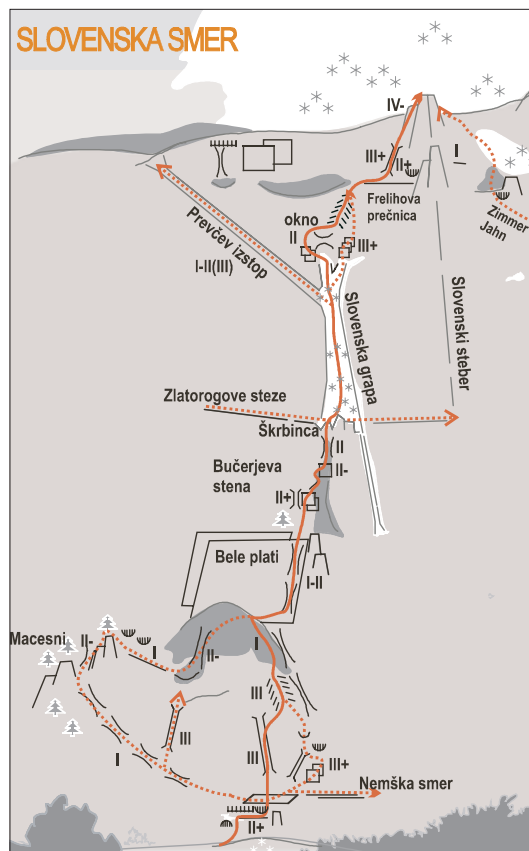
Slovenska v steni

✂️ 📷 Vladimir Habjan

Zgodnje jutro, tema je še. Vozimo se skozi dolino Vrat. Cesta je ledena in splužena »le« do Turkovega rovta. Še dobro, pogosto je pozimi sploh neprevozna. Dani se, mi pa se tudi pripravljamo. Že na izhodišču srečam znanca, vesele in zgovorne Rašičane. Ko stopamo po dooolgi cesti, se iz ozadja v prvi svetlobi odkriva Stena. Kako daleč je videti ... Počasi se le pretolčemo čez ravnino in se najdemo pred prvim »Pragom«. Tu se je treba opremiti, saj je strmo. Rašičanka kar prepeva od veselja, da odmeva od sten ... Kjer so prvi klini v kopnem, zagrižejo dereze in prime cepin. Pobočje je lepo zalito in vabi kjerkoli. Mi jo ubiramo po običajni smeri (kjer je gaz, seveda!), Rašičan pa jo useka kar počez naravnost navzgor. Višje se mu le malo zalomi, strmina je prehuda, zato preči nazaj k nam. Stena se v vsem svojem veličastju vse bolj odpira pred nami. Od spodaj niti ne zgleda kdo ve kako zasnežena, vendar videz vara. Smo na vstopu v smer. Kako drugače kot v kopnem! Namesto sitne prečke, jo

samo potegneš po snežni »flanki« in si že čez ... Do macesnov smo hitro. Z Rašičani se stalno prehitevamo. Nad macesni v skalnem svetu lovimo pravo smer, tu stena tudi prvič pokaže zobe – treba je pač plezati po skalah z derezami na nogah. Ubiramo prečke v desno gor in dol. Za nas je precej lažje, saj nimamo smučī, Rašičani pa so otovorjeni kot mule ... Pikamo in pikamo in že smo pod Belimi platmi. Tu je spet treba »popraskati«. Proti vrhu prehitimo dva Rašičana, kjer »ona« vodi navezo. Mi smo zaenkrat nenavezani. Kamina pod Bučerjevo steno sploh ne opazimo, saj jo usekamo kar naravnost po grapi. Tokrat se v knjigo ne bomo vpisali ... hahaha. V »Bučerju« Stena spet pokaže zobe, strmo je in ledeno, zato se varujemo. Ko urejam varovališče, se od nekod prikažejo mladci in jo jadrno ucvrejo navzgor. Mladost je norost, naj le uživajo. Še sam popikam do škrbine in že stojim na Zlatorogovih policah! Tu je plezarija končana, naprej je vse zalito. Rašičani so nam ušli. Nič zato, ne mudi se nam. Stopinje vodijo iz Slovenske grabe levo v »Prevca«. Običajnih skokov ni nikjer, saj je vse zalito in kar naenkrat je stene konec! Počakam še ostale, ki počasi prikaplajo. Vračamo se čez prostrane bele poljane in dooolgo dolino Za Cmirom. Tam celo najdem izgubljeno derezo Rašičana, naslednji dan pa prek spleta tudi lastnika. Lepo je bilo ...

Barbara Žižić

Kaj novega povedati o eni najbolj obleganih in znanih smeri v naših gorah? Skoraj ni kaj, saj je tako rekoč vse že zapisano. Prvi je Steno okoli leta 1890 sam preplezal divji trentarski lovec Ivan Berginc, verjetno približno tam, kjer poteka Slovenska smer. Danes jo imenujemo Slovenska, čeprav je bila sprva imenovana Tumova (bolj pravično bi bilo sicer Pavrova, saj jo je Henrik Tuma, ki jo je opisal in narisal skico, preplezal z Jožetom Komacem - Pavrom, ki jo je že poznal). Kaj nam piše Tine³ o Slovenski? »Že njeno ime pove, da smo jo plezalci vzeli za svojo, čeprav močno spominja na staromodno sivolaso gospo s čipkastim ovratnikom in sončnikom. Toda naša stara dama je še vedno očarljiva, predvsem pa prijazna in ljubezniva. Na zalogi ima kopico ponosnih, prirsčnih, pa tudi žalostnih zgodb, ki jim silno radi prisluhnejo sinovi in vnuki ... Čeprav večina gleda

Če je veliko snega, se čez vstop "sprehodimo".

na Slovensko zviška, pa menda ni plezalca, ki je ne bi prej ali slej vendarle preplezal. Našemu plezalcu pomeni vzpon čez Slovensko smer dolžnost, ki izhaja iz notranje nuje. Preplezati Slovensko smer je tako kot ... no, denimo, brati Prešerna ... Slovenska plezalca ne obremenjuje s težavnostjo plezanja. Lahko se ves prepusti doživetju. Le-to pa je v osrčju naše najmogočnejše stene, sredi gigantskih stebrov, v temačnih, tesnobo vzbujajočih grapah, na očarljivih policah nad veličastnimi prepadi izredno bogato ... »

Bodi dovolj besedičenja o opevani smeri. Kako je v Slovenski pozimi? Nič drugače kot v drugih smereh. V začetnem obdobju bomo praskali po sipkem snegu, požledu in ledu, pozneje bo vse bolj zasneženo in zalito, dokler v pozni zimi ne bo prekrilo še zadnjih skalnih skokov. Takrat so razmere tako rekoč idealne, saj se lahko po smeri dobesedno sprehodimo. Vendar ni nujno, da tak čas pride vsako zimo. Če imamo srečo, ga ujamemo, lahko pa prej pride odjuga in nam razmere skazi. V zgodnji pomladi se zaradi toplote skoki začnejo odkri-

vati, vse bolj jih zaliva odtajana voda in počasi se vračajo razmere, v katerih po smeri največkrat plezamo. Najugodnejše je po navadi marca ali aprila. Splača se spremljati forume nekaterih alpinističnih odsekov oz. klubov, v katerih ti opisujejo svoje vzpone. To ima sicer tudi neugodne posledice, saj je takrat, ko je najbolje, lahko tudi precejšnja gneča, vendar drugače pač ne gre. Če hočemo samoto, nam bo Slovenska v slabših razmerah lahko tudi pokazala zobe; o tem bi v nekaterih odsekih prav gotovo vedeli povedati zanimive zgodbe (hm, tudi v mojem ...). Za izkušenega alpinista zimska Slovenska ni kdo ve kakšen izziv (prej sosednja Nemška in druge), pač pa je odličan »poligon« za pripravnike. Tem lahko pomeni preizkušnjo vseh sposobnosti, ki naj bi jih imel alpinist: v spodnjem delu skalno plezanje, če imamo vmes še kak ledni slap, toliko bolje, v zgornjem delu strma grapa – zimsko plezanje, če imamo turne smuči na rami, pa se preizkusimo še v tem elementu alpinizma. Sestop je lahko začinjen še z elementi orientacije in tako je lahko zimska Slovenska smer prava alpska tura ...

3 Tine Mihelič, Rudi Zaman: Slovenske stene. Didakta, 2003.

Ocena smeri: II-III, 60°/30°–40°, 800 m.

Dostop: Izhodišče je dolina Vrata, pripelje mo se do konca ceste (odvisno od razmer). Pot nadaljujemo po dolini ob potoku Bistrica. Na kraju, kjer letna pot zavije proti Pragu, gremo na levo. Povzpemo se čez prvi skok in po gredini prečimo na levo. Ko pobočje na desni postane položno, zavijemo na desno in ob plitvi grapi prispemo do stene (2 h od Aljažvega doma). Smer plezanja je po navadi ista kot v kopnem, le pri Belih plategh prej zavijemo na desno, v sosednjo grapo, ki pripelje v Bučerjevo steno. Najlažji izstop je Prevcčev, plezanje po Slovenski grapi in čez Frelihovo polico na desno je precej zahtevnejše (skical!)

Sestop: Z roba stene sestopimo čez Triglavske pode proti Begunjskemu vrhu (pri Vzhodni glavi gremo nekoliko navzgor). Nad

Begunjskim studencem lahko izbiramo med tehnično zahtevnejšim sestopom čez Prag ali lažjim, a daljšim skozi dolino Za Cmirom. V tem primeru se vzpnemo še za 170 metrov, na Begunjska vratca. Začetni del sestopa je zahteven, niže pa ne več (3–4 h, izstop s Frelihove police je uro daljši).

Vodniška literatura: Tine Mihelič, Rudi Zaman: Slovenske stene. Didakta, 2003, A. Zorčič, D. Ogrinec: Strme smučine. Samozaložba, 1991.

Opomba: Nikjer nisem opozarjal na nevarnost snežnih plazov. S to pač pozimi moramo računati. Opisana tura je glede tega zagotovo nevarna, tudi ob sestopu prečimo plazovom izpostavljena pobočja. Tura je tudi fizično zelo naporna (nizko izhodišče, dolg dostop in sestop ...). ●

novice iz vertikale

Odprava na Kun v Indiji

Odprava je krenila na pot 21. julija, in to z Dunaja. Prek Moskve smo poleteli v New Delhi; tja smo prispeli zgodaj zjutraj naslednjega dne, še isti dan uredili vse formalnosti in se srečali z našim zveznim oficirjem. Naslednje jutro smo odleteli v prestolnico Ladaka, Leh (3500 m), in takoj naslednji dan, 24. julija, opravili prvo aklimatizacijsko turo na bližnji 4100 m visoki vrh. Dan pozneje je sledila aklimatizacijska tura na Stok Kangri (6150 m). Prvi dan smo dosegli tabor na višini 4300 m, drugi dan pa smo se povzpeli za 700 m do drugega tabora; v njem smo dvakrat prespali. 27. julija je doseglo vrh 11 udeležencev odprave, Dušan Golubič pa je smučal z njega po vzhodnem pobočju. Dva člana odprave sta zaradi slabega počutja ostala v zadnjem taboru, trije pa so se med vzponom proti vrhu odločili za vrnitev. Po še eni noči v drugem taboru smo 28. julija sestopili v dolino in se vrnili v Leh. Dva dni zatem, 30. julija, smo se odpeljali v Kargil, dan

pozneje pa smo prispeli do izhodišča pod ledenikom Shafat (3600 m). 1. avgusta smo v šestih urah prišli do baznega tabora na višini 4500 m in že naslednji dan, 2. avgusta, začeli vzpon proti vrhu. Dve skupini sta se v petih urah povzpeli do tabora 1 (5300 m), postavili šotore in nato sestopili. Iz baznega tabora sta se še isti dan do tabora 1 povzpeli drugi dve skupini in naslednji dan, 3. avgusta, nadaljevali pot proti drugemu taboru; postavili so ga na platoju na 6100 m. 4. avgusta sta ob šestih zjutraj proti vrhu krenila Damjan Karničnik in Matjaž Šerkezi; isti dan se je začela iz baze proti prvemu taboru vzpenjati tudi skupinica štirih. Približno ob osmih sta Karničnik in Šerkezi prišla na sedlo (6300 m), nato pa sta zaradi spreminjajočih se snežnih razmer napredovala zelo počasi. Po 11 urah nevarnega in naporega vzpenjanja sta ob petih popoldne prišla na vrh Kuna in po kratkem postanku v dobrih treh urah sestopila. Zaradi zahtevnosti vzpona in bližajočega se poslabšanja vremena smo

Patagonija ali Kilimandžaro?

Monča gremo na kilec sveta v Patagonijo. Skok na streho Atile doč v aprilu.

se odločili, da prenehamo z nadaljnimi aktivnostmi na gori in tabore pospravimo. Med sestopom iz drugega tabora se je Aleš Holc 5. avgusta odločil za vzpon na bližnji šesttisočak White Needle (6600 m) in ga po treh urah plezanja v megli in rahlem sneženju tudi dosegel. Do 10. avgusta je bilo vreme pretežno slabo; udeleženci so izkoristili krajša obdobja brez padavin za krajše vzpone na bližnje grebene. Daljši, najbrž prvenstveni vzpon je 9. avgusta opravil Aleš Holc, ki se je po 1200 m visokem grebenu in pobočjih povzpел na grebenski vrh nasproti našega tabora. Odprava je dosegla načrtovani cilj, zaradi spleta okoliščin (vreme, neugodne snežne razmere) pa se na vrh niso mogli povzpeli še preostali udeleženci. Kun je eden najbolj zaželenih ciljev komercialnih odprav, ki se vsako leto končajo z uspehom. Za to so zaslužni predvsem višinski nosači in kakih 1500 m fiksnih vrvi, ki jih vsakokrat pritrdijo in uporabijo. Naša odprava je potekala brez višinskih nosačev in fiksnih vrvi, vzpon na vrh pa je potekal v alpskem slogu.

Odprava na Kun (7086 m) v Ladaku v organizaciji Akademskega alpinističnega odseka Kozjak iz Maribora je potekala od 21. julija do 21. avgusta 2005. Vodja je bil Tone Golnar, člani pa Bogdan Rojs (pomočnik vodje), Fredi Belavič, Mateja Bolčina, Vlado Fras, Iztok Horvat, Dušan Golubič, Tatjana Gorjup, Jure Gosteničnik, Aleš Holc, Damjan Karničnik, Boris Kokol, Rok Maček (zdravnik), Stanka Skušek, Matjaž Šerkezi in Karmen Verhovec.

Tone Golnar

»Nova« smer v Cerro Torreju

Ermano Salvatera, Alessandro Beltrami in Rolando Garibotti so po dolgoletnih poskusih večine patagonskih protagonistov uspeli preplezati novo smer v severni steni Cerro Torreja. Smer, ki naj bi jo prva preplezala Cesare Maestri in Toni Egger leta 1959 ob priliki prvega vzpona na Torre, je burila duhove v alpinističnem svetu. Prav nobena od navez, ki je poskušala preplezati smer, ni našla sledov predhodnih poskusov, zato se je pojavljal upravičen dvom nad resničnostjo Maestrijevih trditev. Tudi sedanja zmagovalna trojka ni našla

nobelih sledov, zato so objavili preplezano novo smer, ki so jo zaključili na vrhu Torreja 13. 11. pozno zvečer. Smer so poimenovali Arca de los Vientos. T. J.

Trikrat prvenstvena v Cholatseju

Seth Hobby in John Kear sta bila pozno jeseni v Nepal. Za ogrevanje sta opravila drugi vzpon na Kyajo Ri (6170 m). Na vrh, ki se je odprl šele leta 2001, sta preplezala prvenstveno smer po jugovzhodnem grebenu in sestopila po smeri prvopristopnikov. Težave sta ocenila s VI v skali in 3 v ledu. Zatem sta se lotila lepota pokrajine Khumbu, 6440 metrov visokega Cholatseja. Vrh je lep in vabljiv, s preprostim dostopom, praktično iz lodža. Odločila sta se za lepo linijo v vzhodni steni in tam preplezala "prvenstveno smer", že tretjič po vrsti. Prvi so smer preplezali Američani Todd Bibler, Cathy Freer, Renny Jackson in Sandy Stewart leta 1984. Naslednji so bili z nekaj variacijami Tomaž Humar, Aleš Koželj in Janko Oprešnik letos spomladi. Sedaj so ponovno »zmagali« Američani. Prvi vzpon je bil opravljen v sedmih dneh, drugi v petih in zadnji v treh. Tudi težave so se nekoliko spremenile, ob zadnjem obisku smeri so nanesele WI 5+, M6. T. J.

Mick Fowler ne da miru

Do sedaj še neosvojene 6447 metrov visoke gore z imenom Kajaqiao v vzhodnem Tibetu se je lotil kdo drug kot Mick Fowler skupaj z dolgoletnim prijateljem Chrisom Wattsom. Za tehnično zahteven vzpon (1100 m) po zahodni steni in severozahodnem grebenu gore, ki jo imenujejo tudi Tibetanski Matterhorn, sta potrebovala šest dni in nadaljnje tri za sestop. Težave menda niso bile ekstremne, bi pa takšen pridevnik lahko dali razmeram, ki so vladale v času njunega vzpona. Takrat je zapadlo meter in pol snega, temperature so bile ves čas pod -20°C ob vetru okoli 80 km/h. Seveda sta plezala na alpski način. Zgovoren je Fowlerjev komentar: »To je bila ena najboljših gornjskih pustolovščin, pri kateri sem sodeloval.«

Še malo zgodovine te naveze. Fowler in Watts sta med drugim skupaj že leta 1982 v šestih dneh (vzpon

in sestop) preplezala tudi jugozahodno steno Taulliraja v Cordillieri Blanci. Njuna smer, ki je bila za oba prvo plezanje v tujih gorstvih, velja še danes za najtežjo v tej gori (ED+, 800 m, 30 R, V/A3, AI6, sneg do 80°). Do sedaj so jo ponovili samo enkrat, francoski ponavljalci pa so bili dve desetletji po njenem vzponu za ponovitev iste smeri nominirani za Zlati cepin s tem, da so Patrice Glarion – Rappaz in Patrick Pessi ter Stéphane Benoist za vzpon porabili devet dni. Glarion – Rappaz je kljub svoji bogati zbirki vzponov, med katerimi je tudi solo ponovitev No Sieste v Grandes Jorasses in še marsikaj drugega, dejal, da je bil to do takrat njegov najtežji vzpon. U. G.

Nad Ospom

Jeseni in pozimi je naše najboljše plezalno območje, Osp, precej oblegano. Jure Bobnar je pred časom opravil s svojo najtežjo smerjo, preplezal je Vizijo (8c) v Mišji peči. David Stepanjan ima sicer rad balvane, zelo rad pa se naveže tudi na vrh. Na finalni dan tekme v Kranju je v Mišji peči preplezal smer Lucky Luke (8b). Nekaj dni pred tem je Luka Zavzonil preplezal smer Matičkov svet (8b). Vsi omenjeni plezalci so člani AO Kranj. V Viziji, svoji prvi 8c, je konec decembra uspela tudi Martina Čufar in tako postala sedma ženska na svetu s preplezanim smerjo take težavnosti. T. J.

Maratonec

Franci Jensterle je jeseni opravil z dvema maratonoma. Prvi je bil tekaški, 10. ljubljanski maraton, dolg 42,195 metrov, drugi pa plezalni – 8. Johanov memorial. O memorialu smo na spletišču že poročali, sedaj bomo pa pogledali bolj v drobovje dosežka. Pravila so velela, da mora vsak tekmovalc v uri in pol preplezati čim več določenih smeri v steni Mišje peči. Zmagovalec Franci Jensterle je v tem času preplezal osem smeri: Sonce v očeh (8a+), Mrtvaški ples (8b), Giljotina (8a), JSFK (7c+), Preobrazba (7c/c+), Pinot (7c), Hugo (7c/c+) in Oktoberfest (8a). Kaj dosežek pomeni, si najlažje predstavljajo tisti, ki v Mišjo peč zahajajo ali celo poznajo omenjene smeri. Podobna kvota smeri predstavlja povsem dostojen celodnevni izkupiček vrhunskega športnega plezalca. T. J.

8b+ solo

Gregor Šeliga se že nekaj časa posveča balvanskemu plezanju. S trdim treningom se je počasi prebil med najboljše tovrstne plezalce pri nas. Pred kratkim mu je v plezališču Vipavska Bela uspelo brez varovanja preplezati 15 m visoko smer Glista z oceno 8b+. Ob vznožju smeri je imel postavljene blazine, ki bi reševale morebiten padec, plezal pa je brez vr-

vi, le z vrečko za magnezij. Gre za odličen dosežek, ki pa nikakor ne kliče po posnemanju. T. J.

Prva tekma SPLP 2005/06

Prva tekma slovenskega pokala v lednem plezanju v novi sezoni (že četrti zapored) je bila v naravnem plezališču pri Češnjici, ki so ga s prostovoljnim delom uredili člani AO Domžale. Izvedena je bila kot težavnostno tekmovanje v moški in ženski kategoriji, plezalo se je na pogled: smeri so bile nove in tekmovalci so jih prvič videli na tekmi. Zaradi konfiguracije terena monopoint dereze niso predstavljale pomembne prednosti in razen na nekaj metrih kvalifikacijske smeri, kjer so bile luknjice navrtane, so tekmovalci in tekmovalke plezali po naravnih razčlembah. Novost letošnjega tekmovanja so bili leseni dodatki (plohi), kjer so tekmovalci pokazali svoje "drvarske" spretnosti. Smeri so bile večinoma navpične do rahlo previsne, za moški finale pa je bila pripravljena tudi smer čez streho.

Za popestritev SPLP se je tekme udeležila tudi hrvaška reprezentanca v lednem plezanju. Moška konkurenca je bila elitna, pri ženskah pa je kljub očitnemu nezanimanju za praskanje s cepini po skali na štartu stalo pet borbenih deklet. Žal je hrvaška tekmovalka Iva Šverko zamudila štart in se je tekmovanja udeležil le moški del reprezentance, Neven Brajković in Boris Čujić. Tekmovalke so imele za plezanje kvalifikacijske smeri na voljo 8 minut časa, tekmovalci pa 10 minut za plezanje dveh kvalifikacijskih smeri. Za finale so dekleta plezala del moške kvalifikacijske smeri. V finale se je uvrstilo 8 najboljših tekmovalcev iz kvalifikacij. Tržičani so dokazali, da so trenutno najboljša ekipa in pobrali vsa tri prva mesta pri moških. Domžalske barve so zastopali Valerija Jesenovec (ki je zaradi

napake pristala na 5. mestu), Jasna Pečjak (2. mesto) in Uroš Pavlič, ki se je uvrstil na odlično 12. mesto, čeprav je imel dereze in cepine v uporabi drugih v življenju.

Izvedbo so omogočili Planinsko društvo Domžale, Mizarstvo Štular, Podnart, Promontana d.o.o.

Rezultati. Moški: 1. Hostnik Primož (AO Tržič), 2. Anderle Aljaž (AO Tržič), 3. Premrl Klemen (AO Tržič), 4. Guček Vili (AO Trbovlje), 5. Jeromel Peter (AK Slovenj Gradec), 6. Marenče Anže (AO Kranj), 7. Kaker Marjan (AK Rinka), 8. Čujić Boris (AO Velebit), 9. Brajković Neven (Glas Istre), 10. Krajnc Luka (AO Celje Matica), 11. Štular Marej (AO Tržič), 12. Pavlič Uroš (AO Domžale), 13. Turudič Goran (AO Litija), 14. Kodele Benjamin (AO Vipava), 15. Hvalc Gregor (PK Rogaška Slatina), 16. Šter Žiga (AO Kranj), 17. Miklavčič Rado (AO Ljubljana-Matica), 18. Mlakar Ervin (AO Trbovlje), 19. Bahun Gregor (AO Tržič), 20. Koren Dejan (AO Vipava), 21. Ocvirk Sašo (AO Celje), 22. Zajc Luka (AO Tržič), 23. Vukotič Matevž (SDLP Mojstrana).

Ženske: 1. Di Batista Tina (AO Ljubljana-Matica), 2. Pečjak Jasna (AO Domžale), 3. Davidova

Nastja (AO Ljubljana-Matica), 4. Juričinec Polona, 5. Jesenovec Valerija (AO Domžale).

Več o tekmovanju na svetovnem spletu:

<http://www.ad-pecjak.si/ice/tekme.htm>

(in povezave na tej strani). J. P.

Hrvaški pokal v lednem plezanju

Hrvati so resno zastavili svojo drugo sezono pokala in oblikovali reprezentanco, se dogovorili za termine tekem, predvsem pa resno trenirali in napredovali, kar se je pokazalo tudi na tekmi na Češnjici, kjer se je Boris Čujić uvrstil med osem finalistov, Neven Brajković pa je finale za las zgrešil. Njihove prve tekme v Velem vrhu nad Reko so se udeležili štirje slovenski plezalci: Andrej in Jasna Pečjak, Valerija Jesenovec in Nejc Šter, ki so zasedli 6., 3., 6. in 2. mesto. Več na

http://www.climbing-croatia.com/ledni_pokal_rh/ledni_pokal_rh.htm. J. P. ○

Napotki za varno gibanje v gorah v zimskih razmerah:

- obnovimo znanje o gibanju v gorah pozimi (priročniki, razgovor z izkušenimi ...),
- če smo začetniki se vključimo v planinske ali alpinistične tečaje,
- preverimo stanje opreme, ki je poleti nismo uporabljali (cepin, dereze, lavinska žolna, smuči),
- vadimo pravilno uporabo cepina, zaustavljanje s cepinom in hojo z derezami pred začetkom sezone,
- zavedajmo se, da uporaba planinskih palic in derez ni dobra kombinacija – ob padcu je lahko tudi usodna (Kadar so na nogah dereze je v roki cepin!),
- posvetimo posebno pozornost načrtovanju ture, saj je srečna vrnitev v veliki meri odvisna od dobre priprave,
- pomislimo na to, da se razmere v gorah hitro spreminjajo in da so lahko povsem drugačne od pričakovanih ali napovedanih, zato vzemimo s seboj tudi opremo, ki bi jo utegnili potrebovati,
- poslušajmo vremensko napoved in upoštevajmo podatke o višini snežne odeje in stopnji nevarnosti proženja snežnih plazov,
- ne uporabljajmo mobilnega telefona po

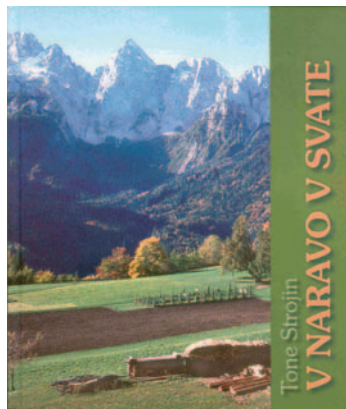
- nepotrebno, ne izpostavljajmo ga vlagi in mrazu, varčujemo z baterijami, da nam ne odpovedo v trenutku nujne uporabe,
- ne pozabimo na osnovna načela, ki veljajo za vsako turo in za vse gornike: ne precenjujmo lastnih zmožnosti, pred turo se posvetujmo z bolj izkušenimi, napovejmo potek ture in čas vrnitve s ture.

Vsem tistim, ki bi si želeli pridobiti ali obnoviti znanje o varnem gibanju v gorah v zimskih razmerah (tudi o ugotavljanju nevarnosti proženja snežnih plazov) pa še vabilo na dvodnevni tečaj Dan varstva pred snežnimi plazovi, ki bo 20. in 21. januarja 2006 v prostorih vadbenege centra SV na Pokljuki. Prijavite se lahko v pisarni GRS do 13. januarja 2006.

Janez Kosec, Podkomisija za analize in informiranje pri GRS

Narava je zdravilo za vse

V naravo v svate, Tone Strojin, Družina, Ljubljana, 2005.

Ko prebiramo misli Toneta Strojina v nedavno izšli knjigi, nam je kaj hitro jasno osnovno sporočilo – Narava. Tista z veliko začetnico. Avtor namreč v naravi najde lek za vse; tudi ko resno zbolijo, mu narava vrne moči. Knjiga sama je sicer preplet bolj ali manj urejenih misli, nekakšnih »dnevniških zapiskov« (avtor sam pravi, da pravega dnevnika nikoli ni vodil), o poteh po naravi, potovanjih po svetovnih gorstvih, počitnikovanju ob skalnih obalah, na koncu tudi razmišljanje o prehojeni življenjski poti. Z avtorjem spoznavamo govorico kamna, sporočila voda, vonje dežel, slišimo glasbo morskih zalivov, gledamo slike od tod in tam, razmišljamo o gorništvu na poti v gore in z njim posedimo pred kočjo na planini. Vse povsod prevladuje narava v svojem prvinskem sporočilu, v neslišnih glasovih, v bogatih barvnih odtenkih – škoda le, da je naslovnica knjige tako blede. Sama razdelitev poglavij je logična, pa vendarle se ne moremo izogniti občutku, da so misli ponekod neurejene – verjetno so pač zapisane tako, kot ponavadi v nas tudi nastajajo. Poglavja (začenši z Razmišljanjem, hodim, torej sem) proti koncu knjige so bolj kronološko urejena, posebej v pogovirnih Kapljice za dušo (letni časi) in Mojih pet življenj (življenjske vloge). Knjiga je namreč avtorjev pogled na njegovo prehojeno pot, ki so jo in jo še zaznamujejo gore, doline, planjave – kraji izven mest, kamor ga je vedno gnalo.

Kraji za dušo. V uvodu zapiše: »Ali sem res tak človek, ki je, kdo ve zakaj, zaostal za svojim časom, da je za seme? Za seme. Ali morda nekje globoko v sebi še vidim takratno skoraj idilično neokrnjeno naravo, se zato odmikam od uhojenih poti, pišem v prvi osebi ...« Danes žal vse bolj zmanjkuje semena ljubezni in spoštovanja do narave, še huje, še tistega, kar je ostalo, dostikrat ni kam posejati. Besede v knjigi k sreči ostanejo.

V Strojnovem pisanju pa žal zasledimo precej nedoslednosti pri uporabi zemljepisnih imen – naštejmo le nekaj primerov: skrajna zahodna točka Evrope ni rt Finestre (napačni zapis, pravilni je »Finisterre«), pač pa rt Cabo da Roca v bližini Lizbone, »Johanesberg« bi seveda moral biti »Johannisberg«, »Johanesshütte« pa »Johannishütte«; za kraj »Fossano« na Korziki občasno uporablja tudi »Fozano« ipd.

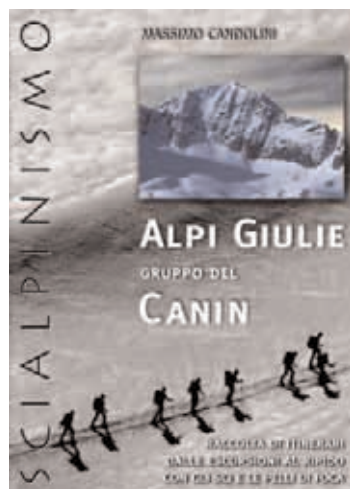
Sicer pa je knjiga V naravo v svate obširen prikaz občutij, ki jih naravi zapisana duša zaznava na svojih poteh, v spominih in hrepenjenjih. Je knjiga, ki je ni mogoče brati hitro. Je poskus dvigniti naravo zopet na tako raven, da bo ljudem vseh generacij predstavljala tisto mesto, kamor se bodo zatekli na srečanja s samimi seboj. In bodo morda skozi zamazana okna sedanjosti zagledali, da narava vedno nosi svatovska oblačila.

Marjan Bradeško

Novi turnosmučarski vodnik za področje Kanina

Scialpinismo Alpi Giulie - Gruppo del Canin, Massimo Candolini, 2005.

Pred kratkim je izšel nov turnosmučarski vodnik za področje Kanina, katerega avtor je Massimo Candolini, gorski vodnik iz furlanskega Humina (Gemona del Friuli). Žepni priročnik na 40 straneh predstavi večino turnosmučarskih možnosti kaninske skupine, nekateri smuki pa posežejo tudi na področje alpinističnega smučanja. Knjiga je logično nadaljevanje predhodnih dveh turnosmučarskih priročnikov istega avtorja, ki pokrivata širše območje Slovencev zelo privlačnega Montaža in Viša. Posebnost Candolinijevih priročnikov je v tem, da je

vsaka tura predstavljena z jasno razdelano strukturo podatkov in z nazorno barvno fotografijo z vrisanimi smermi smučanja. Tako so knjige uporabne tudi za vse, ki bolj slabo razumejo italijansko. Candolini za prihodnje izdaje obljublja, da bo prestopil italijanske meje in knjižno obdelal tudi smuke v slovenskem delu Julijskih Alp.

Na portalu www.scivolare.it si lahko pogledate nekaj vzorčnih strani iz zadnjega kaninskega vodnika (v formatu acrobat reader). Knjigo po ceni 10 EUR (+ 2 EUR poštne) lahko naročite direktno pri avtorju massimocandolini@adriacom.it oziroma kupite v bolj založenih knjigarnah v Furlaniji. Večino gorniške literature za področje Zahodnih Julijskih Alp, vključujoč vse omenjene vodnike, pa dobite v knjigarni Cartolibreria Zuzzi v Trbižu, na zgornji cesti poleg cerkve. Prijazna gospa za silo govori slovensko in ponuja zelo dobro izbiro knjig in zemljevidov.

Boštjan Virč

Prispevek je povzet po objavi na spletni strani Gore ... ljudje.

Vztrajanje na izbrani poti

Preizkušnje, Miro Štebe, Didakta, Radovljica, 2005.

Gre za vznemirljivo branje; to je seveda dovolj, da zahtevnejši bralec seže po tej knjigi. V njej je toliko usodnih prelomnic, ki jih pripoveduje z nemilo usodo zaznamovan človek,

da bi ji v slovenski gorniški literaturi komaj našel podobno. Štebetove knjige je namreč en sam padec. Najprej res pravi, fizični padec, v splet srečnih okoliščin v Koglu poviti klobčič s sicer hudimi, a ne tragičnimi telesnimi posledicami, potem razumu površnega vsakdanjega dojemanja sveta težko umljivi »padec« v gluhost grenlandske tišine in končno tisti najusodnejši in daleč najbolj človeško boleči, ki je zadel najgloblje v srčna prostranstva dobrega človeka – nesrečna izguba malega fanta, ljubljenega sina, ko je komaj stopil na pot v življenje. Tu bi lahko z zvrhano mero priporočanja Štebetove knjige prenehal pripovedovati o njej, vendar bi bilo to morda hkrati povsem dovolj in še verjetneje premalo. Zato teh nekaj besed. Tudi zato, ker moram s privilegijem enega prvih bralcev te zgodbe in z izkušnjo dolgoletnega prijateljevanja z avtorjem povedati, da je ob pričakovanju »klasične« alpinistične pripovedi, kakršnih poznamo veliko, Štebe presenetil v najboljšem pomenu besede. Čustveno zaznavo najhujših udarcev usode je v Preizkušnjah razgnil pred bralce z gibom človeka, ki nima kaj skrivati in ki tega tudi noče.

O svojih lastnih padcih je najteže govoriti, pa naj gre za kakršne koli že, zato velja to knjigo jemati v roke s toliko večjim spoštovanjem. Kar nam ima avtor povedati, nam pove brez velikih literarnih ambicij, ki bi segale na širna in zato negotova področja filozofije življenja, zato pa govori pošteno in z velikim optimizmom kaže na človekovo najpomembnejšo pot – pot preživetja in premagovanja vsakovrstnih, tudi najhujših zapletov in preizkušenj.

Ko se nam z vsako prebrano stranjo razkriva avtorjevo življenje, ki nam ga brez olupševanja in »lakiranja« ponuja odprtega srca in duše kot na dlani, se nehoti začnemo spraševati, kako bi v takih preizkušnjah ravnali sami. Zato knjige nič več zgolj ne beremo, ampak vedno bolj stopamo z avtorjem v neposreden dialog, tisti, ki to zmorejo, pa celo v izmenjevanje izkušenj. Bralcu se zastavlja morda najtehtnejše vprašanje – kako bi ravnal sam?

Zato knjiga, ki je pretežno gorniške narave, ni namenjena le gornikom ali morda celo le alpinistom. Zadnjim morda na izkušnjski ravni še najmanj, saj se pri svoji dejavnosti ves čas neposredno srečujejo z avtorjevimi podobnimi tveganji. Vendar pa jo bodo s pridom brali kot tehten premislek delčka življenja enega izmed njih. Veliko več ima ta knjiga povedati tistim, ki v gorah vidijo sicer lepe, a nevarne in človeku neprijazne podobe. Kajti kljub hudim udarcem, ki so mu jih gore zadale, jim avtor ostaja zvest in z leti, ki se množijo, vedno bolj zagledan v njihove svetle plati, v njihovo komaj umljivo lepoto. Tak pristop seveda ni edini pravi in zveličavni, saj gre pri vsem tem za izrazito intimne odnose med človekom in naravo; je pa najboljši za tistega, ki v življenju išče pot in ne ciljev, kot pravi Nejc Zaplotnik. Kajti kdor išče zgolj cilj, ostane prazen, ko ga najde; tistemu, ki najde pot, pa ostajata bogastvo in radost življenja vedno pred očmi.

To nam, kljub tragiki na eni in optimizmu na drugi strani, pripoveduje Štebetova knjiga. In to je več kot dovolj za to, da jo uvrstimo na polico med tiste knjige, ki govorijo o gorah s toplo, iz srca izvirajočo besedo, čeprav je v njej manj poezije in zato več sicer prozaične, a trdne prepričanosti o pravilnosti vztrajanja na izbrani poti skozi življenje.

Mitja Košir

Alpska kultura slovenstva

Nazaj v planinski raj: alpska kultura slovenstva in mitologija Triglava, Boštjan Šaver, Založba FDV, Ljubljana, 2005.

Z letošnjim letom je slovenski knjižni trg dobil novo knjižno zbirko Kult, ki jo izdaja ljubljanska Fakul-

teta za družbene vede oziroma Založba FDV. Cilj te nove teoretske zbirke je izdajati kulturološka, religiozološka in druga družboslovna dela o sodobnih družbenih fenomenih. Med prvimi tremi besedili, ki so izšla pod okriljem Kultra, je tudi delo z naslovom Nazaj v planinski raj: alpska kultura slovenstva in mitologija Triglava, katerega avtor je Boštjan Šaver, raziskovalec iz Centra za preučevanje kulture in religije na FDV. Gre za zanimivo teoretsko delo, ki poskuša celovito zaobjeti in nato kritično prečesati na prvi pogled nevidno, a vseprežemajočo alpsko kulturo slovenstva.

Avtor se tako v prvih treh poglavjih ukvarja s teoretičnimi nastavki, družbeno konstrukcijo geografskih in kulturnih kodov ter religijskimi dimenzijami vertikalnega sveta, nato pa se v osrednjih dveh poglavjih posveti planinskim podobam slovenstva ter kulturnemu pomenu Triglava. V zadnjem poglavju spregovori o nevidni alpski kulturi slovenstva med Balkanom in Evropo. Kot Šaver poudarja že v uvodu, obravnavana študija pomeni hkrati rekonstrukcijo in dekonstrukcijo razvejane alpske kulture slovenstva.

Alpska kultura slovenstva je po avtorjevih pojasnilih »v dominantnem diskurzu pogosto spregledana nevidna entiteta, ki prežema slovensko kulturo in družbo na domala vseh ravneh: kot opojna vlaga napaja skrite kotičke slehernega slovenskega doma in hkrati kot kaplja polzi po najbolj vidnih panojih slovenstva. Pri tem pa si tako na družbeni kot na kulturni ravni še vedno nismo enotni – ali takšna kaplja

predstavlja vodo, ki hrani nacionalni imaginarij, ali pa jo je potrebno enostavno pobrisati, ker kazi plakat, ki ga bomo jutri zamenjali z novim in lepšim.«

Glede Triglava Šaver med drugim ugotavlja, da je konstrukcija slovenske kulturne in nacionalne identitete tesno povezana z najvišjo slovensko goro: »Ta v svoji historični perspektivi pomeni stičišče, mejno točko med tremi nacijami in kulturami hkrati: Triglav kot razmejivna črta slovenstva, italijanstva in germanstva.« Dodaja tudi, da sta politična in družbena dimenzija slovenskega vsakdanjega življenja prepleteni s simbolom Triglava – od slovenskega grba, potnega lista, zavarovalnih listin in državnostvornih simbolov do prehrabnih izdelkov, razglednic in filmov.

Omeniti še velja, da to 326-stransko delo prinaša tudi bogato zbirko črno-belega slikovnega gradiva. Nahaja se na koncu vsakega poglavja, prikazuje pa označevalce alpske kulture slovenstva, ki se raztezajo od ilustracij, razglednic, filmskih plakatov in prizorov, naslovnice knjig in revij, spomenikov, arhivskih fotografij (tudi številnih znanih gorniških osebnosti iz preteklosti), značk in znamk do logotipov, embalaž izdelkov in reklamnih oglasov z gorskimi motivi. Poleg tega je na koncu knjige priloga z več kot sto gorniško obarvanimi, predvsem narodnozabavnimi pesmimi.

Aljoša Rehar

Podelitev najvišjih priznanj PZS za leto 2005

Planinska zveza Slovenije je v soboto, 10. decembra, na slavnostni seji upravnega odbora v hotelu Alp v Bovcu podelila letošnja najvišja planinska priznanja. Gostitelja prireditve, ki je bila posvečena tudi 11. decembru, svetovnemu dnevu gora, sta bila Planinsko društvo Bovec in občina Bovec, ki je tesno povezana s planinstvom še iz časov pred prvo svetovno vojno, kot je v svojem nagovoru poudaril župan občine Bovec in poslanec Danijel Krivec. Na to se je v svojem slavnostnem nagovoru navezal tudi predsednik PZS Franci Ekar; poudaril je povezanost in partnerstva PZS z gorskimi občinami, potem pa podelil letošnjim dobitnikom spominske plakete in svečane listine v zahvalo za njihovo dolgoletno požrtvovalno delo v planinski organizaciji, ki ima ob koncu leta 54.000 članov v 247 planinskih društvih po vsej Sloveniji. Prireditve, ki je potekala v prijetnem ozračju, so popestrili pevski zbor Golobar iz Bovca, ženska skupina Buške čeče in recitatorja igralske skupine Bovec, povezovala pa jo je Cecilija Ostan.

Spominske plakete PZS za leto 2005 so dobili Janko Ažman, PD Mojstrana; Jože Klenc, PD Kamnik; Andrej Kuzman, PD Velenje; Teja Meža,

PD Velenje; Ivo Pintarič, PD Prevalje; Albin Hauptman, PD Kum; Stanko Jug, PD Mežica; Alojz Terglav, PD PTT Ljubljana; Jože Breznik, PD Skalca Hoče; Anton Derlink, PD Cerkno; Silva Donko, PD Mariborski tisk; Marjan Gril, PD Moravče; Andrej Klembas, PD Zagorje; Andrej Kolenc, PD Gorje; Stanko Podmenišek, PD Ljubno ob Savinji; Ludvik Pušnik, PD Dravograd; Stane Štorman, PD Polzela; Jože Težak, PD Poljčane; Božidar Cividini, PD Koper; Stanislav Božič, PD Železničar Maribor.

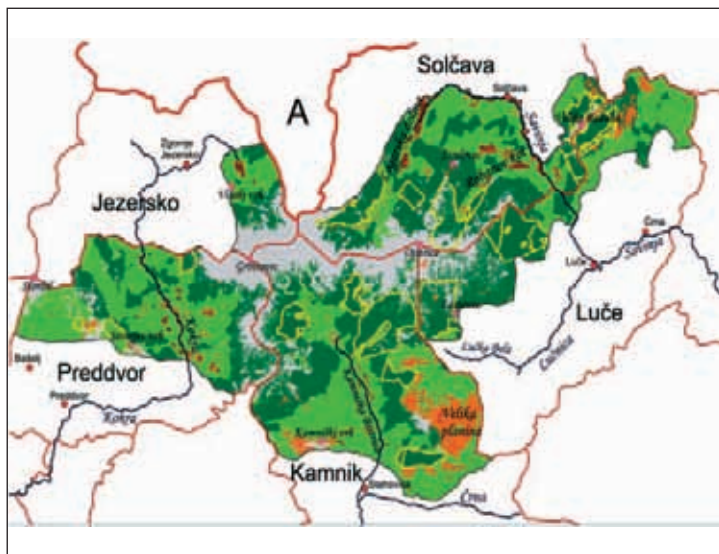
Svečano listino PZS za leto 2005 pa so dobili: Alojz Anzelc, PD Lisca Sevnica; Peter Bastič, PD Hrastnik; Viljem Blatnik, PD Mežica; Lojze Čuznar, PD PTT Ljubljana; Lovro Česen, PD Križe; Magda Ježovnik, PD Zabukovica; Lado Klar, PD Murska Sobota; Ivanka Komprej, PD Prevalje; Janez Kunstelj, PD Kranjska Gora; Tine Mihelič (posmrtno), Akademski PD Ljubljana; Rudolf Rauch, PD Tolmin; Alojz Sajovic, PD Zagorje ob Savi; Ludvik Zalokar, PD Jesenice.

Zlati častni znak PZS 2005 sta prejela Milena Zagernik, Koroški MDO, in Franc Goršek, PD Škofja Loka.

Povzeto po spletni strani PZS.

Podpis sporazuma o ustanovitvi regijskega parka Kamniško-Savinjske Alpe

V ponedeljek, 19. decembra 2005, so minister za okolje in prostor Janez Podobnik in župani občin Zgornje Jezersko, Kamnik (podpisal je namestnik), Luče, Preddvor in Solčava podpisali sporazum o ustanovitvi regijskega parka Kamniško-Savinjske Alpe. Pri podpisu sporazuma je imel pomembno povezovalno vlogo pred-

sednik PZS in župan občine Preddvor Franci Ekar. Ustanovljen je bil tudi programski svet, ki ga kot predsednik vodi minister za okolje in prostor Janez Podobnik, v njem pa so predstavniki vseh občin podpisnic sporazuma. Ustanovitev parka je predvidena za leto 2007, projekt bo financiralo ministrstvo za okolje in prostor,

koordinacijo pa bo po dogovoru prevzela Logarska dolina, d. o. o. Pri določitvi predloga meja parka je bilo osnovno vodilo, da posamezne občine same predlagajo meje zavarovanega območja in da se na začetku vključijo le najbolj odmaknjene in najredkeje poseljene predele občin, ki pa so z vidika naravnih vrednot njihov najdragocenejši prostor. Velik del območja je zajet v predlogu posebnih varstvenih območij NATURA 2000. Na tem območju prebivajo številne vrste ujed in sov ter gozdnih kur, ki sodijo med ogrožene (redke) živalske vrste.

Na območju Kamniško-Savinjskih Alp že obstajata dve širši zavarovani območji: krajinski park Robanov kot (1436 ha) je bil zavarovan leta 1950 na pobudo kmetije Roban, krajinski park Logarska dolina (2446 ha) pa leta 1987 na pobudo občine Mozirje. Za upravljanje krajinskega parka Logarska dolina je občina leta 1992 podelila koncesijo podjetju Logarska dolina, d. o. o. V prvi fazi naj bi regijski park obsegal dobrih 24.900 hektarov. Na predlaganem območju živi približno 610 prebivalcev. Na njem je dejavnih približno 30 kmetij, tam pa so tudi mreža planinskih poti in 15 planinskih koč.

Danilo Sbrizaj

Planinski vodniki na Čavnu

19. in 20. oktobra je Čaven gostil planinske vodnike MDO Posočja. Planinsko društvo Ajdovščina je organiziralo srečanje tako, da je bilo koristno povezano s prijatnim. Skrb za koristno druženje planinskih vodnikov na Čavnu je prevzel Vladimir Lemut. Čas je hitro mineval ob izmenjavanju izkušenj, spoznanj, povezanih z gorami, pohodništvom in izleti. Besedo so dopolnjevali diapozitivi, ki jih je predstavil Žaržo Trušnovec. Prijetno bivanje na Čavnu je prvi večer polepšal pohod z lučmi na bližnje vzpetine. Naslednje jutro je bilo kot iz srebra ulito. Namenjeno je bilo pohodu na Golake. Tudi kočja pod Golaki, hišica iz pravljice, nam je ostala v spominu na doživetje, ki je nam tako blizu, mnogim pa tako daleč. Pohodniki so se razšli na Pred-

meji. Planinski vodniki MDO Posočja smo ocenili svoje druženje in ugotovili, da so taka srečanja koristna. Obljubili smo si, da ta zbor ne bo zadnji, ampak se bomo tudi prihodnje

leto sešli, se pogovorili in si pomagali pri lepem, a odgovornem delu.

Irena Šinkovec, PD Ajdovščina

Otvoritev razstave

V četrtek, 17. novembra 2005 zvečer, je bila v Ljubljani slovesna otvoritev razstave del z 19. slikarske kolonije »Tine Horvat«, ki je potekala na Pohorju v organizaciji PD Pošte in Telekom Slovenije, Stegne 19, Ljubljana, v atriju, ki je gostil že več naših razstav. V kulturnem programu je članica upravnega odbora društva Cvetka Murovec recitirala svoje pesmi, ob spremljavi kitarista Andreja Okorna, program je povezoval Lojze Cuznar. V svojem nagovoru je načelnik Odseka za propagando in kulturo Janez Mežan opisal, kako so razstavljena dela nastajala med tridnevnim bivanjem na Pohorju. Slikali so v okolici prenovljenega hotela Tisa, kjer so bili gostje Telekom Slovenije, nekaj slikarjev pa se je odpravilo tudi k Črnemu jezeru. Na skrivnostnem Pohorju je motivov za likovno ustvarjanje veliko in s pričujočimi slikami so nam umetniki poskusili približati vsaj delček tega lepega okolja. Razstavo je odprl predsednik Planinskega društva Stane Tomšič in povabil umetnike, da se udeležijo tudi jubilejne 20. slikarske kolonije prihodnje leto. Večer se je nadaljeval v prijateljskem klepetu ob prigrizku. Razstavo si je mogoče ogledati do konca novembra, nato pa bo preseljena v razstavni prostor restavracije Telekom na Cigaletovi ulici 15 v Ljubljani.

Janez Mežan

Kje leži bivak na Kotovem sedlu

Prejeli smo pismo bralca Vestnika, ki nam je sporočil, da ni našel bivaka na Kotovem sedlu. Zato smo zaprosili njegove ustvarjalce, naj nam posredujejo opis. Tukaj je:

Lega bivaka na Kotovem sedlu še ni bila opisana v nobeni planinski publikaciji. Da bi bivak planincem čim bolj služil in da bi ga našli predvsem takrat, ko ga najbolj potrebujejo, je tole kratek opis njegove lokacije. Bivak stoji na visokogorskih podih pod Kotovim sedlom v Tamarju na višini 1965 metrov. Poleti je najlažje dosegljiv po letni poti iz Tamarja čez Brkico na Kotovo sedlo. Nahaja se ob najravnejšem delu poti, kjer pot zapusti ruševje, in sicer približno 80

metrov severno od poti ob največjem razpočenem balvanu na podih, ki je visok 15 metrov. Da je balvan razpočen, se pa s poti ne vidi. Ta balvan ni tisti značilni balvan, mimo katerega pelje običajni turnosmučarski spust, od njega je oddaljen kakšnih 800 metrov proti severu. Pot od turnosmučarskega balvana do bivaka bi bilo

možno označiti z železnimi palicami in smerokazi, kot je to v Dolini Triglavskih jezer, vendar bi to kazilo podobo pokrajine. Gorski reševalci iz Kranjske Gore in Rateč pa obljublajo, da bodo postavili tablo ob letni poti, ki bo kazala pot k bivaku.

Miha Kajzelj

KNJIGARNA KONZORCIJ

Iz Mladinske knjige, KNJIGARNE KONZORCIJ, Slovenska 29, Ljubljana

Chris Bonnington, Audrey Salkeld **WORLD MOUNTAINEERING**

The World's Greatest Mountains by the World's Greatest Mountaineers

Mitchell Beazley, november 2005

(304 strani, mehka vezava, 300 barvnih in črno-belih fotografij,

cena 8.222,00 SIT)

Petdeset spektakularnih vrhov z vsega sveta, čudovite fotografije, iz izkušenj priznanih vrhunskih alpinistov.

Peter Keill, Robert Bösch, Sepp Brandl, Florian Burggraf **DIE SCHÖNSTEN SKIDURCHQUERUNGEN IN DEN ALPEN**

Bruckmann, november 2005

(168 strani, mehka vezava, barvne fotografije, cena 8.806,00 SIT)

Idealen vodnik za turno smučanje z natančnimi opisi tur skozi najlepše predele Alp. (med Mont Blanc-om in Watzmann-om)

Razstava

V petek, 2. decembra 2005, je bila v galerijskem prostoru Lizenjkove domačije v Kranjski Gori odprta razstava o Aljaževem stolpu. To je bila hkrati sklepna prireditve ob spominu na ustvarjalno delo Jakoba Aljaža in postavitvi stolpa na vrhu Triglava. Razstavo je skrbno pripravila kustosinja Elizabeta Gradnik iz Gornjesavskega muzeja Jesenice - enota Kranjska gora. Avtorica je uporabila arhivske vire iz Triglavske muzejske zbirke in gradivo Planinskega vestnika. Opozorila je na odprtje Aljaževega stolpa, ki je vezano na datum 22. avgust leta 1895. Za strokovno pomoč se je zahvalila sodelavcem, Slavici Tovšak, Jani Racman in drugim. V nagovoru je sodeloval predsednik PZS Franc Ekar, ki je opozoril na pomembni dogodek in izrazil upanje ter željo, da se »slovenski planinski muzej čimprej zgodi«. Njegove misli je nadaljeval dovški župnik France Urbanija, ki je orisal pomen Jakoba Aljaža za slovenstvo in slovenske planince. V kulturnem programu sta sodelovala baritonist dr. Andrej Rupnik in Marsel Gomboc. Razstavo, ki bo na ogled do 12. februarja 2006, je odprl župan občine Kranjska Gora Jure Žerjav.

IN MEMORIAM

V spomin Dragu Kozoletu

Drago je bil zaščitni znak Dola ... Ne predstavljam si, da ga ne bomo več videvali na vasi. Takih ljudi, ki svoje življenje posvetijo kraju, je vedno manj. Takšne in podobne komentarje smo lahko slišali na Dolu ob žalostni vesti, da je Drago Kozole za vedno zapustil svoje bližnje in sovaščane. Rodil se je 26. oktobra

1926 v Brdcah. Oče je bil gostilničar, mati trgovka. Tako so mu delovne navade prišle v kri že v otroških letih, zato mu nikoli ni bilo težko prevzemati odgovornosti. Tudi njegove poklicne dejavnosti so se vrtele na področju trgovanja in gostinstva. Pri PD Dol je bil član vse od ustanovitve leta 1953. Sodeloval je pri graditvi doma v Gorah in bil kasneje vrsto let njegov gospodar. Zasluge ima za asfaltiranje ceste do koč, za gradnjo vodovoda in rekreacijskih površin. Prav tako je bil idejni vodja pobratenja s planinskimi društvi Rašica in Sutjeska. Njegovo ljubezen do gora in organizacijske sposobnosti so znali ceniti tudi na Planinski zvezi Slovenije, saj je bil vrsto let predsednik gospodarske komisije PZS in član upravnega odbora. Za svoje delo je dobil najvišja društvena priznanja in vsa možna priznanja PZS. Drago Kozole je bil eden redkih, ki se je zavedal pomena arhiva pri društveni dejavnosti. Imel je izjemno občutek, kdaj je treba fotografirati, zapisati. Kronologijo društva je izdal že pred petimi leti v Zborniku 1953 - 2000. Rad je slikal tudi portrete in novogradnje vaščanov in to potem lastnikom podarjal. Podobno dejavnost je opravljal pri dolskih gasilcih, kjer je tudi uredil njihovo kroniko, pripravil ob stoletnici društva bogato razstavo

in izdal kar nekaj kronik gasilske dejavnosti. O njegovem delu pri Planinski zvezi Slovenije je spregovoril podpredsednik Adi Vidmajer, svoje spoštovanje pa so poleg številnih sovaščanov Dragu Kozoletu izkazali še predstavniki dvanajstih društev MDO Zasavja pod vodstvom predsednika Boruta Vukoviča, delegacija pobratenege društva Rašica, 130 članov GD iz cele Slovenije in občinska delegacija z županom Miranom Jeričem. Z Dragom Kozoletom smo izgubili človeka, ki ga bo težko nadomestiti. Ljudje se ga bodo spominjali tudi kot izjemnega sogovornika z mladostno, prožno mislijo. Včasih je bil jedeck kritik, drugič hudomušen zbadljivec. V spominu bodo ostale njegove bogate življenjske izkušnje, optimizem in veselje do življenja.

Fanči Moljk

Francu Hvali

Planinci novogoriškega planinskega društva, ki smo Franca Hvalo pospremili 5. decembra 2005 na njegovo zadnjo pot v Staro goro, smo presenečeni ugotovili, da je bilo ob slovesu o pokojnem Francu Hvali, njegovem delu in zaslugah ogromno povedanega. Žal pa je bilo o njem kot o planincu in planinstvu do

smrti predanemu človeku le mimogrede izrečenih nekaj besed. V planinsko zvezo se je Franc včlanil že leta 1948 v Idriji, kjer je po vojni služboval in ostal njen zvesti član vse do smrti. Leta 1953 se je preselil v Novo Gorico in se takoj vključil v članstvo tukajšnjega planinskega društva. A srce ga je le vleкло v cerkljansko idrijske hribe. Preveč je bilo doživetij in spominov, preveč trpljenja pred in po vojni. Tako je bil Franc eden od pobudnikov in organizatorjev zimskega pohoda na Porezen in udeleževal se ga je vsa leta, dokler so mu zdravje in moči dopuščale. Zaradi prevzemanja novih nalog in delovnih zadolžitvev ter ustvarjanja novega doma se je v delo planinskega društva Nova Gorica vključil šele po letu 1970. Bil je član v raznih društvenih odborih, več let je bil tudi gospodar planinskega doma v Lepeni in planinske kočice na Trstelju. Udeleževal se je in sodeloval v mnogih delovnih in drugih akcijah planinskega društva, nazadnje je bil nepogrešljiv v skupini upokoјencev, ki so izvajali zaključna ureditvena dela v planinskem domu pri Krnskih jezerih. Tudi kasneje, ko so zadolžitve v društvu prevzemali drugi, sam pa se je posvetil zbiranju in pisanju spominov, ni prenehal spremljati delovanja in poslovanja društva. Kot vesten član se je vsako leto udeležil občnega zbora, zadnjič še leta 2003. Številnim priznanjem in odlikovanjem, ki jih je Franc Hvala prejel za svoje aktivno delovanje pred 2. svetovno vojno, med vojno in po njej na področju narodne in civilne zaščite, gasilstva itd, so se pridružila še priznanja za delo v društvu in v planinstvu nasploh. Poleg srebrnega in zlatega častnega znaka PZS je ob svoji 90-letnici prejel tudi spominsko plaketo PZS. Pokončen, zvest ideji, za katero se je boril, pošten, pravičen še bolj kot zase, v skrbi za druge, za svoje, za graparje. Hvala ti za vse, Franc Hvala.

Slavka Murovec

Kako poznamo naše gore?

Nad katero goro se kuha slabo vreme?

Tokrat bo za nagrado cepin raveltik classic, ponuja pa ga spletna trgovina z gorniško opremo www.kibuba.com.

Pravila naše igre so taka:

1. Upoštevali bomo le po eno rešitev posameznega reševalca.
2. Med reševalci, ki bodo pravilno odgovorili na zastavljeno uganko, bomo izžrebali zmagovalca. Naš sponzor mu bo dostavil nagrado. Zmagovalec bo moral sporočiti svojo davčno številko.
3. Zmagovalec v tekočem letu ne more več sodelovati v žrebanjih.
4. Če bo vseh reševalcev manj kot deset, bomo objavili imena vseh, sicer pa le ime izžrebanega.
5. Po uredniški presoji bomo objavili zanimivosti o gori, ki nam jih bodo poslali reševalci.
6. Rešitve lahko pošljete z navadno pošto na naslov Planinski vestnik, p. p. 214, 1001 Ljubljana ali po elektronski pošti na naslov pv@pzs.si, in sicer do 25. januarja 2006. Reševalci nam morajo poslati popoln naslov.

Rešitev iz prejšnje številke:

Na sliki je bil Bavški Grintavec, slikan z zahoda. Pravilne rešitve so nam poslali Andrej Bandelj, Bernard Cuder, Vojka Cuder, Jure Golob, Samo Jemec, Robert Pirih, Kostja Simončič, Igor Sterle - Citronček, Janez Šeme in Silvan Uhelj. Nekaj pa se vas je zmotilo in menilo, da je na sliki Lepo Špičje. Morda tudi zato, ker je v planinskem koledarju za leto 2006 pod podobno sliko napačen podnapis. Izžreban je bil Kostja Simončič iz Ljubljane; spletna trgovina www.kibuba.com mu bo podarila vetrne hlače warmpeace panter.

Andrej Stritar

Zdrava energija!
Kupujmo čokolado v gorah.
Tudi za domov.

GORENJKA

*Pomagajmo
vzdrževati poti, v
slovenskem
planinskem svetu.
Naše čokolade so
slasten vir moči. Zato
bomo v Gorenjki od
vsake čokolade,
kupljene v slovenskih
planinskih kočah
prispevali v sklad
za obnovo gorskih
poti.*

GORENJKA

**KRAKOVSÍ NASIP 4
Tel.: (01) 426 34 28**

**Akcijske cene Gore-tex jaken in velurjev Dume
Prvič pri nas v prodaji švicarske turne vezi Naxo
Turni čevlji Scarpa po lanskoletnih cenah
Ponovno v prodaji odlične palice Kohla**

**10% gotovinski popust
za imetnike potrjene planinske izkaznice.**

VABLJENI!

CAMP

za ledne plezalce

cepin Awax dereze Vector

AWAX je izredno lahek cepin, tehta samo 565 gramov.

- Izredna uravnoteženost med glavo in ratiščem
- Dvakrat krivljeno ratišče omogoča veliko različnih gibanj okla cepina
- Izjemno ergonomsko držalo na ratišču cepina
- Ratišče z luknjicami za namestitev "freestyle" zapestnih zank. Cepin se lahko uporablja brez zapestnih zank.

VECTOR so ledne dereze za raznovrstne ekstremne situacije.

- Izredno natančni in močni prednji zobje (NiCrMo jeklo)
- Možnost namestitve "monopointa"
- Plošča proti nabiranju snega
- Možnost namestitve ostroge.

Iglu šport d.o.o.
Tržaška 135
1000 Ljubljana
Tel. + 386 1 423 24 91
Fax + 386 1 422 80 66
email : info@iglusport.si
www.iglusport.si

CAMP
www.camp.it